

የሁለት ሐውልቶች ወግ እና ሌሎች

የሁለት ሐውልቶች ወግ እና ሌሎች

ዳንኤል ክብረት
አዲስ አበባ

© ዳንኤል ክብረት ብርሃኔ 2002 ዓ.ም

እንደኛ እትም 2002 ዓም
ሁለተኛ እትም 2002 ዓም
ሦስተኛ እትም 2003 ዓም
እራተኛ እትም 2003 ዓም
አምስተኛ እትም ታኅሣሥ 2005 ዓም
ስድስተኛ እትም መጋቢት 2005 ዓም
ሰባተኛ እትም መጋቢት 2006 ዓም

አሳታሚ እና አከፋፋይ

አገዥስ ኅትመት እና ጠቅላላ ንግድ ኃላ/የተ/የግ/ ማኅበር

አድራሻ:- መገናኛ ሰዎች ሆቴል አጠገብ፣ ማትያስ ሕንፃ 5ኛ ፎቅ፤
ቢሮ ቁ፡- 404
አዲስ አበባ፣ ኢትዮጵያ

ስልክ 251-930-09 82 54 / 011 663 99 02

ኢሜይል:- danielk@agyos.com

ገጽ ድር:- www.agyos.com

www.danielkibret.com

መታሰቢያነቱ

ለአገራቸው በጎ ሥራ ሠርተው ነገር ግን መታሰቢያ
ለሌላቸው ሁሉ መታሰቢያ ይኸን፡፡

- በዚህ መጽሐፍ ውስጥ የተካተቱ ጽሑፎች በሙሉ ለሁለት ዓመታት የህል በላዲስ ነገር ጋዜጣ የወጡ ናቸው፡፡

ማውጫ

ወጎች

ንጉሥ ከመኾኔ በፊት ለው ነበርኩ.....	8
ኢላጠስ	14
ግመል ጠባቂዎቹ በእቡዳስ	19
የብርቅ ውኃ	32
ማኪይንን ፈልጉ	36
ለማኸኝ	41
ቁጥሩን ተዉት፣ ዳቦውን አምጡት	45
የነብር ጥያቄ	51
የላጭ ልጆች	56
መስተዋቱ	61
በእያቱ ፈረስ ነው	65
የዝንጀሮ ፍርድ	72
ወደ ቤቱ የሚሄድ መሪ	77
ሆድም ብለን እርጅናም ተጫጭኖን	82
የከፋት ለፍትዌር	87
ዚኦክ ለዚኦየ - ዚኦየ ለዚኦክ	93
50 ሠራ...ደንጓሪ... አነዋሪ	100
ውሻዋ	105
ጉንዳኗ	111
ዋጋው ቢለጠፍስ	118
100%	123
የእውራ ዶሮ ዲግሪ	129
«አለሁ መለሱሻል፣ ተበልተሽ አልተሻል»	135
እኔ በሞትሁ በማግለቱ	141
በኒ እና ጀቦና	148
የመግባቢያው ሰነድ	153
እይከኖቻችሁን መግደል	157
የመቅደላው ጌታ	161
ቆጣሪው ዘለለ	166
እባክህ አንመሰጋገን	171

“አንድ ዱ” የለም እንጂ “አንድ ዱ” ማለፍ	178
በሲኦል በኩል ወደ ገነት	184
ቢ.ፒ.አር ይቀጥል	189
አገር እንወዳለን	196
ምን ስትሠሩ ነው የኖራችሁት?	202
የችቦ ሹክሽኩታ	208
የሁለት ሐውልቶች ወግ	215
ሚስት ነኝ፤ ግን ሚስት እፈልጋለሁ	221
ስማችን አይጥፋ	226
ይድረስ ለእትዬ	232
“የባንኩን” ወይስ “የአገር ውስጥ ገቢውን?”	238
የኖን መርከብ በኢትዮጵያ	243

የማረፊያ ግጥሞች

ሐይወት - መርከብ	50
አንግልጣርን በእግሩ	70
የጀበርግ ጾሮ	182
የወጥ ዕንጨት	225
በልክን የፈጠረ	248

መግቢያ

ለአዲስ ነገር ጋዜጣ መጻፍ የጀመርኩት እንደጋጣሚ ነው። በርግጥ ጽሑፎችን በጋዜጦች እና መጽሔቶች ላይ ለማውጣት አንግዳ አልነበርኩም። ቢያንስ ለዐሥር ዓመታት ያህል በሐመር መጽሔት እና ስምዐ ጽድቅ ጋዜጣ ላይ ስጽፍ ቆይቻ ስኩ። እንዲያውም አንድ ወዳጄ ያወጣኋቸውን ጽሑፎች ቆጥሮ ወደ አንድ መቶ ዘጠና አራት አድርጏቸዋል።

አንደ አጋጣሚ ሽኖ የአለቃ ገብረ ሐናን መቶኛ ዓመት ለማክበር ወደ ትውልድ ስፍራቸው - ናበጋ ጊዮርጊስ፤ በመጓዝ የሕይወት ታሪካቸውን ሠርቼ ነበር፤ የእ ማራ ክልል ባህል እና ቱሪዝም ቢሮም መታሰቢያቸውን ባክበረበት ወቅት እኔም ጽሑፉን እዚያ አቅርቤው ነበር። ይህን የሚያውቀው እና በጊዜው የጋዜጣው ኮፒ ኤዲተር የነበረው ዐለላ ጥላሁን በወቅቱ አዲስ በነበረችው አዲስ ነገር ጋዜጣ ላይ እንዲወጣ ወስደውና ታተመ።

ጽሑፉን ያልተጠበቀ አንባብያን ወደዱትና ሌሎች ጽሑፎች ሲኖሩህ አባዘህ ላክ ልን እለኝ። በወቅቱ ተጉገፍበት በነበረው በዐረብ ኤምሬት እና በዜንያ የሚኖሩ ኢትዮጵያውያንን ሕይወት የተመለከቱ ሌሎች ጽሑፎችንም ለጋዜጣው ዝግጅት ክፍል ላክሁ። እነ ዐለላም ጥቂት ጊዜ «ተባባሪ ጸሐፊ» ሲሉኝ ቆይና ለምን በቋ ሚነት አትጽፍም አሉኝ።

እኔም በመጻፌ ዘልቄ የጋዜጣዋ ዓምደኛ ሽንሁ፤ እናንተም ማንበባችሁን ቀጠላ ችሁ። ከአንባብያን ይመጣ የነበረው አስተያየት ከእኔ ጽሑፍ በላይ ነበር - አንዱ ንድ ጊዜ የተሰጠው አስተያየት በውነት ስለ እኔ ጽሑፍ መሆኑን አስከጠራጠር ፍረሰ።

ጽሑፎቼን እኔ ራሴ ነበርሁ በኮምፒውተር እየጻፍኩ ካለሁበት አገር በኢሜይል የምልከው፤ አንባብያንም በጽሑፉ መጨረሻ በምገልጠው አድራሻ ቦታውን እንዲ ያውቁ ለማድረግ ሞክሬያለኩ። በውጭ አገር ያሉ አንዳንድ አንባብያን፤ “በወላ ጆቻችንን አስቆጣኸን” ብለው ቢቀደሙም፤ ብዙዎቹ ግን ደስታቸውን ባገኙት አጋጣሚ ሁሉ ገልጠውልኛል።

አውነቱን ስመናገር፤ የአንባብያን አስተያየት በኢሜይል፤ በሰልክ፤ በሂድኩበት ቦታ ሁሉ በአካል ባይመጣ ኖሮ ያን ያህል በርትቴ አልጽፍም ነበር። በተለይ

ደግሞ ሸገር 102.1 ኤፍ ኤም ሬዲዮ በጋዜጣው ላይ ይወጡ የነበሩ ጽሑፎችን በሚማርከው የአንዱ ዓለም ድምፅ አያሰነበበ ሲያቀርበው እኔ ራሴ ጽሑፌን እንደ አዲስ አዳምጠው ነበር።

ቆየት አለና ደግሞ ዋሽንግተን ዲሲ፣ አትላንታ እና ሲያትል የሚገኙ የኢትዮጵያውያን ጋዜጦች እና መጽሔቶች ጽሑፎችን ደግመው ማተም ጀመሩ፤ ሸገርም በዌብ ላይቱ ለቀቃቸው። አንዳንዶች ከአገር ውጭ ደውለው ባይነግሩኝ ኖሮ ይህ ሁሉ መኾኑን አላውቅም ነበር።

አያሌ አንባብያን ጽሑፎቹ ባለንድ ላይ የሚታተሙበት ለድል አንዲፈጠር ደጋግ መው ወትውተውኛል። እኔም በጉዳዩ ላይ ማሰብ የጀመርኩት ከዚያ በኋላ ነበር፤ ነገር ግን ሌሎች ሥራዎቼ ቀደሙብኝና ዘገዩ።

አሁን የተካተቱትን ሥራዎች ለመምረጥ የአንባቢዎች አስተያየት እና ጽሑፎችን ይመርጡ ዘንድ የሰጠኋቸው ባለሞያዎች ምርጫ ውጤቶች ናቸው። እነዚህ ጽሑፎች ሰው ለማዕርግ ይበቁ ዘንድ የአዲስ ነገር ዝግጅት ከፍል አባላት፣ በኢሜይል በውጭ ለሚገኙ ዘመዶቻቸው ይልኩ የነበሩ አንባቢያን፣ የሸገር 102.1 ኤፍ ኤም ሬዲዮ ባልደረቦች ስላደረጉልኝ ትብብር ይመለከቱ።

በዚህ መጽሐፍ የተካተቱትን ጽሑፎች በመምረጥ፣ በማረም እና ሐሳብ በመስጠት ትልቁን ሥራ የሠራው አንዱ ዓለም አባተን/የሀጸደ ልጅ/፣ አንብቦ ሐሳቡን የሰጠ ሠኝን በዕውቀቱ ሥዩምን፣ ከመራጮች አንዱ ኾኖ ያገለገለውን መስፍን ነጋሸን፣ የኦርትዶክስ ሥራውን የሠራውን አሉላ ጥላሁንን እግዚአብሔር ይስጥልኝ ብያለኩ።

በዚህ መጽሐፍ ውስጥ የሀረብ ኤምሬቶች፣ የአንግሊዝ እና የአሜሪካ ጉዞ ውጤቶች ተካትተዋል። እነዚህ ጉዞዎች አንዲካሄዱ እገዛ ያደረጉልኝን ወገኖቼን በሙሉ ከልብ አመበግናቸዋለኩ። የዚህኛው መጽሐፍ ጉዞ ሲሳካ ሁለተኛው ይከተለዋል።

ከኤምሬቶች ሰማይ ሥር

ንጉሥ ከመኾኔ በፊት ሰው ነበርኩ

የተባበሩት ዐረብ ኤምሬትን መሥርተው ለወግ ለማዕርግ ያበቋት ሼኽ ዛይድ አልፎ አልፎ ተራ ሰው መሰለው መኪናቸውን ራሳቸው እየነዱ ወደ እንደ መሥሪያ ቤት ይሄዱና የሰውን ችግር ይመለከቱ ነበር ይባላል፤ እንዲያውም እንደ ጊዜ መኪናችን ሁሉ ወደሚያስቸግረው አሸዋማ መንገድ ተጉዘው ችግሩን ቀምሰውታል፤ የእርሳቸውም መኪና በአሸዋው ተይዛ በሰንት መከራ ወጣች። በዚህ የተነሣ እንደ ቢልዮን ብር ያወጣ መንገድ ማሠራታቸው ይነገራል። ይህን ተግባራቸውን የተመለከተ እንደ የጎረቤት አገር መሪ፤ «እርስዎ ንጉሥ ኾነው እንዴት የተራ ሰው ሥራ ይሠራሉ?» ብሎ ቢጠይቃቸው፤ «ንጉሥ ከመኾኔ በፊትኩ ሰው ነበርኩ» በማለት እንደ መለሱላት አማካሪያቸው ከጻፈላቸው ታሪክ እንብዩያለኩ።

ብዙ ባለሥልጣናት የሚዘነጉትን ነገር ነው ሼኽ ዛይድ ያስታወሱኝ። ከሥልጣን በፊት ሰው መኾን ይቀድማል። ምክንያቱም ሰዎች ባይኾኑ ኖሮ ባለሥልጣናት ባልኾኑ ነበር። እንደ ሼኽ ዛይድ ከነገሡ በኋላ ሰው መኾናቸውን የማይረሱ ግን ጥቂቶች ይመስሉኛል። የኢትዮጵያ ሊቃውንት ስለ ጠቢቡ ንጉሥ ስሎሞን የሚተርኩት እንደ ታሪክ አለ። በወርቅ፣ በዕንቁ እና በአልማዝ ወደተንቀጠቀጠው የሰሎሞን ቤተ መንግሥት እንደ ድኻ ስልመና ይመጣል። ንጉሡ ወደ ቤተ መንግሥቱ ሲገባ ይህ ድኻ ሲለምን ያየዋል። ወዲያውም አማካሪዎቹን፤ «ይህ ሰው ማን ነው?» ብሎ ይጠይቃል፤ አማካሪዎቹም፤ «ድኻ ነው፤ እየሰመነ ነው?» ይሉታል። «ለምን ይለምናል?» ይላል ንጉሡ። «ስለ ራሱ» ብለው አማካሪዎቹ መለሱ፤ ጠቢቡ ስሎሞንም፤ «ረጎብ ደግሞ ምንድን ነው?» ብሎ ጠየቀ ይባላል።

እርሱ ሁሉ ሞልቶለት፤ ሁሉ ተርፎለት በሚመቸው ቤተ መንግሥት ተቀማጥሎ ስለ ተቀመጠ ረጎብን እያውቀውም፤ ከነመኖሩም ስምቶ እያውቅም። ታዲያ በጣቱ ላይ ንጉሥነቱን የምታመለከት ቀለበት ነበረቸው። እግዚአብሔር ያፒን ቀለበት (ትእምርተ መንግሥቱን) ሰወረበት። ከዚህ የተነሣ የገዛ እሽከሮቹ ሊያውቁት ስላልቻሉ ከቤተ መንግሥቱ አባረሩት። ለሦስት ቀናት ያህልም የሚበላው አጥቶ በረጎብ ተሠቃየ፤ እናም ረጎብ ምን ማለት እንደ

ሆነ ገባው። ከዚህች ተግሣጽ የተማረው ጠቢቡ ንጉሥ በመጽሐፎቹ ሁሉ ሰዎች ለድኾች እንዲያገዙ እየዘረዘረ ጽፏል ይባላል።

እኔ በዚህ ጽሑፌ ባለሥልጣናት የምላቸው በመንግሥት ሹመት ላይ የተቀመጡትን ብቻ አይደለም፤ ይልቁንም በሀብት፣ በዕውቀት እና በዝና መንፈሳዊ እና ሞራላዊ ሥልጣን ያሳቸውንም ይጨምራል። በዚህ የሐሳፊነት ዕርክን ላይ ለንቀመጥ ከሚገጥሙት ብሽታዎች አንዱ ሰውነታችንን መርሳት ነው። ባለሥልጣን ከመኾናችን በፊት፤ በሥልጣን መንበር ላይ በተቀመጥን ጊዜ፤ ከሥልጣን ለንወርድም ያ ሰውነታችን መቼም አይለቀንም። እኛ ብንረሳው አርሱ አይረሳንም። በሥልጣን ወንበር ላይ ለንቀመጥ እኛም በዙሪያችን ካሉት ሰዎች አንዱ አንዱ መኾናችንን፤ አነርሱም ነገ በፈንታቸው በእኛ ወንበር ላይ ሊቀመጡ እንደሚችሉ፤ እኛም በአነርሱ ቦታ ባስጉዳይ፤ ደንበኛ፣ ተከላሽ፣ እስረኛ፣ ጠያቂ፣ ማመልከኛ አሰገቢ፣ ተሰብሳቢ፣ መመሪያ ተቀባይ ልንኾን እንደ ምንችል ከዘነጋነው፤ «ሰውነት አልባ ባለሥልጣን» ኾነናል ማለት ነው - «ሰው አልባ መንኲራተር» ሲባል አልሰማችኹም።

አንድ ባለሥልጣን «ሰውነት አልባ ባለሥልጣን» መኾን ሲጀምር፤ ነገሩ በሽታ ነውና፤ ሕመሙ የሚታወቅባቸው ምልክቶች አሉ። የመጀመርያው የበ ሽታ ምልክት፤ ዛሬ የምንወሰነው ውሳኔ፤ የምናወጣው ሕግ፤ የምንሠራው ሥራ ራሳችንን እንደ ማይመለከት፤ በእኛ ላይ የሚተገበርበት ጊዜ እንደማይመጣ ይልቁንም ሌሎች ሰዎችን ብቻ እንደ ሚመለከት አለበን መሥራት በንጀምር ነው። ሰው መኾናችንን ስለ ዘነጋነው ራሳችንን በሚወለንባቸው፤ በሚፈረድባቸው፤ በምናጉላቸው ሰዎች ቦታ ተከተን አናየውም።

ስዊድን በነበርኩ ጊዜ አንድ ሰው የነገረኝን እዚህ ላይ ባነሣው ስለ በሽታው በደንብ ያስረዳል ብዬ አስባለኩ። በ1972 ዓ.ም ግድም፤ ተቀማጭነቱ በስዊድን አገር የኾነ እንደ ለአስረኞች መብት የቆመ ተቋም ወደ አዲስ አበባ ከተማ መጥቶ የአዲስ አበባን ከርቸሌ እስር ቤት በዘመናዊ መንገድ (ፊልም ላይ እንደምናያቸው አስር ቤቶች) ለማሠራት የወቅቱን ባለሥልጣናት ይጠይቃል። በወቅቱ የነበሩት ባለሥልጣናት፤ «በአድጋሪ፤ ለፊውዳል አና ለፀረ አጠባታኛ ይህ መቼ አንሰው፤» የሚል መልስ ይሰጣሉ፤ ድርጅቱም ልፋቱ ከንቱ ኾኖ ወደ አገሩ ይመለሳል። እነዚያ ሹማምንት ግን ከዐሥራ አንድ ዓመታት በኋላ በዚያ እስር ቤት ውስጥ ገቡበት። ያን ጊዜ ራሳቸውን ከአስረኞች እንደ አንዱ ቆጥረው የቀረበላቸውን መልካም ሐሳብ ተቀብለው ቢፈቅዱ ኖሮ ዛሬ ተጠቃሚዎቹ እነርሱ በኾኑ ነበር።

ሁለተኛው የበሽታው ምልክት ደግሞ መነሻን መርሳት ነው። ባለ ሥልጣን ሽና ተወልዶ ባለሥልጣን ሽና የኖረ የለም። ብዙዎቻችን ከድካ ቤተሰብ፣ ከተራ ሰውነት ምናልባትም ከማይምነት እና ከደጅ ጠኝነት መምጣ ታችንን እንዘነጋዋለን። ይህ ደግሞ ባለሥልጣናትን ጨካኞች ያደርጋቸዋል። እኔ በተለይ የሚገርመኝ በመምህራቸው እየተማረሩ የተማሩ ተማሪዎች እነርሱም መምህራን ሲሆኑ ያን ምራታቸውን ዘንግተው ተማሪዎቻቸው የሚመረሩባቸው መምህራን ሲሆኑ ማየት ነው። ትላንት ባለጉዳይ ሆነው፡ «ምናለ ከዚህ ቦታ በተቀመጥኩ፣ አሳያቸው ነበር፤» እንዳላሉ ወንበሩን ሲያገኙት ብሰው ቁጭ ይላሉ። ትላንት ሽማቾች ሆነው፡ «እይ ነጋዴ» ይሉ የነበሩት እነርሱም ጊዜ ገጥሟቸው ነጋዴ ሲሆኑ፡ «የሽማቾችን አጥንት ሊግጡ» ጥቂት ነው የሚቀሩቸው። በእንደ ወቅት አንድ መምህራችን የዩኒቨርሲቲው ፕሬዝዳንት አማካሪ ሆነው ተሾሙ። በኋላ እኛን ዘንጉን፤ ቢሯቸው ስንሄድ ቢሮክራሲያቸው አላስቀምጥ አለን። ትላንትና ከፍል ውስጥ፡ «መምህራን ከማስተማር ሥራቸው ጋራ ሌላ ነገር መደረብ እና ተማሪዎቻቸውን መጉዳት የለባቸውም፤» ሊሉ እንዳልነበር አሁን «ቀላሉ በመዝጋት» የታወቁ ሆኑ። ታዲያ ከዓመት በኋላ ከአማካሪነት ሐላፊነታቸው ተሸረው ሲመለሱ ተማሪዎቹ ጥቁር ሰሌዳ ላይ የጸፉላቸውን አልረሳውም፤ «እንገራ መምህር ነበርክና ወደ መምህርነትክ ትመለሳለክ።» ይላል።

ሴላውን የአገሬን ታሪክ አዚህ ላይ ባላነገው የሱስ ያነሣኛል። ሰውዬው በልመና ይተዳደር ነበር። ሰውነቱ በቁሰል ተወርሷል። አንድ ቀን የአገሩ ንጉሥ መንገድ ላይ ያዩትና አሳዝኗቸው ከወደቀበት አሰነሥተው አስታም መው አዳኑት፤ ከባለሙያቸውም እንደ አንዱ አደረጉት፤ በኋላም ይኸው የቀድሞ ነዳይ የንጉሡ እንደራሴ እስከ መኾን ደረሰ።

ይህ እንደራሴ ለሰው የሚያዝን፤ ድካ የማይበድል፤ ቅንጦት እና ትዕቢት ያልደረሱበት ሰው ሆነ። ነገር ግን ጠዋት እና ማታ ከከተማው ዳር ወዳለች ጎጆ ቤት ሲገባና ሲወጣ ሰው ሁሉ ያየው ነበር። ይህ ወሬ ቀንድ እና ጅራት ቀጥሎ ለንጉሡ ደረሳቸው። «እርሶዎን ለመገልበጥ መሣርያ እያከማቸ ነው፤» ተባለ፤ ንጉሡም ለዘውዳቸው ለግተው አንድ ቀን በድንገት ያቺን ጎጆ ማየት አለብኝ ብለው ተነሡ። አያሌ አሽከሮቻቸውም ተከተሏቸው፤ ወሬ የጠማው የአካባቢው ሕዝብም ግልበጥ ብሎ ወጣ፤ እንደራሴውም በጎጆው

ውስጥ ንጉሡ ሊያየው የሚችል ምንም ነገር እንደሌለ ቢናገርም ሰሚ አላገኘም። በመጨረሻ ጎጆዋ ተከፈተችና ንጉሡ እና ጥቂት ባለሙያቸው ወደ ውስጥ ዘለቁ፤ ቤቱ ባዶ ነው። ግድግዳው ላይ ግን የተቀደደ ባርኔጣ፤ የተበጫጨቀ ልብሰ፤ አኩፋዳ፤ ብትር እና ቅል ተለቅለዋል።

ንጉሡ በተመለከቱት ነገር ተገረመ። «የለዎቹስ ወሬ ሐሰት ሆነ፤ ነገር ግን አንተ እዚህ ለከብርክ የማይመጥንክ ቤት ውስጥ ትገባና ትወጣ የነበረው ለምንድን ነው? ይህ የተሰቀለውህ ምንድን ነው?» ሲሉ ጠየቁት፤ እንደ ራሴውም፡ «እኔ ዛሬ የንጉሥ እንደራሴ ከመኾኔ በፊት ተራ ሰው ነበርኩ፤ እነዚህ የተሰቀሉትም ያኔ በልመና ተግባር እያለኩ የምለብሳቸው ናቸው። ታዲያ ዛሬ ወርቅ ሰጫማ፣ ሐር ሰለብሰ የትላንት ማንነቴን ዘንግቼ እንዳልጠግብ፤ በሰውም ላይ ግፍ እንዳልሠራ ዘወትር ወደዚህ ቤት እየመጣኹ ለራሴ እነግረዋለኩ፤» አላቸው ይባላል።

ሦስተኛው የበሽታ ምልክት ደግሞ እገርን በሪፖርት ብቻ ማወቅ ነው። ሰውነቱን የዘነጋ ባለሥልጣን ከማሳበረሰቡ ጋራ መኖር፤ ማሳበረሰቡን ማድመጥ እና ማየት እያቆመ ሲሄድ አገሩን የሚያውቃት በሪፖርት ብቻ ይኾናል። በአካል እየኾነ፤ እየተፈጠረ፤ እየተፈጸመ ካለው ነገር ይልቅ በወረቀት ተቀምጦ የሚመጣውን መቀበል እና ማመን ሲጀመር «ሰውነት አልባ ባለሥልጣን» መኾን ተጀመረ ማለት ነው።

ሰውዬው የመንገድ ሥራን የሚመለከት ተቋም የሥራ ሐላፊ ነው። ወደ ሥራ ቦታው የሚሄድበት መንገድ ከመበላሸቱ የተነሣ፤ «በግለም ላይ ትልቁ የገበጣ መጫወቻ» ተብሎ ሲመዘገብ ምንም አልቀረውም። ወደ ሥራው በተጓዘ ቁጥር የመንገዱ መበላሸት ያማርረዋል። ታዲያ የመንገዱ ለዎች ተለበ ሰቡና ማመልከቻ ጽፈው ወደ ቢሮው ዘለቁና፤ «መንገዱ በእጅጉ ስለ ተበላሽ ሲጠገንልን ይገባል፤» ብለው አመለከቱ። ያም ባለሥልጣን፤ «መንገዱ ከ ደገና ነው፤ እየለጠ ያለው እገልግሎት እበረታች ነው፤» ሲል መልስ ሰጣቸው፤ ሰፈርተኞቹም ተገርመው፤ «ታዲያ እንዴት ሊኾን ነው መንገድ ተበላሽ የሚባለው?» ብለው ጠየቁ። ያም ባለሥልጣን፤ «መንገዱ ተበላሽቷል የሚል ሪፖርት ሲቀርብ» ብሎ መለሰላቸው። እንዲህ ዐይነት ባለሥልጣናት ነገር መቀመም፤ ወሬ ማጣፈጥ እና ሪፖርት ማሳመር በሚችሉ የበታች ሹማም ንቶቻቸው የመታለል ዕድላቸው ሰፊ ነው።

አራተኛው የበሽታው ምልክት ደግሞ፡ «ነገ በሰላም መኖር አለብኝ» የሚለው ሐሳብ ሲጠፋ ነው። «በዐፄ ምኒልክ ቤተ መንግሥት ከምኒልክ በላይ ተፈርተው የኖሩት አቲጌ ጣዬቱ በልጅ ሊያሉ ትእዛዝ ከቤተ መንግሥት ወጥተው በእንጦጦ በቀድሞ ቤታቸው እንዲቀመጡ ተወሰነባቸው፤ እቲጌም የእንጦጦን ተራራ ሲወጡ ወደ ጊሳ ዘወር ብሰው ቤተ መንግሥቱን ተመለከቱና የቀድሞ ማዕርጋቸውን አስታውሰው ሕበር ለካስ እንዲህ ቅርብ ናሯል» ብለው ተናገሩ፤» ይላሉ መርሥኤ ንዘን ወልደ ቂርቆስ።

«አሁን የተረከብኩትን ሐሳልነት ተወጥቼ፤ ግዳጄን ፈጽሜ፤ የሥልጣን ዘመኔን በሚገባ ሠርቼ ነገ ወደ ቀድሞ ማንነቴ መመለስ አስብኝ ብሎ ማለብ ከጠፋ በሽታው ተከሥቷል ማለት ነው። የኤምሬትሱ ሼኽ ዛይድ፤ «ንጹሕ ሥራ የሠራ ንጉሥ ዛፍ ሥር ተኝቶ ማደር ይችላል፤» የሚሉት ብሂል ነበራቸው።

ዐፄ ምኒልክ በኢትዮጵያ ሕዝብ ዘንድ በጣም የተወደዱ መሪ ናቸው። «እምዬ ምኒልክ» ተብለው አስከ መጠራት ደርሰዋል። ታግሣሥ ሦስቱ ቀን 1906 ዓ.ም ሲያርፉ፤ «አገር ይኖራል፤» ተብሎ ስለ ተፈራ ሞታቸው ለሰድስት ዓመታት ያህል ተደብቋል። መኳንንቱ፤ መሰፍንቱ እና ሕዝቡ ግን በየልቅላቸው ስማቸውን ሞጥራት ቢያቅታቸው በክርስትና ስማቸው ያለቅላቸው ነበር፤ ገበፋውም በየዐውድማው።

እምዬ ምኒልክ ገንዘብ ስጦት በዩ አላስቸግርኸም፤
እምና ነበር እንጂ ዘንድሮስ የለኸም፤

እያለ እርሙን ያወጣ ነበር። በየአድባራቱም በድብቅ ጸሎተ ፍትሐት አየተደረገ ተፈትተዋል፤ ተዝክር ወጥቶላቸዋል።

ሕዝቡ በዋጅ ጥሶ ይህን ያህል የተጓዘው እንዴት ቢወዳቸው ነው? እያልኩ አሠማዬን ጀመርኩ፤ እናም የጳውሎስ ኞኞን ያህል 5000 ደብዳቤዎችን እንኳን ማንበብ ባልቻልም 1300 ያህል ደብዳቤዎቻቸውን ለማየት ችዬ ነበር። በእነዚህ ደብዳቤዎች ውስጥ ያገኘኩት ነገር እምዬ ምኒልክ፤ «ብዙ መሸናቸውን» ነው። በንግሥና ዘመናቸው እንኳን የሰው ሥራ ሲሠሩ ይታያሉ። ዐጤ ምኒልክ ያልተሳላቱ፤ ፍጹም፤ እንከን አልባ ስለኾኑ አልነበረም ስዉ የወደዳቸው - ሰው ስለነበሩ፤ ጥፋታቸውም ልማታቸውም የሰው ስለነበር

ይመስለኛል። የተወሰኑትን ደብዳቤዎች ጳውሎስ ኞኞ፤ «ዐጤ ምኒልክ» ብሎ በጻፈው መጽሐፉ ከገጽ 411 ጀምሮ ማየት ይቻላል።

ሰው የኾነ ባለሥልጣን ያዝናል፤ ይራራል፤ ሰእገሩ ዕድገት፤ ሰሕዝቡ ልማት እና ብልጽግና ያስበል፤ አምላክ ሰው ሰማዳን ብሎ ሰው ከኾነ ባለሥልጣን ሕዝብ ሰማዳን ብሎ ሰው መኾን እንዴት ያቅተዋል? «ዳቦ ዳቦ» እያሉ በፈረንሳይ አብዮት ጊዜ ይጮኹ ለነበሩ ወዛደሮች፤ «ዳቦ ከጠፋ ለምን ኬክ እይበሉም?» እንዳሰቸው ንግሥት ዐይነት መልስ የማይሰጡ፤ ይህ ዛሬ ተማሪ እና ባስጉዳይ፤ ደንበኛዬ፤ ታዛዢ፤ ምርኮኛዬ፤ አስረኛዬ የኾነው ሰው ነገ እኔ በእርሱ ቦታ፤ እርሱም በእኔ ቦታ ልንቀያየር እንችላለን ብለው የሚያስቡ በሥልጣናት ለጎሊና እና ለፈጣሪ ብቻ ተገዝተው ንጹሕ ሥራ ይሠራሉ።

ሰውዬው የእግር ብረት ሠሪ ነበር። እርሱ የሠራውን የእግር ብረት ማንም እይሠብረውም - በቁልፉ ካልተፈታ በቀር። አንድ ጊዜ ታዲያ እርሱም ታስረና የእግር ብረት ገባበት። «ይህንንም እሠብረዋለሁ፤» ብሎ ሲናገር የስማው ሌላ አስረኛ፤ «አይ ጌቶች፤ እርስዎኮ ሰፊ እንዳይሠብረው አድርገው ነው የሠሩት፤» ብሎ መለስሰት። ያም የእግር ብረት ሠሪ፤ «ዐየህ ትንሽ ቀዳዳ መተው ነበረብኝ፤ አጠፋኸኝ፤» እሰ ይባላል። እስኪ ትንሽ ቀዳዳ ተወ፤

ጲላጦስ

የበረራ ቁጥር ET 6031 ከዳባይ ወደ እዲስ አበባ በመመለስ ላይ ነገ፤ ሻርጅያ በተባለው ከተማ እንደ ኢትዮጵያዊ የጠየቀኝን ጥያቄ እወጣለሁ፤ እው ዳለሁ። ወቅቱ በኢትዮጵያ ክርስቲያኖች ዘንድ፤ «መነሻ ሐማማት» የሚባለው ነው። የዕሥራ ምእቱ ስቅለት ሚያዝያ 17 ቀን፤ ከሁለት ቀናት በኋላ ደግሞ የትንሣኤ በዓል ይከበራል።

ያ ኢትዮጵያዊ ወዳጆ፤ «መስፍን ጲላጦስ ክርስቶስን ሰምን አሳልፎ ሰጠው?» የሚል ጥያቄ ነበር ያነሣል። ለጊዜው ይኸኛል ያልሆነውን ማብራሪያ ሰጠሁት። በኋላ ግን እኔው ራሴ በነገሩ ማሳሰልን ቀጠልሁ።

ጲንጤናዊው ጲላጦስ ክርስቶስ በተሰቀሰበት ጊዜ(በ34 ዓ.ም) በኢየሩሳሌም የሮምን ንጉሥ በመወከል የይሁዳ መስፍን ነበር፤ ክርስቶስ በፊቱ ተከሰሶ የቀረ በውም ከዚህ ሥልጣኑ የተነሣ ነበር። በዘመኑ ይደረግ እንደ ነበረው ተከላቅኝ እስቀርቦ ጠየቀ፤ ክሉን ያስረዳሉ የተባሉ የከላሻ ምስክሮችንም ጠየቀ፤ ነቁ ግን ኢየሱስ ክርስቶስን «ወንጀለኛ» ሊያስኝ የሚችል ምንም ነገር ዐጣ፤ ሚስቱም በሐልሟ ያየችውን ሥቃይ በመግለጥ ርቱዕ ፍርድ እንዲሰጥ አሳስበችው።

እነዚህ ሁሉ ተደማምረው መስፍን ጲላጦስ ክርስቶስን፤ «ለምት የሚያ በቃው ቀርቶ የሚያሳሰረው ጥፋት አላገኘሁትም» ሲል ደመደመ። እይሁድ ይህን ሊሰሙ፤ «ይህን ካደረግሽ የቁሣር ወዳጅ አይደለህም፤» የሚል ፖለቲካዊ ተቃውሞ በከረረ ሹኔታ መስንዘር ጀመሩ። ጲላጦስ ነገሩን ለማብረድ በማስብ፤ «ኢየሱስ ክርስቶስን ገርሬ ልስቀልላችኹ፤» የሚል እማራጭ ሐሳብ አቀረበ። ከሳሾቹ እይሁድ ግን፤ «ምቶ ካላየነው አንተ የቁሣር ወዳጅ አይደለህም፤» ብለው ነገሩን አጠነከሩት። በመጨረሻም መስፍን ጲላጦስ ተሸነፈ እና ይሙት በቃ ፈረደ።

የተከሰሰው እና በፍርድ ዐደባባይ የቆመው ክርስቶስ ምንም ጥፋት እንዳ ሳጠፋ ዳኛው ዐውቋል፤ ማወቅ ብቻም ሳይኾን በእንደበቱ መስከሯል፤ ሕጉም ንጹሕ የሆነ ሰው ከተከሰሰበት ነገር ነጻ እንዲኾን እና እንዲሰናበት ያዘዛል። ታዲያ ጲላጦስ ይህን ሁሉ እያወቀ ለምን የተዛባ ፍርድ ፈረደ?

እንደን ነገር ማወቅ፤ በጉዳዩም ማመን እና ሳመነበት እውነት እስከ መጨረሻው በጽንፅት መቆም የተለያዩ ነገሮች ናቸው። ጲላጦስ የዕውቀት ችግር እልነ በረበትም። በዘመኑ በነበረው የፍርድ እስጣጥ ሥነ ሥርዐት መሠረት የከላሾቹን

ምስክሮችም ኾነ ተከላቅኝ በፊቱ አቁሞ ጠይቋል። በዚህም ክርስቶስ ምንም ወንጀል የሌለበት መኾኑን ዐውቋል። ነጻ መኾን እንዳለበትም አምኗል። ይህን ዕውቀቱን እና እምነቱን በተግባር እንዳያውል ግን እንደ ነገር ከሰከሰው የሚያጣው ጥቅም።

ክርስቶስ የተከሰሰበት እንዴ ወንጀል፤ «ራሱን ከቁሣር ጋራ በማስተካከል «ንጉሥ ነኝ ይላል፤» የሚለው ነው። በመኾኑም ክርስቶስን ነጻ ቢሰቀው፤ «ከቁሣር ሌላ ንጉሥ አለ ብሎ ያረምዳል፤» ተብሎ ሊወነጀል፤ በኋላም ሥልጣኑን ሊያጣ ኾነ። ጲላጦስ እውነትን ተቀብሎ፤ ለእውነት መሥዋዕትነት ከፍሎ ሥልጣኑን ከሚያጣ እውነትን ሠውቶ በሥልጣኑ መቆየትን መረጠ። ያመነው ነገር፤ የተናገረው ነገር እና የፈረደው ፍርድ ተለያየ።

እንዳንድ ሰዎች የሚናገሩት፤ የሚያምኑበት፤ በየመድረኩ የሚደስኩሩት፤ አጠናን ብለው የሚተነትኑት፤ ከልብ ጓደኞቻቸው ጋራ ሲያወጉ የሚዘረዝሩት፤ «ቢኾን መልካም ነው» የሚሉት እና በቦታው ላይ ኾነው የሚፈጽሙት የሚሉ ያየው ለእውነት መቆም የሚያስከፍለው ጥጋ ስላለ ነው።

እንደ ዳኛ የሚተቸው፤ የሚተነትነው፤ በሳሊናው የሚያምንበት እና በልቡ የሚያመላልሰው ከሚሰጠው ፍርድ ጋራ ከተጋጨ፤ እንደ ባለ ሥልጣን እውነት ነው ብሎ የተቀበለው እና ትክክል ነው ብሎ የወሰነው ከተሰየየ፤ እንደ ባለሞያ የጥናቱ ውጤት እና እርሱ ለአለቃው ያቀረበው ውጤት በእጅጉ ከተቃረነ ወይም ከተለያየ እንዳያጡት የሚፈሩት ጥቅም አለ ማለት ነው።

በስብሰባ ተቀምጠው እስቆቻቸውን ወይም የሚመጣውን መከራ ፈርተው እንዳች ነገር የሚወሰኑ፤ ነገር ግን በልቡናቸው የተቀበሉት እውነት ከወሰኑት ጋራ የሚጋጭባቸው ሰዎች ይህን በሽታ የሚያሥታግሉት፤ «ምን ይደረግ ብለህ ነው፤ በግድ፤ ሳናምንለት፤ አስፈራርተው፤ ሐላባችንን ሳይቀበሉ ቀርተው፤... የማይኾን ነገር ወሰኑ፤» እያሉ ለሚቀርባቸው ሰው በማውራት የውስጡን ግጭት በወሬ ነው የሚያስተነፍሱት።

ከወዳጆቻቸው ጋራ ሊቀመጡ የተቼትን፤ የነቀፋትን እና የተቃወሙትን ነገር በቦታው ሊኾኑ ግን፤ «የጠሉት ይወርሳል፤ የፈሩት ይደርሳል፤» የተባለው ደርሶባቸው እነርሱ የባሉ ኾነው ይገኛሉ። እንዳንድ ጊዜ በሚያምኑት ነገር እና በሚሰጡት መግስጫ መካከል ቅራኔ ሊያጋጥማቸው፤ በረከም ዐረፍተ ነገሮች፤ አ. . . አ. . . አ በሚል የሚያታክት የነገር ጉተታ ወይም ደግሞ፤ «አበረታች

ነው፤ አስደናቂ ነው፤ ልዩ ነው፤ ብሩህ ነው፤። በሚሉ የማይለኩ ነገሮች ሊያሥታግሉት ይሞክራሉ።

ሁለት እና ሁለት ሊደመር አራት መኾኑን እያወቁ፤ ጠረጴዳቸው ላይ በሚገኘው ወረቀት ይህንኑ እየሞኑጫጨሩ፤ ድምሩ ከስሌቱ ውጭ፤ «አምስት ነው» ብለው ለማሳመን ሲሉ የማርስን እና የጃፒተርን ልምድ የሚጠቅሱት ጎሊናቸው እና ንግግራቸው ሲጋጭባቸው ነው።

«የአንጀራ ጉዳይ ነው፤ ልጆቹን ሳሳድግ ብዬ ነው፤ ብለው ጋራ ሲኖሩ ሞኝ ሽኖ አህያ ሲጭኑ ሦስት ሽኖ ስለሚባል ነው፤ ክፉ ቀንን እና ቅዝምዝምን ጎን በጎ ብሎ ማሳለፍ ስለሚገባ ነው፤ ብቻዬን ለውጥ ሳመጣ ስለማልችል ነው፤...» የሚባሉት ማብራሪያዎች ሁሉ ከነመስሎቻቸው የዚሁ ጳጳሳዊ ችግር መገለጫዎች ናቸው።

ለው በመኖር ብቻ ላይኾን በመሞትም ያሸንፋል። ስዎችን ከአንስላት ከሚለዩአቸው ነገሮች አንዱ ለዎች በሞት ሊገታ የማይችል አሸናፊነት ሊኖራቸው ስለሚችል ነው። እነ ማርቲን ሉተር ኪንግ፤ እነ ማኅተመ ጋንዲ፤ እነ በላይ ዘለቀ ተገድለዋል፤ ነገር ግን አሸንፈዋል። እነዚህ ለዎች ለለማዕትነት እንዲበቁ ያደረጋቸው የሚሠሩት ሥራ ከሚያምኑበት ነገር ጋራ እንዲቃረን ባለመፍቀዳቸው ነው።

የተማረው እና የሚያምንበት ሌላ ሽኖ ጥቅም ብቻ በሚያስገኝለት ከሊኒክ የሚሠራ፤ ጥቅም ብቻ ባለበት ትምህርት ቤት የሚያስተምር፤ የግል ጥቅም ብቻ ባለበት የቢዝነስ እና ፋይናንስ ሥራ ላይ የተሠማራ፤ ጥቅም ብቻ በሚገኝበት የጋዜጠኝነት መስክ የሚካሄድን ስንቱ ነው። ውሎ አበል፤ የተሻለ ክፍያ፤ የውጭ ዕድል፤ ሥልጣን፤ የወንበር አበል፤ መኪና፤ የሪሌፕሽን ግብዣ፤ የማረ ቢሮ እና የተደላደለ ቤት ይቀርብኛል ብሎ የሚያምንበትን የሚሠራው ስንቱ ነው።

ጳጳሳዊ ውሳኔውን ወስኖ ክርስቶስ ከተለቀለ በኋላ በሠራው ሥራ መጸጸት ጀመረ። የውስጡ እምነት እየገፋ፤ ጎሊናውንም ዕረፍት እየነሳው መጣ። ያ ለዓት ግን ምንም ሊያደርግ የማይችልበት ለዓት ነበር። የእርሱ ፍርድ ተፈጻሚ ሽኖ ሊያሰክ ክርስቶስ ተለቅሏል። በታሪክ እንደ ሚነገረው ጳጳሳዊ እስከ ዕድሜው ፍጻሜ በዚያ በሠራው ሥራ እንደ ተጸጸተ፤ ጎሊናውም በላም ሳያገኝ ነው የኖረው።

ነገር ካለቀ በኋላ ከመጸጸት እና የጎሊና ለላም ከማጣት ከሚያምኑት እውነት ጋራ መቆም እጅግ የተመረጠ ነው። ጦርነቱ ሊያበቃ፤ ፖለቲካው ሊቀየር፤

እለቸጋሪው ዘመን ሲያልፍ፤ የችግሩ ጊዜ ሊጠናቀቅ፤ «እንዲህ ብዬ ነበር፤ እንዲህ ማድረግ አልነበረብኝም፤ ይህን ያደረግኩት ተገድጄ ነው፤ ተጽዕኖ ነበረብኝ፤ ለታሪክ ምስክርነት ለመትረፍ ብዬ ነው፤ በሠራኩት ሥራ አዝናለኩ፤ ተለምድኛል፤... ወዘተ» ማለት ለችግሩ መፍትሔ አይኾንም።

የሞተው አይነትም፤ የደክሞ ሀብት እያገኝም፤ የተነጠቀው አይመለስም፤ ትዳሩን የፈታው እያገባም፤ ያለቀ ዕድሜ አይተካም፤ ያመለጠ ዕድል አይገኝም። እናም ውስጣዊ ሰላም ይጠፋል፤ ጸጸት እንደ እግር እሳት ይበላል።

በስታድዬሙ ዙሪያ ተሰብስቦ መተቸት፤ ሐሳብ መስጠት፤ «ለምን አልገባም» ብሎ መውቀስ፤ ጎል ሊገባም መጨፈር፤ አሠልጣኝ እና ተጨዋችን መሳደብ እጅግ በጣም ቀላል ነው። ከዐሥራ አንዱ ተጨዋቾች አንደ አንዱ ሽኖ ውጤት የሚያመጣ ጨዋታ መጫወት ግን ከባድ ነው።

የጨዋታ ጊዜው ሲጠናቀቅ፤ «ይህ ቢደረግ እንዲህ ይኾን ነበር፤ ያ እንዲህ ቢያደርግ ግዙ ይቆጠር ነበር፤ እንሌ ይህን ሊሠራ አይገባም ነበር፤» እየተባለ ይተነተናል። እንዲህ ያለው ነገር ለወደፊቱ ጠቃሚ ልምድ ይገኝበት ይኾናል። ያን ጨዋታ ግን እይቀይረውም፤ የገባው ገብቷል፤ የተሳተፈው ተስቷልና።

እናም ነገር ካለቀ በኋላ እንዲህ የኾነው አንዲያ ስላልኾነ ነው ከማለት በወቅቱ ማድረግ ያለበትን ነገር መፈጸም ነው ቁም ነገር። «አገራችን በባዕድ መያዝ ያለባትም።» ብለው ያመኑበትን እምነት በተግባር ስመግለጥ በዕድዋ ዘመቻ መሥዋዕትነት የከፈሉት ጀግኖቻችን ኢትዮጵያን በነጻነት ለማቆየት ችለዋል፤ ነገር ግን፤ «ከጣልያን የምናገኘው ጥቅም ይበልጥብናል፤» ብለው ባይዘምቱ ኖሮ ታሪክ በተቀየረ ነበር። ታዲያ ዛሬ እነዚያ ዘማቾች ያልዘመቱበትን ምክንያት ቢያስረዱን እንኳን የዕድዋን ድል ሊተካው አይችልም። በክፉ ቀን በጦርነት ሜዳ የተወለዱት ጀግኖች አባቶቻችን ግን መሥዋዕት ኾነው በሞታቸው ወራሪን አሸነፉ።

ከሰብስባ ሊመጡ፤ ነገር ሲያልቅ፤ ጨዋታው ሊያበቃ፤ መከራው ገሽሽ ሊልሽሕ ጊዜ ከማውራት፤ «ጀግና የሚወለደው በሰጣ ሜዳ ነው፤» ብሎ አዚያው ላይ ሳመኑበት መሟገት ነው ሞያ ማለት።

ስለ የሌሊት ወፍ (አልጣጠር) የሰማኩትን እዚህ ላይ ባነሣው መልካም ነው። በጥንት ጊዜ የሌሊት ወፍ የሚባል ነገር አልነበረም አሉ። እንደ ጊዜ ግን ወፍች ተሰብስበው የሚወዳድቀውን ጥራጥራ እይጦች እየበሉ ጦማችንን ስላሳደሩን እይጦችን የሚከታተል፤ መልኩ አይጥ የሚመስል የወፍ ዘበኛ እንቅጠር ብለው ማስታወቂያ እወጡ። በዚህ ጊዜ ጉድጓድ ውስጥ መኖር የመረራት አይጥ

ከንፍ አሰፍታ፤ «ወፍ ነኝ» ብላ ቀረበች። ምንም እንኳን ዘመደቿ፤ «አይጠቅ ጥራጥራ መብላት የለባቸውም!» የሚሉትን ብትቃወምም ለመኖር ስትል ግን ለዘ በኝነቱ ተለማማች፤ ጥርሷን አይተው አንዳያባርሯትም በድንጋይ ሠብራ አረ ገፈችው። ለብዙ ዘመን በዘበኝነቱ ጸንታ የገዛ ዘመዶቿ የኹትን ወፎች ስታስበረ ግግ ኖረች። አየቆየች ግን ጥርሷ እያደገ፤ ፀጉርዋም አየታወቀ ሄደ፤ ለመደበቅ ብትሞክርም አልቻለችም። ወደ ቀደመው ኑሮዋ አንዳትመለሰ አይጥነቱን ረስታ ዋለች። ያደረገችው ነገር እየጸጸታት ለሰ መጣ ከሁሉም ሰመራቅ ስትል በሌሊት ብቻ መንቀሳቀስ ጀመረች ይባላል። የሌሊት ወፍ አይጥም ወፍም ኾና የኖረችው በዚህ ጠባይዋ ነው ይባላል።

ትላንት የሠሩት ነገር ጥርሱ እየበቀለ፤ ፀጉሩም ብቅ እያሉ አያስቸገራ ችው ስንተች ወገኖቼ መከራ አያዩ ነው - ውስጣቸው አይጥ ኾኖ ላያቸው ወፍ አየኾነ፤ አንደ አይጥ እያሰቡ፤ አንደ ወፍ ሊሠሩ አየጥከሩ፤ መጨረሻቸው በጸ ጸት ጨለማ ውለጥ መሰወር ይኾናል።

የእስክንድርን ታሪክ የጻፈው የግብጽ ንጉሥ ጦጥሊሞስ እንዲህ ይተርክ ልናል። በአንድ ትንሽ ጦርነት የእስክንድር ጦር ብዙ ጉዳት ደርሶበት ጸሸነ። የዚህ ጦርነት ጉዳት ያንዝገበው አንድ ወታደር፤ «የአመራር ድክመት ባይኖር ኖሮ ይህን ጦርነት ለማሸነፍ ይህን ሁሉ መሥዋዕትነት መክፈል እያስፈልገንም ነበር!» ብሎ በመተቸቱ ተከሰሰ እስክንድር ዘንድ ቀረበ። «ይህ ዐይነቱ ሐሳብ ጦሩን ያዳክማል፤ ጠላትን ያስደሰታል፤ መደፋፈር ያመጣል፤ ለሌሎች ክፉ እር አያ ይኾናልና ወታደሩም ይቀጣ፤ ሐሳቡም ለሕተት መኾኑ ይነገር!» ብለው የጦር ጄኔራሎቹ እስክንድርን ወጥረው ያዙት።

ታላቁ እስክንድርም፤ «አንደ ንጉሥነቱ ይህ ሰው ጥፋተኛ ነው፤ የሰነዘረ ውም አስተያየት ስሕተት ነው፤ አንደ እውነቱ ከኾነ ደግሞ ይህ ሰው ትክክል ነው፤ እኛ ጥፋተኞች ነን። እኔ ደግሞ አንደ ንጉሥነቱ ሳይኾን አንደ እውነቱ ፈር ጃለሁ!» ብሎ ተናገረ። እኛስ?

ግመል ጠባቂዎቹ በአቡዳቢ

አሁን የምገኘው ከተባበሩት የዐረብ ኢምሬት ግዛቶች አንዱ በኾነው የአቡዳቢ ከተማ ነው። ከእኔ ጋራ ብዙ ወጣቶች አብረውኝ አሉ። በየሥራ መስካቸው የሚገጥማቸውን ነገር ያወሩኛል። የእያንዳንዳቸው ገጠመኝ ያስገርማል፤ ያሳ ዝናል፤ አንዳንድ ጊዜ ደግሞ ያሥቃል። ለዛሬ ከጭውውታችን መካከል በጣም ያስገረመኝን አወጋችኋለሁ።

«በቅርቡ ነውክ ከኢትዮጵያ የመጣኹት፤» አለች አንዲት ቀላ ያለች መልክ መልካም ወጣት፤ «አንዴ ቅድምክ ስታወሪኝ የአገሩ ዜጋ ነበር የመ ሰልሽኝ!» አልጎት ሣቀችና፤ «አንደገና መጥቼ ነው!» አለችኝ።

«ዘመድ ለመጠየቅ ሄደሽ ነው?» አልጎት፤

«አይደለም፤ ቪዛዬ ተከንለሁብኝ ነው!» አለችኝ። «ቪዛ መከንሰል» ማለት የቪዛዋ የአገልግሎት ጊዜ አልቆ ሲሠረዝ ማለቷ አንደ ኾነ ገብቶኛል። «እና አንዴት በድጋሚ አስገቡሽ?» ስል ጠየቅጎት። «በላዕ-ዲ ነዋ የወጣኹት፤» ለትል መለለችልኝ። ነገሩ የበለጠ እየሰበኝ ስለ መጣ፤ «አንዴት እንዴት አድርገሽ?» ስል በጉጉት ጠየቅጎት። «ሊመረኝ በዚያ በኩል መረሽኹ» አለ ችና ሣቀች። «ምኑ ነው ያስመረረሽ?»

«ግመል ጥበቃው»

«ግመል ጥበቃ?»

«አዎ፤ ግመል ጥበቃ፤»

«የት ነው የምትጠብቁው?»

«እዚህ ነዋ፤ ከኢትዮጵያ እንደ መጣሁ የተቀበሉኝ ጓደኞቼ ነበሩ። ስፖ ንለሬ ሻርጅያ ነው የምትኖረው። ሁለት ሦስት ቀን እነርሱ ዘንድ ከቆየኹ በኋላ ሂጂ ጥፊ አሉኝ። ወዴት ነው የምጠፋው? አልጎቸው። «ጠፍተሽ ራጌ አይደ» ከሠራሽ በወር እስከ 800.00 ድርሃም/የአገሩ ገንዘብ ስያሜ ሲኾን በወቅቱ ምንዛሪ አንድ ድርሃም 2.25 የኢትዮጵያ ብር ያህል ነው/ ታገኛለሽ፤ ስፖንስርሽ ዘንድ ከገባሽ ግን ከ500 ድርሃም አይበልጥም!» ሲሉ አብራሩልኝ። የመጣኹት እናቴ ተበድራ በገዛችልኝ ቪዛ መኾኑን ዐውቃለች። እናም ቶሎ ገንዘብ አግኝቼ ዕዳዋን ብከፍል ከዚያም እናቴን ብረዳ ብዬ አስብኹና ምክራ

ቸውን ተቀበልኩ። ስፓንሰሬ ጋራ አልደጠልኩም፤ በዚያው አንደ ወጣኹ ቀረኩ።

ከዚያስ?

«ከዚያማ ዓደኞቹ እንዳሉኝ ከአንዱ ቤት ወደ አንዱ ቤት አያልኩ «ራን አዊይ ሥራ» መሥራት ጀመርኩ። በመጀመርያዎቹ አካባቢ የተሻለ ገንዘብ አገኝ ነበር፤ መጠነኛ ገንዘብም ለቤተሰቤ አልክ ነበር፤ በመሀል የኤምሬትስ መንግሥት፤ «አገ ወጥ ለደተኞች ወደ አገራችኝ በሰላም ግቡ፤ የሚል መመሪያ ሲያወጣ ብዙዎች ሄዱ፤ እኔ ግን ቀረኩ። ምክንያቱም፤ «ሐውሮፕላን ማረፊያ ላይ የዐይን አሻራ ያነሣለ» ተባለ። ያ ከሽን ደግሞ ተመልሼ ላልመጣ ነው። የእናቴ ዕዳ አልተከፈለም፤ እኔም በቂ ገንዘብ በእጄ አልያዝኩም። ስለዚህ ተደብቄ ቀረኩ።

መንግሥት ቁጥጥሩን አጠበቀው፤ ድሮ ያሰችግር ያሠሩን የነበሩት የአገሩ ሰዎች፤ «ሐጋዊ ፈቃድ ከሌለሽ ታሰይዝናለሽ» ማለት ጀመሩ። ፖሊሶችም በየቤቱ ይፈትሻሉ። በዚህ ምክንያት ሥራው አየቀዘቀዘ መጣ። አንኳንስ ለእናቴ የምክፍለው ዕዳ፤ ዐሥር ሽንን ለምንፍርበት ቤት የሚከፈል ኪራይ ጠፋ፤ ወደ ቤተ ክርስቲያን አንኳን ለመሄድ በሳምንት ሰታከሰ ከ14 ድርሃም በላይ ማውጣት ነበረብኝ።

በዚህ ሽኔታ ላይ ሳለሁ አንድ ደላላ፤ «ፈቃድ የማይጠየቅህት ሥራ አለ፤ ግን ከከተማ ወጣ ይላል ብሎ ነገረኝ። እኔም የመረረኝ ወቅት ስለነበር የትም ቢሽን አቀጠራለኩ አልኩት። አንድ ቀን የተወሰነ ልብሰ ብቻ በሽንጣ ይገዜ አንድመጣ ነገረኝና በተቀጣጠርንበት ቦታ ላይ ተገናኝን። ከአንድ የአገሩ ሰው ጋራ አብረው ነው የመጡት። በወር 700 ድርሃም ሊከፍሉኝ ተሰማምተን ሰውዬው በመኪናው ሄደ። እኛም በሌላ መኪና ተከትለነው ከከተማው አየወጣን የገጠሩን መንገድ ሰንጀምር ሆይን ባርባር አለው። ይዘውኝ የሚጠፉ ነበር የመሰለኝ፤ ነገር ግን ምንም አላልኩም። ለሁለት ሰዓት ከተጓዝን በኋላ ከአንድ ትልቅ ግቢ ደረሰንና ተያይዘን ገባን። እኔን ወደ አንድ ክፍል ካስገባኝ በኋላ ሁለቱ ተያይዘው ወጡ። ፍርሃቴ የበለጠ ጨመረ። ያን ደላላ ከዚያ በኋላ አላየኩትም።

በመጀመርያው ቀን ከጠዋት አሰክ ማታ የሰዎቹን ቤት ሳጸዳ ዋልኩ። እጄ ተላልጦ ሊያልቅ ምንም አልቀረው። በሕይወቴ እንደዚያ ቀን የሚያሰፋ

ሥራ ሠርቼ አላውቅም። በቀጣዩ ቀን ከቤቴ ግቢ አጠገብ ጠዳሰው ሌላ ግቢ ይዘውኝ ሄዱ። የግመል መስት ይጋፋል። በግመል ጭነው ወደሌላ ቦታ ሊወሰዱኝ ነበር የመሰለኝ፤ ነገር ግን አልነበረም። ለተከታዮቹ ስድስት ወራት የም ማሰንበትን ሥራ ነበር ያሰጀመሩኝ።

ሶትተርክልኝ አንባዋ ይወርዳል። ከገጽታዋ ቀጣዩ ታሪኳ መሪር እና አሠቃቂ ሊሽን እንደሚችል ገመትኩ።

«የተሰጠኝ ሥራ ግመል መጠበቅ ነው። ግመሎችን ምግብ ታበላለኝ፤ ጋጣቸውን ታጸዳለኝ፤ አካላቸውን ታጥባለኝ፤ ሕክምናቸውን ትከታተላለህ፤ ምን ልበልኝ በቃ አሰቤውም አልሜውም የማላውቀው ነገር ነበር የገጠመኝ። የግቢው በር ከውጭ ብቻ ነው የሚከፈተው። መኖሪያችን እዚያው ግቢ ውስጥ ነው። የምንበላው ነገር ይመጣልናል፤ ዘመናዊ ባርነት በለው። በጣም የጎረመኝ ነገር ሁለት አንደኔው ተገደው የመጡ ኢትዮጵያውያን ቀደም ብለው ሥራውን ለምደውታል፤ ሰንተያይ ተማሣቅንም፤ ተላቀሰንም።»

ይህን ሶትተርክልኝ አሜሪካን አገር የሰማኩት ቀልድ ትዝ አለኝ።... አንድ ኢትዮጵያዊ ሥራ ያጣና ለአንድ የእንስሳት ማሳያ ፓርክ የዝንጀሮን ልብስ ለብሶ ለመሥራት ይሰማማል። ለአንድ ወር ሥራውን ከተሰማመደ በኋላ የዝንጀሮ «ሰምድ» (ጭምብል) ለብሶ ለዝንጀሮ በተመደበው ቦታ የዝንጀሮ ትርኢት እያሳየ ሥራውን ቀጠለ። ሥራውን በሚገባ በመልመዱ ከዝንጀሮ የተሻለ ዝንጀሮ ሽን። ይዘላል፤ ዛፍ ላይ ይወጣል፤ ይገለፍጣል፤ በል ሊለውም ያን የተላጠ መቀመጫውን ገልበጥ አያለ ያሳያል።

ታዲያ አንድ ቀን አየዘለሰ ሰጎብኚዎች ትርኢት ሊያሳይ አጥሩን በሰሐተት ዘልሎ ለእንስሳ ወደተከሰሰው አጥር ይገባል፤ ደነገጠ። ዕጢው ዱብ አለ፤ አንበሳውም አየተንጎማለለ መጣ። ዝንጀሮው ወደ አጥሩ ተጠጋ። ከአሁን አሁን በላኝ እያለ ሲፈራ አንበሳው ጠጋ አለና ጭምብሉን ገሰጥ አድርጎ በየውጤ። ከዚያም፤ «ሐካ አንጀም አንደ አኔ ሐበሻ ኑረሻል!» ሊል ነገረው ይባላል።

.....ወደ ግመል አረኛዋ ልመልሳችኹ....

«ግመል ጥበቃውን ለሦስት ተያያዝነው። እኔ በአገሬ ከብት ጠብቄ አላውቅም። የበረት ሽታ አንኳን ሽቶኝ አያውቅም። የግመሉን ሽታ መልመድ አትቶኝ ብዙ ጊዜ ያሰመልሳኝ ነበር። ከዚያ ግቢ መውጣት አይቻልም። የፈቃድ

እስር ቤት ማለት ነው። በጣም የሚገርምክ ቤቱ ክዋ ናው መንገድ ተገንጥሎ ወደ ገጠር የገባ በመኾኑ ከባለቤቶቹ መኪና በቀር የማንም መኪና አይገባም። ለመውጣት እንኳ ብትፈልግ እነርሱ ራሳቸው በመኪና ካልወሰዱክ በቀር ማንም አይወስድክም። ስልክ ይስጥሻል ስለ ተባልኩ ስልኬን ለጓደኞቼ ትቴላቸው ነበር የመጣኩት። እዚያ ክገባኩ ጊዜ ጀምሮ ግን ዓለም ብታልፍ እንኳ ስትገለባበጥ አይተን እናውቅ ካልኾን በቀር ሌላ የምናውቅበት መንገድ አልነበረንም።

ለስድስት ወር ግመል ጠባቂ ኾኜ ሠራኩ፤ በየቀኑ የሚናፍቀኝ ሰው ማየት እና እንጀራ መብላት ነበር። ደግነቱ በምግብ አያጎዱንም። ደመወዛችንንም አስበው በየወሩ ይሰጡናል። ነገር ግን በገንዘቡ ምን እንገዛበታለን። ከላ ስቲክ የተሠራ ቱታ ሰብስን ነው የምንውለው።

ስድስተኛው ወር ላይ ምራቄ መታገሥ ከምቸለው በላይ ኾኖ ከገደቡ አሰራ። ወይ ስዚህ ግቢ መውጣት ያለበሰዚያም ራሴን ማጥፋት አሰብኝ ብዬ ወሰንኩ። ግን እንዴት? አጥሩ የእኔን ቁመት ሦስት ዕጥፍ ይገጃል። መወጣጫ የሚባል ነገር የለም። አብረውኝ ለሚሠሩት ልጆች ለማከራቸው፤ «ዐር ፈሽ ቁጭ በይ!» አሉኝ። እኔ ግን ኑሮው ስለ መረረኝ ዐርፌ መቀመጥ አልቻልኩም። የየቀኑ ጸሎቴ እግዚአብሔር ከዚህ የግንብ እስር ቤት የማመልጥበትን መንገድ እንዲያሳየኝ ነበር።

በአጋጣሚ አንድ ሰው የግቢውን የአጥር መብራት ለመቀየር መጣ። ታጣፊ መሰላል ይዞ ነበር። እርሱ ሲመጣ ዘበኞቹ እንጂ ባለቤቱ አልነበረም። ስውዬው የአጥሩን መብራት ሲሠራ ቆየና መሰላሉን እዚያው ትቶ ወደ መጻዳጃ ቤት ገባ። ወዲያው ልቤ ድው ድው ማለት ጀመረ። አጠገቤ ለነበረችው ጓደኛዬ ነገርኳት! «ፍጠኝ!» አሰኛኝ። እየሮጥኩ ወደ መኝታ ክፍሌ ገባኩና ገንዘቤን ይገዜ መጣኩ፤ ምን ያደርጋል፤ ሰውዬውም ከመጻዳጃ ቤት ወጥቶ መጣ። እርር ከምትር ነው ያልኩት።

ምነው ፈጣሪዬ ብዬ አማረርኩት። ሰውዬው አሁንም ላጥቂት ጊዜ ሠራና ተመልሶ ወደ መጻዳጃ ቤት ገባ። ያንጊዜ ፈጠን ብዬ በመሰላሉ ወጣኩና ዙሪያ ገባውን ዐየኩት። ዘበኛው በዋናው በር በኩል ነው ያለው። ዘልዬ አሸዋው ላይ ዐረፍኩ። ከዚያ በቤቱ ጀርባ በኩል አድርጌ በአሸዋው ላይ መሮጥ ጀመርኩ።

የአሸዋ ላይ ሩጫ አይጣልብኩ። ወደፊት ለትሄድ መልሶ ወደ ጌላ ይመልስኻል። ዐሥር ጊዜ ዘወር እያልኩ ዐያለኩ። የሚከተለኝ ሰው ግን አልነበረም። ቀትር ነው፤ ፀሐይ ከሰማይ ላይ ላይኾን ከአጠገብክ የሚነድነው የሚመስሰው። ለአራት ሰዓት ያህል ከተጓዠኩ በጌላ ወደ አስፋልት መንገዱ ደረሰኩ። እዚያ ደግሞ ታክሲ ፍሰጋ አንድ ሰዓት መጠበቅ ነበረብኝ። ተመስገን በመጨረሻ የኮንትራት ታክሲ ይገዜ ወደ አቡዳቢ በረርኩ። እሰክ አሁን የተከተለኝ የለም።

የጓደኞቼ ቤት ለደርሰ ዐይናቸውን ማመን አቃቃቸው። አንተ አሁን የሞተ ዘመድክ ተመልሶ ቢመጣ ምን ትላለክ? እንደዚያ ነው የኾንኩባቸው። እኔን ለመፈለግ ያላደረጉት ጥረት እንደሌለ ነገሩኝ። ታውቃለህ? የእኛ ችግር መደባበቅ እንጠዳለን። እኔ ከቤት ወጥቼ ስሄድ መጣኩ ብያቸው ነው የወጣኩት፤ ነገር ግን ከስድስት ወር በጌላ ነው መምጣት የቻልኩት፤ ደላላውም፤ «ሰማንም አትናገረ!» ነበር ያለኝ። ብንነጋገር ያስቀሩኝ እንደ ነበር ነግረውኛል። በዚህ መንገድ የተሸወዱ ብዙ ልጆች መኖራቸውን ያወቅኩት በጌላ ነው።

አቡዳቢ ሰገባ ኑሮው በጣም ከብደል። ከአሁን በጌላ ሕጋዊ በኾነ መንገድ እንጂ ይህ «ራን አይይ» የሚባል ሥራ መሮኛል። ከጓደኞቼ ጋራ ለንመካከር፤ «ብቃ፤ ከዚህ አገር መውጣት አለብን!» ብለን ወለንን። ይኹንና አሁንም ሰው ማማከር አልፈለግንም። የሐበሻ መድኃኒት ይመስል ሌላ ከሰማው ይረከሳል መሰለኝ ነገራችን ሁሉ ግርም ይልካል። ልጓዝበት ባሰብኩት አዲስ መንገድ የተጓዘች ጓደኛዬ ከአዲስ አበባ የጻፈችልኝ ደብዳቤ ደርሶኝ ነበር፤ ልቤን ያሳንፈዋል ብዬ ለማንበብ እንኳን አልከፈትኩትም።

እሻራ ባንሰጥ ወደ አገራችን ለመግባት ያለን አማራጭ በአማን - በየመን አድርገን ላዑዲ አረቢያ መግባት ነበር። «2000 ዶላር ለአሽጋጋሪዎች 5000 ዶላር ለገዛ ያስፈልጋል!» ተባልን። ያጠራቀምኳት ገንዘብ ከ1000 ዶላር አልበሰጠችም። ስለዚህ እንደ ተለመደው የልቅሶዬ ብዛት መቀመጫ ሊያሳጣት እናቴ ተበድራ ላክችልኝ።

ጉዞ ወደ አማን

«በመኪና ተሳፍረን በሌሊት ነው የወጣነው። የምንሄደው በአሸዋ ላይ ነው። ስዋናው መንገድ ርቀን መንገዝ ነበረብን። ሊነጋጋ ሊል አማን ከልል ደረሰን። ይዞን የሄደው ሹፊር ለኾነ ሰው አስረከበንና ተሰናብቶን ተመሰሰ። ያ ሰው በመኪናው ተቀበለንና ወደ አንድ በረሐ መንዳቱን ቀጠለ። ከዚያም ወደ አንድ የፈራረሰ ቤት ስንደርስ፤ «ውረዱና ግቡ፤» አሰን፤ ሦስታችንም ሴቶች ነን፤ እየተንቀጠቀጥን ወደ ቤቱ ውስጥ ገባን፤ የተቀዳደደ ፍራሽ የተዘረጋበት ከፍል ውስጥ አስገባን። ከዚያም አንድ አንድ ዳዩ እና የታሸገ ውኃ አደለን። ስለ ደከመን ያቺን ደረቅ ዳዩ እንኳን ሳንጨርስ ነበር እንቅልፍ የወሰደን። በሕልሜ ላይኾን አይቀርም የኾነ ሰው ሊታገለግል ይቻላል። ብንን ስል ግን በእውኔ እንጂ በሕልሜ አልነበረም። መጀመርያ የነቃኩት እኔ ነበርኩ። ቀጥለው ሁለቱም ዓደኞቼ ነቁ። ከፊት ሰፊታችን ሦስት ጥርብ ጥርብ የሚያህሉ ጎረምቶች ቆመዋል።...»

ሰውዬው በጎይል መታኝ። ከዚያም ዞረብኝና ወደቅኩ። ሰወድቅ አንደገና ይታገለግል ጀመር። ያቺ የበላሳት ደረቅ ዳዩ ከዚህ በላይ ልታቆሙኝ አለቻለችም። ስቅሰቅ ብዬ አለቀሰኩ። በመደፈሬ፤ በመጠቃቂያ የወደፊት ሕይወቴን፤ ቤተሰቦቼን፤ አገሬን ሁሉንም አያስታወሰኩ አለቀሰኩ፤ በሦስታችንም ላይ ተመሳሳይ ነገር ነው የተፈጸመው። የውስጡም የውጪም ሕመም ይጠዘጠዝ ነበር። ከብረ ንጽሕናዬን በዚህ መልክ ማጣቴ ከምንም በላይ ያንገ በግብኛል።

“ለመኾኑ የኤች.አይ.ቪ ምርመራ አድርገሻል?” ስል ጠየቅኳት። “ቆይ አርሱን በኋላ እነግርሃለሁ፤” አለችኝ። “እዚያች ቤት ውስጥ አንድ ቀን ከቆየን በኋላ ሌሊት የመኪና ድምፅ ሰማን። የቀኑ ሥቃይ ሰላል ወጣልን ሁላችንም ተሸማቀቅን። እነዚያው ሰዎች በሩን ከፍተው ገቡና ቶሎ ውጡ አሉን። ያንጠ ለጠልነውን ይዘን፤ ሕመማችንን ችለን ወጣን። ሌሊት ነው። አንድ ያረጀ ሚኒ ባስ ቆሟል። በውስጡ ሰዎች መኖራቸው ይታወቃል። በሩ ተከፈተና በጥድፈያ ገባን። አራት ሴቶች አንገታቸውን የወንዙ መደገፊያ ላይ ቀብረው ተቀምጠዋል። ኹኔታቸው በመከራ ውስጥ ያሉ መኾናቸውን ያመለክታል።

አጠገቤ የነበረችውን ወጣት፤ “ደኅና አመሸሽ?” አልኳት። ቀና ብላ ስታየኝ በዚያ የደበዘዘ የመኪና መብራት ውስጥ ጎሰቋላ ፈቷን ይዞች። ምና ልባትም የእኛ ዐይነት ሰጣ ፈንታ ገጥሟት ላይኾን አይቀርም። መኪናው

ሲንቀሳቀሰ ለባት ሴቶች እና ሦስት ወንዶች ነበርን። ሾፈሩ እና ሁለቱ ወንዶች ጋቢና ተቀምጠው ጉዞው ቀጠለ።

የመኪናውን የውስጡንም የውጪንም መብራት አጥፍተውታል። ሰማዩ ግን ብርሃናማ ነበር። በአሸዋው ላይ በፍጥነት እንጓዛለን። እንደሚመስለኝ ጉዟችን አንዲታወቅ አልተፈለገም። በመኪናው ውስጥ ገምታ ነግሦአል። ሁሉም ከራሱ ጋራ የሚያወራ መሰለኝ። አንድ አራት ሰዓት ያህል ከተጓዝን በኋላ መኪናው ቆመ። ወንዶቹ መጀመርያ ሲወርዱ ልቤ በፍጥነት ይመታ ነበር። ያ አላዛኝ ታሪክ ሊደገም ነው ብዬ ፈራኩ። ሕመሙ አሁንም ይሰማኛል። ሌላው ቀርቶ ለመተጣጠቢያ አንኳን የሚኾን ውኃ አላገኘንም። ሰውነቴን ቅፍፍ ብሎታል።

ወንዶቹ ወርደው በጨለማው ውስጥ ተሰወሩ። «ምን ሊያደርጉን ይኾን?» አለች አንዷ በድንጋጤ። «ወይኔ ማርያም!» ትላለች ሌላዋ። የእኔ ልብ ደግሞ ልትወጣ ደርሳለች። ወንዶቹ ተመልሰው መጡ።

«ውረዱ እና ሽንታችሁን ሽኑ!» አሉን። «ተመሰገን» አልኩኝ በልቤ። ሰንወርድ ጤነኛ ኾኖ የሚራመድ አልነበረም። አካሄዳችን ጉዳታችንን ይመሰክር ነበር። በተለይም አንዲቱ ልጅ መራመድ አልቻለችም ነበር። ተዝለፍ ልፋ ልትወድቅ ስትል ዓደኛዋ ደገፈቻት። ከኻያ ደቂቃ በኋላ ጉዟችንን ቀጠልን።

ሌሊቱን በሙሉ መንገዱ አያንገጫገጫን ተጓዝን። ለመተኛት የቻለ ሰው አልነበረም። ከመኪናችን ድምፅ በቀር በአካባቢያችን ሌላ ምንም ነገር አይሰማም። ሲነጋጋ አካባቢ አንድ የገጠር መንደር ውስጥ ገባን። ዙርያው በሽቦ የታጠረ፤ ዘበኞች ቆመው የሚታዩበት ግቢ ነው። ፍርሃት ገባኝ። ሊያስ ይዞን ይኾን አንዴ? አልኩ። መጨረሻችን ምን ይኾን? አንድ በአንድ ሶቃ ዎቻችንን እንድናስቀምጥ ተደረገ። ከዚያም ወደ ቤት ውስጥ ዘልቀን ሁላችንም ምንጣፍ ከተነጠፈበት ክፍል ውስጥ ገባን።

በሩ ከውጭ ሲዘጋ ይለማኛል። እቅማችን ስለ ተሟጠጠ በያለንበት ጋደም በጎልም ዕንቅልፍ ሊገርለት የቻለ ሰው ግን አልነበረም። ከአንድ ሰዓት በኋላ በሩ ተከፈተና ደረቅ ዳዩ ከሻሂ ጋራ ቀረበልን። ከዚያም አንዱ በዐረብኛ፤ «አሁን አስረኞች ናችሁ። በሕገ ወጥ መንገድ ነው የገባችኩት፤» የሚል መርዶ አሰማን። ዕጢዬ ዱብ ነው ያለው። የፈራኩት አልቀረም፤ በሩ መልሶ ተዘጋ።

ተያየን። እናም ወዲያው ቤቱ በልቅሶ ተዋጠ። ማንም ማንንም ማጽናናት እልቻለም። በመካከል በሩ እንደገና ተከፈተና አንዲት ሴት ገባች። «አይዚችኸ አታልቅሉ፤ ልረዳችኸ ነው የመጣችሁት፤» አለችን። ቀጥላም፤ «ትንሽ ትንሽ ዶላር አምጡና እኔ አስፈላጊችኋለሁ፤» አለችን። እኔ የደበቅኩትን አወጣኹና 500 ዶላር ሰጠች። ከፍርሃቴ ብዛት የተነሣ ሁሉንም የምትነጥቀኝ ነበር የመሰለኝ። ሌሎችም የቻሉትን ሁሉ ሰጡ። ከዚያም ፈገግ ብላ በሩን ከፍታ ወጣች። ልቅሷችን ተግባራዊ እንባችን መፍሰሱን ግን እላቆመም።

ከብዙ ቆይታ በኋላ በሩ ተከፍቶ ሁለት ወንዶች ገቡ። እኔ በፍርሃት እግሬን ሰብሰብ አድርጌ ያዝኩት። ሌሎችም ወደ ጥግ ብርግግ ብርግግ አሉ። «ዛሬ እዚህ ውላችኸ ማታ ትወጣላችኸ፤» አለን አንዱ። እኔ ማመን አልቻልኩም፤ እስከዚያ ድረስ እንዳች ነገር ቢያደርጉንስ? ግን ደግሞ ከማመን የተሻለ ምን እማራጭ አለኝ።

ለዎቹ ይህን ተናግረው ከወጡ በኋላ በመጠኑ ተረጋጋንና መነጋገር ጀመርን። የጠረጠርኩት አልቀረም። ሁሉም አንድ እኔ ተደፍረዋል። አንዳንዶቹ አንዲያውም ለሁለተኛ ጊዜ ሲያጋጥማቸው ነው። ያቺ ተዝ ለፍልፍ ልቅ ወድቅ የነበረችው ልጅ በአንድ ቀን ሁሉን ጊዜ ነው የተደፈረችው። ቆንጆ መኾን አንዳንድ ጊዜ ሶዳው ብዙ ነው። እስከ እሁን እሁል የሚባል እለመቅመሷን ነገሩች።

እኔ ላጽናናት ብዋክርም ፈጽን በመዳፎቿ ሸፍና ታለቅላለች። የተወሰኑት ነቅተው ሲጠብቁ ሌሎቻችን በተራ ጥቂት ልንተኛ ተስማማን። አሁን ሳለበው የአኛ ዘበኝነት ከምንም የሚያድን አልነበረም። እንዲያው ግን ለገሊናችን ትንሽ ሰረፍት ሰጠን። አንዲህ እድርገን በፈረቃ ሁላችንም ተኛን። አኩሰ ቀን ላይ ያንኑ ደረቅ ዳቦ እና ሻሂ ሰጡን - ርገባችንን የሚያሰታግሥ ባይኾንም። ከመካከላችን አንዲቷ ልጅ ወደ ላይ ይላታል። ደግነቱ ፊሰታል መገኘቱ። «ልቤን አጥወለወለኝ!» ትላለች። ምን እናድርግላት?

መቼም መምሸቱ አይቀርም፤ መሸ። ልክ ሁለት ሰዓት ላይ እነዚያ ጎረምሶች መጡና ወሰዱን። ዕቃችንን ለናነሣ መከፋፈቱ ያሰታውቃል። የተበረበረ መኾኑ ገባች። እኔ ምን እንደተወሰደብኝ ማየት አልፈለግኩም፤ ብቻ አንደ ምንም ብለው ከዚያ ቦታ ባወጡን። አነዚያ ሰዎች ለሌሎች ሰዎች እሰረከብን፤

የተረከቡንም በፒክኦፕ መኪና ላይ እንደ ኩብት ጫኑን። እነሽ ሌላ የማናውቀው ጉዞ ደግሞ ተጀመረ።

እልፍ እንዳልን መኪናው ቆመ። ልባችንም እብሮ ቆመ። ያ ፍርሃት ዛሬም አብሮኝ በመኖሩ አሁንም እንኳን መኪና በድንገት ቀጥሎ ሌላ ልቤ በፍርሃት ይደልቃል። አንዱ ከመኪናው ወርዶ በዐረብኛ፤ «መቶ መቶ ዶላር እውጡ!» አለን። አንዱ ደፋር፤ «ያን ያህል የለንም!» ብላ ተከራከረችው። እርሱ እቴ ፍንክች ሲል ነው። በመጨረሻ ያሰውን ከፍለን ጉዞው ቀጠለ።

ርጉብ፤ ድካም፤ ፍርሃት፤ ሕመም - ጉዞው በእነዚህ የተሞላ ነበር። አንዳንዴ ምናል እግሬን በሠበረው አላለሁ። ይኸኛው መኪና ሲጓዝ አየነጠረ ነው። እኛም አብረን አንገጥራለን። ደግሞ የሌሊት ብርድ አይጣልብኸ። ቀስል እና ብርድ ፍቅር ሲመሠርቱ አንተ እና ሕይወት ትጣላላችኸ። የመኪናው ብረት ከመቀዝቀዩ የተነሣ የያዝኩበት እጄ ሊቆረጥ የደረሰ መሰሏል። አዚህም አዚያም የሥቃይ ድምፆች ይሰማሉ። የማያቃሰት ሰው አልነበረም።

ለመጀመርያ ጊዜ ዛፍ ዐየኩ። የደረሰው ጥቅጥ ያለ ደን ያለበት ቦታ ነው። በዐረብ ምድር አንደዚህ ያለ ደን አይቼ አላውቅም። መኪናው ቆመና ሰዎቹ ወረዱ። ከዛፍቹ ውስጥ ደግሞ አራት ወንዶች ብቅ አሉ። ልቤ ድው - ድው - ድው ይላል። ድንጋጤዬ ሕመሜን አባባሰው።

«ከእሁን በኋላ ከእነርሱ ጋራ ትሄዳላችኸ፤» አለን አንዱ። ከዚያም አያጣደፋ ከመኪና አወረዱን። የሁለቱ ልጆች ሥቃይ ሳይበርድ መኪናው ከፈቃችን ተፈትልኮ ጠፋ። አነዚያ አራት ወንዶች ወደ ጫካው ውስጥ እስከጡንና የተጋደመ ግንድ ላይ አስቀመጡን። ከዚያም ዕቃችንን ተቀብለው መፈተሽ ጀመሩ። የፈለጉትን ያገኙ አይመስለኝም። አንዱ ወደ እኔ መጣና እየጎተተ ወሰደኝ። ባለ በሌለ ጉልበቱ ኑ ኑ ብዬ ጮኸኩ። ዐየኝና ሣቀ። ከዚያም ወደ አንዱ ዛፍ አስጠጋና አቆመኝ። እጆቹን በጡቶቼ መካከል ሲያሰገባ አባብ የሄደብኝ ያህል ዘገነኝ። ነገር ግን ምን አደርጋለኸ። መቀመጫዬን ቸብ ቸብ አደረገኝ፤ «ልብሰሽን አውልቂ፤ ከምፈትሽኸ የያዝኸውን ሰጭኝ!» አለኝ። አሰብኩበትና የያዝኩትን ዶላር ከውስጥ ሰራዬ አውጥቼ ሰጠኩት። ፈቱ በደስታ ፈክ። ከዚያም ባለሁበት እንድቀመጥ ምልክት ሰጠኝ። ሌሎችም ተመሳሳይ ሶጣ ነበር የገጠማቸው። አሁን ያለንን ጥሪት ሁሉ አሰረክበናል። ከዚህ በኋላ ነፍስ እና ሥጋ ብቻ ነው የቀረን።

ጥሎ አይጥልኸም። አንዲት ሴትየ ዐይታን ነው መሰል ወደኛ መጥታ በአማርኛ አዋራችን። አማርኛን መቼም እንደዚያ ቀን ወድጄው አላውቅም። እና ቴን ያገኘች መሰለች። ሴትየዋ በታክሲ ወደ ቤቷ ወሰደችን።

ከአቡዳቢ ከወጣች በኋላ ለመጀመርያ ጊዜ ገላጭን ታጠብች። ማንኛውም ነገር ለካ ናፍቀው ሲያገኙት ደስ ይላል። በወርቅ የታጠብች ነው የመሰለች። እንጀራ በሽሮ ወጥ ሊቀርብ እንባዬ ተቀበለው።

ያለው አማራጭ የሚታወቅ ፖሊስ ተፈልጎ አጅ መስጠትና ቶሎ ወደ እገር ቤት እንዲልኩን ማድረግ መኾኑን ሴትየዋ ነገረችን። ለካሰ እርሷ በዚህ መልኩ የሚመጡትን ከፖሊሶች ጋራ በማገናኘት ቢዘነለ ትሠራለች። እንደ ተለመደው በየወገኖቻችን በኩል ደውሰን ሰድሰት ሰድሰት መቶ ዶላር አለ መጣን። ለፖሊሱ ግማሹ ተከፈለውና እጃችንን ሰጥተን ፖሊስ ጣቢያ ገባን። በዚያ በቆሻሻ የተሞላ እስር ቤት ውስጥ ለአንድ ወር ያህል ታሰረን ወደ እገራችን ተላክን።

እናቴ ስታየኝ ዛሬ የተወለድኹ ነበር የመለሳት። ትደሰታለች - አንደገና ደግሞ ታለቅሳለች። «በዚህ ሁሉ ያበቃኸሽ እኔ ነኝ!» እያለች ባላጠቅችው ጥፋት ትጸጸታለች። ያ የተጎዳ ሰውነቴ እለከሚያገግም፤ መንፈሴም እለከሚታደስ ድረስ ለለድለት ወር ቆየኹ። በሰድሰተኛው ወር ግን የዱባይ ውቃቤ ዳግመኛ ጠራች። እናቴን ጨቅጭቄ - ጨቅጭቄ እይውልህ ደግሜ ወደ ዱባይ መጣኹ። ራሴን ስለ ፈራኹት የኤች.አይ.ቪ ምርመራ አላደረግኩም። ፈራኝ። ቢኖርብኝ ምን ልል ነው። ይህን ሁሉ ያልተከፈለ ፅዳ ምን አደርገዋለኹ።

አሁን አማካሪ ኮጂልሃለሁ። ልምድ አለኝ፤ ድለላ ብጀምርም ሳያዋጣኝ አይቀርም። አሁን አንተ ስታየኝ ያን ሁሉ መከራ ያየኹ እመሰላለኹ? ሊቆይከ መከራም ይረሳል። አንዳንዴ ግን ምን እንደማለብ ታውቃለኸ? ምነው ያን ያወጣኹትን ገንዘብ እና ጉልበት ሁሉ ብሠራበት ኑሮ እላለኹ። ልክፍት ነዋ! ልክፍት።

ከአማራካ ምድር

የብርጭቆ ውኃ

እንደ መምህር ሊያስተምር ወደ ክፍል ሲገባ በውኃ የተሞላ ብርጭቆ ይዞ ነበር። ውኃ የያዘውን ብርጭቆ በመዳፋ ላይ አስቀምጦ፤ «ይህ ውኃ ክብደቱ ምን ያህል የሚሾን ይመስላችኋል?» ሲል ተማሪዎቹን ጠየቀ። ከፊሉ መቶ ግራም፤ ሌላው ሁለት መቶ ግራም፤ ሌሎችም እምስት መቶ ግራም ሲሉ እስተያየታቸውን ሰጡ። ውኃ የያዘውን ብርጭቆ መዳፋ ላይ እንዳስቀመጠ፤ እጁን ዘርግቶ፤ «ይህን ውኃ የያዘ ብርጭቆ ለአንዲት ደቂቃ ያህል በእጄ ይገፍው ብቆይ ምን እሾናለሁ?» ብሎ ተማሪዎቹን ጠየቃቸው። ከተማሪዎቹ አንዱ፤ «ጥቂት ድካም ይሰማሃል!» ሲል መለሰለት። «ለአንድ ሰዓት ይገፍው ብቆይ?» የሚለውን ጥያቄ አስከተለ። ሌላው ተማሪም፤ «እጅህን ይደክማል፤ ሕመምም ሳይለማሽ አይቀርም!» ሲል መለሰለት። «እሺ ለአንድ ቀን ያህል ይገፍው ብውልል?» አለ። «ያኔማ እጅህ መንቀጥቀጥ ይጀምራል!» ለትል አንዲት ተማሪ መልሰ ሰጠች።

መምህሩም፤ «ለአንድ ሳምንት ያህል ይገፍው ብሰነብትለ?» የሚል ሌላ አነሣ። «እጅህ ይገነጠላል፤ ሥቃዩም ለሌላው ሰውነትሽ ይተርፋል!» ሲሉ መለሰለት። በመጨረሻም መምህሩ፤ «የዚህ ሕመም መነሻው ምንድን ነው?» አለ። እንዳንደች፤ «የውኃው ክብደት ነው፤» ሌሎቹም፤ «እያያዝህ ነው፤» የሚል መልስ ሰጡ። መምህሩም፤ «ውኃው እምስት መቶ ግራም እንኳን አይሞላም፤ እንዴት የሕመሙ መነሻ ይሾናል?» ሲል የምርምር ሐሳብ አነሣ። አንዲት ጎበዝ ተማሪም፤ «ሕመሙ እና ድካሙ በውኃው ክብደት ምክንያት የመጣ እይደለም፤ ቀላሉን ውኃ ሲረክም ጊዜ ይዞ በመቆየት እንጂ፤» ለትል መምህሩን ያስደለሰ ምላሽ ሰጠች።

«ታዲያ መፍትሔው ምንድን ነው?» ሲል መምህሩ ጥያቄውን ሰነዘረ። ተማሪዎቹ ለተወሰኑ ደቂቃዎች ሲያለቡ ቆዩና፤ «ብርጭቆውን ገልብጦ ውኃውን መድፋት ያስፈልጋል፤ አለበለዚያ ችግሩ እየተባባሰ ይሄዳል!» ከሚለው ድምጽ ላይ ደረሱ።

ነገር በትጀመር ቀላል ናት። ክብሪት ለትለኮስ ቅንጣት ናት። ይዘው ለብዙ ጊዜ ሰሚያቆይ ሰዎች ግን እለክ ማሳበድ ትደርሳለች። እንደ ዋዛ

የተጀመረች መስያየት፤ መኮራረፍ፤ አለመግባባት፤ አለመደማመጥ ለብዙ ጊዜ ተይዛ በመቆየቷ ያመጣችውን ሕመም የደረሰበት ብቻ ያውቀዋል።

የፖለቲካችን አንዱ በሽታው ይኸው ነው። ነገርን ይዞ ለብዙ ዘመናት መቆየት፤ የቂም ቋንጣ፤ የእኸኸ ስንቅ መቋጠር። የዛሬ መቶ ዓመት፤ ሁለት መቶ ዓመት፤ እንደ ሺሕ ዓመት የተደረገውን ሁሉ ትላንት የተደረገ ያህል ይዘን በመቆየታችን ሕመሙ የማይድንበት ደረጃ ላይ እየደረሰ ነው። ቢቻል በወቅቱ ብርጭቆው ተደፍቶ ውኃው መፍሰስ ነበረበት። ካልተቻለ ግን አሁንም ቢሾን የችግሩ ክብደት ከጎዳን በላይ የችግሩ እያያዝ የጎዳን እየበለጠ ነው።

የተወሰኑ ምሁራን ነን፤ ባለሥልጣናት ነን፤ የበቃን የነቃን ነን በሚሉ፤ ለሚሠሩት እና ለሚናገሩት ነገር ግድ በሌላቸው ወይም ደግሞ ለአነጋገር፤ ለአባባል፤ ለማናናቅ ሲሉ በአንዳንድ ብሔረሰቦች ላይ እንደ ዋዛ የተናገሩት ነገር በጊዜው የሚያርመው ጠፍቶ እንደ ብርጭቆው ውኃ ተይዞ በመቆየቱ ይኸው ዛሬ የመጠላታችን እርሾ ሾነ።

በድንበር ሰበብ የተጀመረው የኢትዮ - ኢርትራ ጦርነት ለረክም ጊዜ ብርጭቆው ተደፍቶ መፍትሔ ሊሰጠው ባለመቻሉ ነገሩ ሲጀመር ከጠየቀው በላይ ከባድ ወጪ እየጠየቀን፤ ጽኑህ ሕመምም እያስከተለብን ነው። ከዚያ ራቅ ብለን የዛሬ ዐርባ እና ንምሳ ዓመት ኢርትራን ከኢትዮጵያ ጋራ ለማዋላት የተደረገው ሩሜ ያልሠራቸው፤ በወቅቱም እንደ ብርጭቆ ውኃ የቀለሉ ነገሮች እያያዛቸው እየከፉ፤ ዕድሜያቸውም እየተራዘመ ስለ ሄደ፤ ይኸው ዛሬ ለመፍታት ከሚያስችግሩበት ደረጃ ደረሱ።

በትዳር ዓለም ለመለያየት፤ ለፍቺ፤ ለመገዳደል የተዳረጉ ባል እና ሚሊትን ታሪክ ወደ ጎሳ መለሰ ብለን ብንመረምረው ለዚያ መጥፎ አደጋ ያደረሳቸው ችግር እንደ ገበባ ቀለሙ እናገኘዋለን። እንዳንድ ጊዜ ሲያስቡት የሚገርም፤ የሚያሥቅ፤ ለመናገርም የሚያሳፍር ይሾንብናል። ታዲያ ለምን እነዚያን የሚዋደዱ ባል እና ሚሊት እዚህ ግብ የማይባል ነገር እንዲህ ያለ ክፉ ደረጃ ላይ አደረሳቸው? ብለን ብንመረምር ነገሩ ላይሽን የነገሩ ዕድሜ የችግሩ መነሻ ሽኖ ይገኛል። በወቅቱ በቀላሉ ሊፈታ ይችል የነበረ፤ እንደ ዋዛ የታሰፈ ብርጭቆ የማይሞላ ችግር ጊዜ በመግዛቱ የተነሣ ለትዳሩ ሕመም፤ ለተጋቢዎቹም መከራ ማምጣቱን እንገነዘበዋለን።

በየመሥሪያ ቤቱ ባህል፤ ልማድ፤ አሠራር እየሾኑ ከሕዝቡ ጋራ የተሳመዱ፤ የሥልጠና እና የወርክሾፕ ብዛት ሊፈታቸው ያልቻሉ፤ ቢፒአር

ቢሠራ፤ መዋቅር ቢሻሻል አልበተካከል ያሉ የእሠራር እና የአመለካከት ችግሮች በራሳቸው ይህን ያህል ከባድ ጉዳት የሚያደርሱ ችግሮች ኾነው አልነበሩም። ነገር ግን ምንም እያመጡም እየተባሉ ለብዙ ዘመናት እንዲቆዩ፤ ዕድሜያቸውም እንዲራዘም በመደረጋቸው የኑሯችን አካል ለመሽን በመብቃታቸው ነው ያገኘኑት።

የተራሱትም ይኸኑ የምግብ እጥረት የገጠማቸው ወገኖቻችንን ለመመገብ የሚያለቅል አቅም ለምን ዐጣን? የሚታረሰ መሬት የሌላቸው እገሮች ያልገጠማቸው የምግብ እጥረት ለምን እኛን በየጊዜው ይገጥመናል? አራት አምስት ዐይነት የአየር ንብረት የሚፈራረቁበት፤ ወንዞች እና ሐይቆች የሚንፈሳሰሱበት የእገራችን መሬት ምን ጎድሎት ነው እኛን መመገብ ያቃተው? የምግብ እጥረታችን መነሻ ችግሩ ነው ወይስ ችግሩን አያያዛችን? እንደ እኔ ግምት ከችግሩ በላይ ችግሩን ለመፍታት ያልሠራናቸው ነገሮች ናቸው መጀመርያ ለድካም፤ በኋላም ለሕመም የዳረጉን። እያንዳንዱ ምሁር፤ ገበሬ፤ ባለሥልጣን፤ የግብርና ባለ ሞያ፤ ነጋዴ፤ ባለሀብት፤ «ለጊዜው» ጄኔራል ያለፋቸው፤ ሲያዩዋቸው ትንሽ የሚመስሉ፤ ውለው ሲያድሩ ግን እገራዊ ሕመምን የሚያሰክትሉ ነገሮች ናቸው የላዱን።

የችግሩን መነሻ ሰንሰማው አንዳንድ ጊዜ ለማመን ይከብዳል። “ዝናም ሰለሌለ ነው!” እንላለን - ወንዞቻችንን ማልማት ለምን አልቻልንም? “የዓለም የምግብ ዋጋ ሰለ ጨመረ ነው!” እንላለን - እኛ ብዙ ማምረት እና ቢያንስ ራሳችንን መመገብ ለምን አልቻልንም? “ገበሬው እሁሉን ሰለማይሸጥ ነው!” እንላለን። እሁል አምርቶ ሊሸጥ የሚችል የገበሬ ነጋዴ ለምን አልኖረንም? እኛ እንደ ንያ ነቃይ የፊት የፊቱን ብቻ ለንሠራ ያቃለልናቸው ነገሮች ናቸው ዕድሜ አግኝተው የላዱን።

አባቶቻችን፤ “ከአያያዝ ይቀደዳል፤ ከአነጋገር ይፈረዳል” ይላሉ። ዕቃውን የሚቀደው አያያዝ ነው ማለታቸው ነው። ችግር በራሱ ብቻውን የከፋ ጉዳት ላያስከትል ይችላል። አያያዝ ግን የሚጠቀመውንም ነገር እንዲጎዳ ሊያደርገው ይችላል። የሰውነታችን አካል የሆነውን እጃችንን እንኳን ወደ ላይ አቁመን ብንደዘው የድካማችን ምንጭ፤ የሕመማችንም መነሻ መሆኑ አይቀርም። ወደ ታች አድርገን ብናንጠለጥለው ግን ድካሙም ሕመሙም ይጠፋል። እጃችን ያን ያህል ከባድ ኾኖ አይደለም ያመመን። ከእጃችን በላይ ጭንቅላታችን ይከ

ብዳል፤ ነገር ግን በመሸጠማችን አያመንም። ለምንድን ነው ቢሉ ነገሩ ወዲህ ነው።

እጃችን እንዲከብደንም እንዲያመንም ያደረገው አያያዝ ነው። ወደ ላይ አቁመን ብናቆየው በትክክለኛ ቦታው፤ በትክክለኛ ሽኔታው አልተያዘም። ጭንቅላታችን ግን በትክክለኛ ቦታ፤ በትክክለኛ ሽኔታ ተይዟል። ስለዚህም ከቀላሉ እጃችን ይልቅ ከባዱ ጭንቅላታችን በአያያዝ ምክንያት ላይከብደን ቀረ፤ ያን የብርጭቆ ውኃም፤ ቢኾን ጠጥተን በሆዳችን ብንደዘው ችግር ባላመጣ ነበር።

የተለያዩ እገሮች፤ የተለያዩ መንግሥታት፤ የተለያዩ ሰዎች፤ የተለያዩ ድርጅቶች፤ የተለያዩ ባለሞያዎች ችግሮች ያጋጥሟቸዋል። የምርጫ ችግር አሜሪካኖችን፤ ኢትዮጵያውያንን፤ ኬንያውያንን እና ዝምባብዌውያንን እጋጥሟቸው በተለያዩ መንገድ፤ በተለያዩ ፍጥነት ፈትተውታል። እንዳንዶቹ ብርጭቆውን በቶሎ ገልብጠው ችግሩን ሕመም ላያሰክትል በፊት አስወገዱት። ሌሎች ሕመሙ ሲጀመሩባቸው ፈቱት። ሌሎችም ሕመሙ እያሠቃያቸው እንኳ መፍታት አቅሯቸዋል።

ጀርጅያን እና ሩሳያን ጦር ያማዘዘው ችግር ለብዬት ኅብረት በትፈራርስ ፕሬዝዳንቱ ሚካኤል ጎርባቸቭ እንደ ዋዛ ያለፉት የድንበር ጉዳይ፤ የባህል እና የህብት ውርርስ ጉዳይ ያስነሣው ቁርሾ ነው። በወቅቱ ሁሉም ከኮሚኒዝም መላቀቁን እንጂ ከኮሚኒዝም ዝም በኋላ ሊመጣ ስለሚችለው ነገር ያለበ ባለመኖሩ አንደ ዋዛ የታለፉ ነገሮች ነበሩ። እነዚያ የብርጭቆ ውኃ የሚያክሉ ነገሮች ዕድሜ አገኙና፤ ዘመን አለፈና ዛሬ ዓለምን ያለደነገጠ ጦርነት የሚጋብዙ ኾኑ።

ቀላል በሽታ ማለት ምንድን ነው? በጊዜ የታከሙት በሽታ ማለት ነው። ቀላል ችግር ምንድን ነው? በጊዜው መፈታት የተቻለ ማለት ነው። ትንሽ እሳት ማለት ምን ማለት ነው? በቶሎ መጥፋት የቻለ ማለት ነው። ትንሽ ጉድጓድ ማለት ምን ማለት ነው? በቶሎ የተደፈነ ማለት ነው። ቀላል ሰሐተት ማለት ምን ማለት ነው? በቶሎ የታረመ ማለት ነው። እሃላ፤ ከሉምበስ፤ ዩ. ኤስ. ኤ

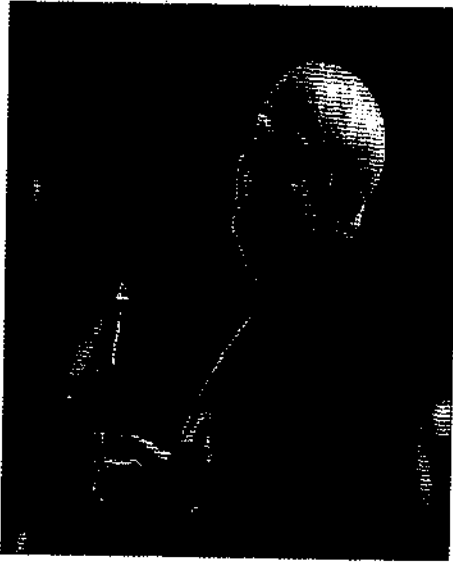
ማኬይንን ፈልጉ

ሰሞኑን የባራክ ኦባማ ድል ያሰፈነደቃቸው ሚሊዮኖች በአደባባይ ሲጨፍሩ፤ ሊያለቅሉ፤ በደስታም ሲፍለቀሉ ታይተዋል። ዕድል እና ጥረት ተጋግዘው ታሪክ እንዲሠራ ያደረጉትን ይህን ታላቅ ሰው ለእነራቸው የተመኙት እያሉ ምች ናቸው። ምስሉ ያለበትን ቲሽርት እና ኮፍያ ለብለው የሚጓዙ ፎቶውን በየግድግዳቸው የሰቀሉ እና በየመኪናቸው የለጠፉ፤ በየጨዋታው መሀል ሰሙን እንደ ሃሌ ሉያ የሚያነሡ፤ አዚህም እዚያም ማየት እየተዘወተረ ነው።

ከፕሬዚዳንት ኦባማ ጋር ለሚፈራ ገሬሳ ጥንተት ተወዳዳሪው ሲሸኑ በደጋ የተሰበሰቡ ልናጥር ማኬይን →

የእነራችን ጋዜጦች፤ መጽሐፋች እና ሬዲዮኖች ባራክ ኦባማን እያሞገሱ፤ ንግግሩን እያፍታቱ፤ የተጓዘበትን መንገድ እየተነተኑ፤ ከእነራችን ሹኔታ ጋራ እያዛመዱ፤ ከታላላቅ ፎቶግራፎቹ ጋራ ሲያቀርቡልን ከርመዋል። «ምናለ እንዲህ ያለ የለውጥ ሰው፤ መሰከፍ ሎችን ሁሉ በትጋት እና በጽናት የሚያልፍ መሪ፤ ሚሊዮኖችን በፈቃዳቸው ከጎሱ ማሰለፍ የሚችል፤ የማይቻል መሰሉ የሚታዩ ውን እንዲቻል የሚያደርግ ጀግና በእነራችን እና በአህጉራችን በኖረ?» እያሉ የሚመኙ በየመንገዱ ያጋጥሙኛል። ልክ ነው! ኦባማ የታሪክን ማርሽ የቀየረ ጀግና ነው - ብዙ ሊነገርለት እና ሊጻፍለት የሚገባ ጀግና።

እኔ ግን ለእነራችንም ሽን ለአህጉራችን ከአባማ በላይ የሚያሰፈልጋት ማኬይን ነው ባይ ነኝ። ለምን እትሉኝም? አፍሪካችንም ሽንች እነራችን ገድሎ

የሚፈክር እንጂ የሚሸነፍ ጀግና የላቸውምና። የአባማ ማሸነፍ በማኬይን መሸነፍ ባይታጀብ ኖሮ ድሉ ነምዛ እና ደብዛ በሽን ነበር። ቢያንስ ጆርጅ ደብሊው ቤሽ በመጀመርያው ዙር ምርጫቸው ወቅት የፍሎሪዳን ምርጫ አልቀበልም ብለው የፈጠሩትን ደብዛዛ ሰሜት መፍጠር፤ ደስታ ፈንቅሏቸው እደባባዮችን ሊያጥለቀልቁ የተዘጋጁትን የለውጥ አፍቃሪዎች ማበላጨት፤ ደስታው ልባቸውን ነክቶ ያስለ ቀሳቸውን ልሂቃን ማናደድ ይቻል ነበር።

«የሄድኩበት መንገድ እላዋጣኝም፤ ተሸንፌያለኩ፤ አባማ አሸንፏል። ከእንግዲህ ከአባማ ጋራ ሽንን እነራችንን እናገልግላት። ኀይለኛ እና ረዥም ክርክር እድርገናል፤ የፖሊሲ ልዩነቶቻችን ነገም ይቀጥላሉ፤ ነገር ግን ሁላችንም ለእነራችን እንሠራለን። አባማ ማለት ብዙዎችን ለለውጥ ያንቀሳቀስ ጀግና ነው። ይህ ድል በተለይም ለአፍሪካ እሜሪካውያን ታላቅ ድል ነው። ትላንት ተቀናቃኝ የነበረው ሰው ዛሬ ፕሬዝዳንቱ ነው!» ነበር ያሉት ጆን ማኬይን ልብ በሚነካው ንግግራቸው።

እሁን እኔን ያማረኝ እንዲህ የሚል አፍሪካዊ ማኬይን ማየት እና መስማት ነው! መሸነፉን የሚያምን ጀግና። ማሸነፍን ማወጅ፤ እሸናፊ ሽኖ ወደ መድረክ መውጣት፤ በድል ሰሜት ታጅቦ በሚሊዮኖች ተከብቦ እየተፍለቀለቁ እጅን በደስታ ማውለብለብ ቀላል ነው። ተሸንፎ መሸነፍን ማመን፤ ያመኑትንም ሽንፈት በራስ እንደበት ለመናገር ወደ መድረክ መውጣት ግን ከባድ ነው።

እፍሪካ ውስጥ የባራክ ኦባማን ያህል ባይሽንም በትክክለኛው መንገድ ሕዝብን አላምነው ምርጫን ማሸነፍ የቻሉ ጥቂቶች ነበሩ። ነገር ግን መሸነፍ የሚችሉ ማኬይኖችን በማጣታችን የምርጫዎቻችን ፍጻሜ ጭቅጭቅ፤ ንትርክ፤ ውዝግብ፤ ከፍ ሊልም ደም መፋሰስ ሽን። «እኔ ካላሸነፍኩ በቀር ምርጫው ተጭበርብሯል። እኔ ካላሸነፍኩ በቀር ዴሞክራሲ የለም ማለት ነው። እኔ ካላሸነፍኩ በቀር የመጣው ይመጣል፤» የሚሉ እንጂ፤ «የእኔ መሸነፍ የዴሞክራሲ ሂደታችን አካል ነው፤» ብለው የሚያምኑትን ማኬይኖች ለማየት ለማቸው ታቦት እንላል ይሽን?

እሁን ዝምባቡዌያውያን እንደ ማኬይን የሚሸነፍ ጀግና ቢያገኙ ኖሮ ያሁሉ ደም መፋሰስ፤ ያሁሉ የአካል ጉዳት ይከሠት ነበር? ኬንያ ውስጥስ እንደ ማኬይን የሚሸነፍ ጀግና ቢገኝ ኖሮ ያሁሉ ቤት ተቃጥሎ በመቶ ሺሕዎች የሚቆጠሩ ዜጎች ይለደዱ ነበር? ኢትዮጵያ ውስጥስ የሚሸነፍ እና

ሽንፈቱን በጸጋ የሚቀበል ማኪይን ቢኖረን ኖሮ ከምርጫ ዘጠና ሰባት በኋላ የታየው ያሁሉ ግርግር እና ደም መፋለስ ይታይ ነበርን?

ርግጥ ነው! የማሸነፍ ጀግንነት እገርን ለመጠበቅ፣ ነጻነትን ለማስ ከበር፣ ለሀሳዊ ሽኖ ለመኖር አጅግ እስፈላጊ ነው። የሚያሸንፉ ጀግኖች ባይኖሩን ኖሮ ኢትዮጵያ በነጻነቷ ኮርታ፣ ቅኝ ገዢዎችን ሁሉ አንበርክክ የአፍሪካ የነጻ ነት ተምሳሌት፣ የጀግንነት መቅረዝ ባልሽነች ነበር። በራሳችን ፊደል እየ ጻፍን፣ የራሳችንን ዘመን እየቆጠርን፣ የራሳችንን ሙዚቃ እየሞከርን፣ የራሳችንን ታሪክ ለመተረክ፣ የራሳችንን ሺሕኛ ዓመት/ሚሊዒየም/ ለማከበር ባልታደልን ነበር። ለእነዚህ ጀግኖቻችን ክብር እና ምስጋና ይገባል።

መቼም ሁሉም ነገር ጥቅም ብቻ የለውም። አጠቃቀሙን ካላወቁበት ጉዳትም አለው። አኛ ደግሞ ሁሉንም ወጥ በእንድ ድስት፣ በእንድ ማማሰያ፣ በእንድ ዐይነት ቅመም፣ በእንድ ወጥ ሠሪ መሥራት ልማዳችን ሽፏል። ለሁሉም በሽታ አንድ መድኃኒት፣ ለሁሉም ችግር አንድ መፍትሔ ብቻ መሰጠት መለያችን እየሾነ ነው። እናም ይህን ጀግንነታችን፣ ይህን፣ «ማሸነፍ ልማዳችን ነው!» እያልን የምንመካበትን፣ ጠላት እና ወዳጅ ብቻ እጅግ ሌላ መካከለኛ ነገር አንዳንድ ያደረገንን ልማድ ለሁሉም ነገር በመጠቀማችን የተነሳን ይመስለኛል። የሚገድሉ አንጂ የሚሞቱ፣ የሚያሳምኑ አንጂ የሚያምኑ፣ የሚያንበረከኩ እንጂ ለተሻሻሉ ሐሳብ እና ዓላማ የሚንበረከኩ ጀግኖች ተብለው የማይቆጠሩበት ባህሳችን አንዳንዴ ሳይነጻን አይቀርም።

መሸነፍን ፈጽሞ ልንቀበለው የማንችለው ነገር አድርገን በየዘፈኖቻችን እና ሥነ ቃላቶቻችን፣ በየቀረርቶቻችን እና በየፋኩራዎቻችን ለለቀረጽነው መሸነፍን በልቡ ያመነ ሰው እንኳን ቢሾን፣ «ለማን ደስ ይበለው ብዬ»፣ «ሰው ምን ይለኛል»፣ «ሲቀር ይቅር እንጂ አንዴት እኔው ራሴ አሳልፌ እሰጣለሁ» እያለ መሸነፉን በጸጋ አንዳይቀበል ሳናደርገው አልቀረንም። ተሸንፈን ስለነን ስለሆነ የሚናገር ብናገኝም፣ «ፈሪ፣ አሰዳቢ፣ ወኔቢ፣ ሐሞቱ የፈለሰ፣ ቀባጣሪ፣ ሳይገረፍ ይህን ያህል የለፈለፈ ቢገርፉት ምን ሲል ነው!» እያልን መቆሚያ መቀመጫ ስለምንነሳው ተገዶ ካልሾነ በቀር በፈቃዱ ሽንፈቱን የሚቀበል የምናገኝ አይመስለንም። ስለሾነም አባማ እንዲኖረን ብቻ ሳይሾን ማኪይንንም አብሮ እንዲሰጠን መለመን፣ አባማን ሰመሽን ብቻ ሳይሾን አባማንነት ካልተላካ ማኪይንነትን በጸጋ ለመቀበል መታገልም ያስፈልጋል።

ማሸነፍ እና መሸነፍ የማይቀር በሾነበት እግር ኳለ ጨዋታ እንኳን፣ «ጨዋታ ተበልጠን ተሸንፈናል። አንርሱ ከእኛ የተሻሉ ነበሩ። ለቀጣዩ ሰሐተታችንን አርመን አንቀርባለን። ለአሁኑ አሸናፊዎቻችን እንኳን ደስ አላችሁ!» የሚሉ ጠፍተው አይደሉ እንዴት ምንጫ ለመውሰድ ጉቦ እለከ መሰጠት የሚደረሰው?

ሰንት ዘመን እያሸነፉ ሲያስፈነድቁን የኖሩ ጀግኖች እግር ጥሏቸው አንድ ቀን የተሸነፉ እንደሾኑ ራዲዮውም ቴሌቪዥኑም ድምፁን ያጠፋል። ሰምን ተሸነፉ እያልን መውቀሰም እንጀምራለን። አበቃላቸው፣ አለቀላቸው ማለት ይቀናናል። መቼ ነው ነገሩን ቀለል አድርገን ማየት የምንጀምረው? ከመሸነፍም ትምህርት ይገኛል።

«ያቀረብኩት ሐሳብ፣ ያወጣኩት ፖሊሲ፣ የዘረጋኩት አስተዳደር፣ ያረቀቅኩት ሕግ፣ የጀመርኩት መንገድ፣ የያዝኩት ርዕሰ ተቃራኒ ሃላም አንዳ ሳዋጣ አይቻለኩ። ከእኔ በተሻለው ሐሳብ፣ ፖሊሲ፣ መመሪያ፣ አሠራር ተበልሟል። ከእኔ ይልቅ የአሱ/የአነሱ ሐሳብ አሸንፏል። ሰለዚህም ከእሁን በኋላ ካሸነፈው ፖሊሲ፣ መመሪያ፣ ሐሳብ፣ አሠራር ጋራ አብረን እንሥራ!» የሚል ጀግና አይኖሩታችኋል?

«ይህን ቡድን አሠልጥኜ ውጤት አመጣለሁ ብዬ ነበር። የራሴን መንገድ ተከትሎ፣ መልካም መሰሉ በታየኝ መንገድ አሠልጥኜ ነበር። ነገር ግን ያሠለጠንኩት ቡድን ተሸነፈ። ለዚህ ተጠያቂው እኔ ነኝ። ተሸንፌያለሁ። እገሌ ያቀረበውን መንገድ ደግሞ እሰኪ አብረን ከእርሱ ጋራ እየሠራን እንደነው!» የሚል አሠልጣኝ አልናፈቃችኋል?

«እኔ ይህን መሥሪያ ቤት አመራራለሁ ብዬ ከመንግሥት ሐሳፊነት ተቀብዬ ነበር። ያወጣኩት የአሠራር እና የአስተዳደር ዘይቤ ተሸንፏል። ይህንንም ውጤት ያሳያል። እገሌ የተባለው የመሥሪያ ቤታችን ባለሞያ ያቀረበው ሐሳብ ከእኔ ከሐሳፊው የተሻለ ነው። የእርሱ ሐሳብ አሸንፏል። የእኔን ተጫትና የእርሱን ሐሳብ ይዘን እንሥራ!» የሚል አለቃ አልናፈቃችኋል?

ጆን ማኪይን መሸነፋቸውን ሲነግሯቸው ሊቀበሏቸው ሳልፈለጉት ደጋፊዎቻቸው፣ «አሜሪካውያን ተናግረዋል፤ የሚፈልጉት ምን አንድ ሾኑ ተናግረዋል፤ መሰማት አለብን!» ነበር ያሉት። ታዲያ በየእምነት ተቋማቱ የሚገኙ የሃይማኖት መሪዎቻችን አሠራራቸው፣ አስተዳደራቸው እና አመራራቸው መሸነፉን፣ ምእመናኖቻቸው አየበሰሟቸው መሾኑን እያወቁ፣ «ተሸንፌያለሁ፣

እልቻልኹም!» የሚል የማኪይን መንፈስ ለምን ራቃቸው? ቤቶቻቸውን የፈተኩት ባለሞያዎቹ፣ የጥናት ውጤቶቹ፣ ራሳቸው የጠሯቸው ተለብላቢዎች፣ ሌላው ቀርቶ የመንግሥት ባለሥልጣናት እንኳ እሠራራቸው እና እመራራቸው መሸነፉን ሲነግሯቸው እንደ ማኪይን፣ «አዎ፣ ተሸንፈያለኹ፤ ሕዝቡ ተናግሮኛል፤» ከማለት ይልቅ በእንደ ሌሊት የቤተ ዘመድ ሽንጎ ሰብሰበው፣ «እንዴት እንዲህ እባላለሁ፤ ለምን?» ይላሉ። ጆን ማኪይን እንደ ቀን ብቅ ብለው ምናል ትምህርት ቢሰጡልን?

እስኪ ተመልከቱ፤ መጀመርያ የተሸነፉት ማኪይን መጡና መሸነፉቸውን አምነው አባማን እንኳን ደሰ እለህ አሉት። ቀጥሎ የሸነፉት ባራክ አባማ ጨዋነት በተሞላበት መንገድ ተቃራኒያቸውን እመለማነው እና እድንቀው፤ ጆን ማኪይን ለአገራቸው ያበረከቱትን አስተዋፅዖ አወድሰው እርሳቸው ማሸነፋቸውን አበሠሩ። አፍሪካ ውስጥ ቢኾንኮ ማኪይን መጀመርያ ወደ መድረክ ብቅ ብለው ተሸንፈያለኹ ባላሉ ነበር። አሸናፊው ነበር ርችት የሚያስተኩሰው፤ ያውም ተሸናፊውን እሰጠንቅቆ።

ለእኔ እንደ አባማ ያለ ሰው ማግኘት ይቻላል። ለአፍሪካ ግን እንደ ማኪይን ለልገሩ እና ለተሻለ ሕዝባዊ ዓላማ ሲል ሽንፈቱን በጸጋ የሚቀበል ማግኘት ይበልጥ የሚከብዳት ይመስለኛል። አፍሪካ እንዲ ያልፍላት ከአባማ በላይ ማኪይንን ፈልጉላት።

ሰማኸኝ

ከሎሳ አንጀለሰ ወደ ቺካጎ አሐሬ አውሮፕላን ማረፊያ በመጓዝ ላይ ነበርኩ። እንዲት ሌትዮ አጠገቤ መጥታ ተቀመጠች። ነጭ ናት። አው ሮፕላኑ ሲነሣ ሴትዮዋ ለብሼው የነበረውን የላሊበላ መሰቀል ያለበት ነጭ ከፍቲራ ተመለከተችና፣ «ከህን ነህ ወይ?» ስትል ጠየቀችና። ምን እንደ ኾንኩ ነገር ጂት። በዚህ ጥያቄ መነሻ እንዳንድ ነገሮችን ማንሣት ጀመረች። እኔም የማውቀውን እየነገርጂት ተግባባን፤ በጊላም የቤትዋን ጉዳይ እንሥታ በእርስዋ እና በባለቤትዋ መካከል ስላለው ችግር ታወራኝ ጀመር። እኔም ታሪኩ ልቤን ነክቶኝ በእነርሱ ልማድ፤ «አኬ» «አይ ኖው» እያልኩ በጥሞና ሰማጂት።

ሦስት ሰዓት ግድም ከፈጀ በረራ በጊላ አሐሬ አውሮፕላን ማረፊያ ሰንደርስ ሴትዮዋ አጅግ አድርጋ አመሰግነችና። እኔም ገርሞኝ፤ «ምን አደረግኻልሽ?» ሲል ጠየቀኝ። «ሰማኸኝ፤ ለረዥም ሰዓት በጥሞና ሰማኸኝ፤ በሕይወቴ እንደዚህ አድርጎ የሰማኝ የለም!» አለኝና። እያመሰግነችና ተለያየን።

መሰማት ለካ የሰው ልጅ ከሚፈልጋቸው ነገሮች አንዱ ነው አልኩ ለራሴ። ብዙ ጊዜ ስለ መናገር መብት እንጂ ስለ መሰማት ሲነገር ለምቺ እላውቅም ነበር። ሰው ቢናገር የሚሰማው ከሌለው ምን ጥጋ እለው። በየቤተ እምነቱ እማንያን ለጸሎት ተግተው ልባቸውን ሲያፈሰሱ የሚገኙት እምላክ ይሰማናል ብለው ስለሚያምኑ ነው። እንደ አማኝ እምላኬ እይሰማኝም ብሎ ካመነ እምነቱ ይቀዘቅዛል።

የሚናገሩ መሪዎች ብዙ ናቸው፤ የሚያዳምጡ ግን ጥቂት። ዓለማችን እንደ ቀድሞው የኩባ መሪ ፊደል ካስትሮ ለሰባት ሰዓታት ባለ ማቋረጥ ለሕዝባቸው ንግግር የሚያደርጉ ነገር ግን ለሰባት ደቂቃ እንኳን ሕዝባቸውን ለመሰማት የማይፈልጉ መሪዎችን አስተናግዳለች። ሕዝብ መሪዎቹ እንደማይሰሙት ማሳብ ከጀመረ ብሶቱን በማንጎራጎር መወጣት ይጀምራል።

በቀድሞው ጊዜ እንዳንድ ነገሥታት እና መኪንንት፤ «እረኛ ምን ይላል!» እያሉ ይጠይቁ ነበር ይባላል። በየወፍጮው፤ በየወንዙ፤ በየልቅሰው፤ በየሠርጉ ይነገር የነበረው ሥነ ቃል ለዚያ ሥነ ሥርዐት ማድመዲያነት ብቻ ሳይኾን፤

«ዛሬ ምን ተባለ?» ብለው የሚያዳምጡ መኳንንት እንዲሉት ጭምር የሚሰነዘር ነበር። ዐፄ ቴዎድሮስ እና ምንትዋብ የተዋወቁት፡

ሺ ፈረስ ከጎሳው ሺ ፈረስ ከፊቱ፤
ይህን ሳታይ ሞተች ኮለ ሻጭ እናቱ፤
ይህን ሲለማ ያጎራል ሳመሉ፤

ማናትም ቢሏችሁ ምንትዋብ ናት በሉ፤

ብላ በልቅላላ ላይ የገጠመችው ግጥም ከዐፄ ቴዎድሮስ ጆሮ በመድረሱ ነው።
ጆሮዬ መስማት አይችልም ብለው ያሳስቡ የነበሩ አሮጊት አንድ ቀን ስለ እርሳቸው ከፋ ሲነገር ለሙና ተቀየሙ፤ ሰዎቹም ገርሟቸው፡ «ይለማሉ አንዴ?» ብለው ጠየቋቸው። አሮጊቷም፡ «ከፋ ከፋውንማ አለማለኩ፤» አሉ ይባላል። ታዲያ እኛም ምላሽ ለመስጠት ብቻ ብቅ የምንልበት ጠባያችን አንዳንዴ እንደ አሮጊቷ ከፋ ከፋውን ብቻ የምንለማ ያስመስልብናል።

በየመሥሪያ ቤቱ የሚገኙ ባለሞያዎች ጥናት ለማጥናት ልቡናቸው የሚነሣው፤ የበታች ሠራተኞች ሙስናን በመታገል ግንባር ቀደም የሚሸነጉት፤ የተበላሽ አሠራርን የሚቃወሙት፤ አዳዲስ ሐሳብ የሚያፈልቁት መሸማታቸውን ካረጋገጡ ብቻ ነው። ሌባ ዐይታ ሌሊቱን በሙሉ ብትጮኽ ብትጮኽ ባለቤቷ አልነሣ ብሎ ያናደዳት ውሻ፡ «ነባይነ ነባይነ ከመ ዘኢነባይነ ከነ - ጮኽን ጮኽን እንዳልጮኽን ኾን» አለች አሉ። የተናገሩት ነገር፤ ያቀረቡት ሐሳብ፤ ያጠኑት ጥናት፤ ያቀረቡት ጥቆማ፤ የሰጡት አስተያየት የውኃ ሽታ ኾኖ የቀረባቸው ሠራተኞች ጆሮ ገብ አለመኾናቸውን ሲያውቁ ዐይተው እንዳላዩ፤ ለምተውም እንዳልሰሙ ማለፍ ይጀምራሉ። «የድኻ ምክር ጥሩ ነው የሚለማው የለም፤ የሐምሌ ውኃ ንጹሕ ነው የሚጠጣው የለም፤» የሚለውን ተረ ትም ዕድሜ እንቀጥልለታለን።

መስማት ግዴታቸው ብቻ ላይኾን የመፍትሔው አንዱ ቁልፍ መኾኑን ያልተረዱ ባለሥልጣናት እና ባለሞያዎች ለመስማት ተቀምጠው አንኳ የተነገረውን ከማለተዋል ይልቅ የሚሰጡትን ምላሽ ስለሚያብላለሱ በሚሰጡት መልስ እንጂ በሰሙት ነገር አይደሉቱም። ምላሽ መስጠት የሚፈታቸው ችግሮች እንዳሉ ሁሉ መስማትም የሚፈታቸው ችግሮች አሉ። ለሐኪሙ ችግሩን ዐረፍ ብሎ ሲያስረዳ የሚፈወስ ስንት በሽተኛ አለ። ለሚ ባለሥልጣን አግኝቶ ጉዳዩን ሲያስረዳ የተፈጸመለት ያህል የሚደለት ስንት ባለ ጉዳይ አለ።

በብዙኑን መገናኛ ላይ የወጣ ሐሳብ ጠቃሚ ኾኖ ከተገኘ ተቀብሎ ከዚህ ቦታ አግኝተን ይህን አስተካከልን ቢባልክ ነውር የለባትም። ያም የብዙኑን መገናኛ ተደማጭ መሆኑ ይገባውና የተሻለ ሐሳብ ያቀርባል። ያም እንኳን ባይቻል ነገሩን ወስዶ ማሻሻሉ ጎብረተሰቡ ሐሳቡ የሚደመጥለት መኾኑን እንዲያምን ያደርገዋል።

በነገራችን ላይ በማኅበራት፤ በፓርቲዎች፤ በባለትዳሮች፤ በጓደኞች መካከል የሚፈጠሩ ችግሮች ሊፈቱ ከሚችሉባቸው ዋነኛ መንገዶች አንዱ ለመስማት መቻል ነው። ሌላው ምን ይላል፤ ምን ያስባል፤ የሚለውን ለመስማት ቢቻል ኖሮ ሁሉም ስለ አንድ ሐሳብ በተለያየ ቋንቋ እየተናገሩ መኾኑን ባወቁ ነበር። አንድ ሊቅ፤ «ለው ሁለት ጆሮ እና አንድ አፍ የተሰጠው ብዙ እንዲሰማ እና ጥቂት እንዲያውራ ነው!» ብለው ነበር። ብዙ ጊዜ ግን የምንታዘበው ተገላቢጦሾን ነው።

ሁለት የተጋጩ ባለ ትዳሮች፤ ጓደኞች ወይም ደግሞ የፓርቲ አባሎች በተጋጩበት ነገር ላይ ያላቸው ሐሳብ ተመሳሳይ ኾኖ ይገኛል። አንዱ የሚጠላውን ሌላው ይጠላዋል፤ አንዱ የሚያምንበትን ሌላውም ይቅበለዋል። ለማስታረቅ እንኳን የልዩነት ነጥብ ይጠፋል። ታዲያ ችግሩ ምንድን ነው ቢባል ሁሉም ወገን ለሌላው «ልክ ልኩን ለመንገር»፤ ነጥብ ለማስቆጠር፤ አለበለዚያም ተለሚነት ለማግኘት ሊባል ብቻ ይነጋገራሉ አንጂ እየተሰማሙ ስለማይነጋገሩ ሊግባቡ አይችሉም። በአጭር ቃል «ለልቻ እና ቀልቀሉ» እያሉ ሲነታረኩ ይኖራሉ።

አንድ በሥልጣን ላይ ለአምስት ዓመታት ያገለገለ ወዳጄ፤ «ባለ ሥልጣን ስትኾን ትልቁ ችግርህ የምትነግረው እና የሚያዳምጥህ ሰው አለ መኖሩ ነው!» ብሎኛል። ገርሞኝ፤ «ባለሥልጣንንም ሁሉ ይለማዋል!» አልኩት። «ንግግር ስታደርግ ወይም መመሪያ ስትሰጥ አንጂ ሰው በመኾንህ ያለህን ብለት ማን ይለማሃል!» ነበር ያለኝ። አንዳንድ ጊዜ ጆሮ ሰጥቶ፤ እኛ ብሎ ከልቡ የሚለማ ሰው እያምራችኩም።

ልጆች ቁም ነገረኞች እንዲኾኑ ከፈለግን አንዱ መንገድ አነሱን መስማት መቻል ነው። ልጅ ስለኾኑ ልንነግራቸው ብቻ አይገባም፤ ልናዳምጣቸውም ይገባል። ምን እንደሚያስቡ፤ ምን እንደሚያውቁ፤ በምን እንደሚያምኑ ማወቅ የምንችለው ስንሰማቸው ብቻ ነው። እንዲሁም የምንፈልገውን ያህል ስንሰማቸው ዘንድም ይፈልጋሉ። ልንነግራቸው እንደሚያስፈልግ ሁሉ ሊደመጡም ይገባል፤

ቁጥሩን ተዉት፤ ዳቦውን አምጡት

ይህን ጽሑፍ ሰጽፍ ዋሽንግተን ዲሲ ከመላው ዓለም በተሰበሰቡ ኢትዮጵያውያን ተሞልታለች። በየዓመቱ የሚደረገው የሰሜን አሜሪካ የኢትዮጵያውያን የሰሪታት እና የባህል ለምንት ዘንድር ካያ ለምሳሌ ተቆጣጣሪ የሚያከብረው እዚህ ዋሽንግተን ዲሲ ነው።

በጆን አፍ ኬኒዲ ስታዲዬም ዙርያ መርካቶ ከእነ ምናለሽ ተራ፣ ሽሮ ሚዳ ከእነ ሽማዋ፣ ቀጨኔ ከእነ ሽክላ ጥበባ ተገኝታለች። መዝሙሩ፣ መን ዙማው፣ ዘፈኑ፣ ቡናው፣ ባህላዊ ምግብ እና መጠጡ፣ ልመናው፣ ሰብክቱ ሁሉም በየመልኩ ደርቷል።

ኢትዮጵያውያን እንዲህ በተሰበሰቡባቸው አጋጣሚዎች አገራዊ ጉዳዮች መነሣታቸው አይቀሬ ነው። በየሆቴሉ፣ በስታዲዬሙ፣ በየገጽ ድሩ ይወራሉ፤ ይነሣሉ፤ ይጣላሉ። ይህ ለድል ካጋጠማቸው የዘንድር ጉዳዮች እንዲሁ በአገሪቱ እየታየ ያለው ድርቅ እና የኑሮ ውድነት ነው። “ጤፍ ይህን ያህል፣ በቆሎ ይህን ያህል ደረሰ፤ ነጻጅ ተወደደ፤ ዳቦ መብላት አልተቻለም፤ እዚህ ወይም እዚያ ገበያ አህል አይወጣም፤” ይባላል። ከእንተ ርኔት፣ ከእገር ቤት ሰልክ፣ ደርሶ ከመጣ ሰው የታየው እና የተሰማው ይወራል፤ ይሰለቃል። በዚህ ረገድ የመንግሥትን ይኸን የተቃዋሚዎችን አቋም የሚያገዳባቸው ወይም ደግሞ የራሳቸው አቋም ኖሯቸው ስለ ጉዳዩ በተለየ መንገድ ለማብራራት የሚሞክሩ ኢትዮጵያውያንን እና ኢትዮጵያ ተኮር ሚዲያዎችን ለማግኘት እና ለማየት ችለዋል። በተለይም ወቅቱ ከልዩ ልዩ ሰፍራ ያሰበሰባቸው ኢትዮጵያውያን በስታዲዬሙ ዙርያ በተዘጋጁ የምግብ እና መጠጥ ድንኳኖች ዘና እያሉ ስለ እገር ቤቱ የኑሮ ውድነት የሚሰነዘሯቸውን ሐሳቦች ጠጋ ብዬ አጻምጥ ነበር።

እብዛኞቹ ውይይቶች ሄደው ሄደው በሁለት ነገር ላይ ይቋጫሉ። የመጀመርያው፣ «ለድርቁ/ለኑሮ ውድነቱ ተጠያቂው ማን ነው?» በሚለው ሲኾን ሁለተኛው ደግሞ፣ «ምን ያህሉ ሕዝብ ነው የተቸገረው?» በሚለው

የሚያዳምጣቸው ካገኙ ጥሩ አድማጭም ይኸናሉ። ከማያዳምጡ ቤተሰቦች ተገኝተው የሚያዳምጡ ባለሥልጣናት አንዲኾኑ መጠበቅ ከንቱ ተስፋ ነው።

ለብዙ ዘመናት የተካበተ ልምድ አለውና ገበሬውን እናዳምጠው። ግብርናን በእኛ ዘመን የተጀመረ እናስመሰለው። በዘመናዊው ሥነ ዘዴ መተንተን ቢያቅተውም በኑሮው ያካበተው የተግባር ልምድ አለው። የእኛን ከመንገራችን በፊት የእርሱን ብናዳምጠው ከምናስተምረው በላይ የምንማረው መኖሩን በተረዳን ነበር። እኛ የተሻሻለ አሠራር እና ቴክኖሎጂ ብለን የምናስተምረው ትምህርት እኮ በኾነ አገር፣ የታደሱ እና ሰሚ ባገኙ ገበሬዎች ዘንድም ተሞክሮ ልምድ የተገኘበት ነው። የእኛም ገበሬ ለሚ ካገኘ እኮ ብዙ ተግባራዊ ላይኃስ አለው።

እዚህ ዳላስ ውስጥ ባጋጠመኝ አንድ ታሪክ ልሰናበታችኸ። አንድ ሆቴል አለ። ወደ ውስጥ ሲገቡ በግድግዳው ላይ በቁጥር የሚበዙ ከረባቶች ተሰቅለው ታገኛላችኸ። ገና ከደጃፍ ወደ ውስጥ ስትዘልቁ የሆቴሉ አስተናጋጆች ተሰብስበው መጥተው በመዝሙር ነው የሚቀበሏችኸ። እናንተ በአቀባባቸው ተደስታችኸ ከነከረባቸው ወደ ውስጥ ስትዘልቁ አንድ አስተናጋጅ መጥቶ በመጥቀስ ከረባታችኸን ይቆርጠዋል። ለምንድን ነው ብትሉ ስትገቡ የተዘመረላችኸ መዝሙር፣ «እዚህ ሆቴል ውስጥ ከረባት አድርጎ መግባት ከልከል ነው፤ አድርጎ የሚገባ ሰው ካለ ከረባቱ በመቀስ ይቆረጣል፤» የሚል መዝሙር ነው የሚዘምሩት።

የሆቴሉ አስተናጋጅ አንደ ነገረኝ ብዙዎቹ አይሰሙትም፤

እና ከረባታቸውን ያጣሉ።

ኢሊናይስ፣ ጅካጎ፣ ኦሐሪ አውሮፕላን ማረፊያ

ላይ ነው። «ድርቁ እና የኑሮ ውድነቱ የተሳሳተው የመንግሥት ፖሊሲ ውጤት ነው።» ብለው የሚያሰቡት እና፣ «ድርቁ ተፈጥሯዊ፣ የኑሮ ውድነቱም በዓለም በተከሠተው የኑሮ ውድነት ተጽዕኖ የመጣ እንጂ የመንግሥት ችግር አይደለም። እንዲያውም የሚያጋንኑት ተቃዋሚዎች ናቸው።» እሰከሚለው ድረስ የድምዳሜ ሐሳብ ይሰነዘራል። የተነጃውን ቁጥር በተመለከተም፣ «ከአራት ሚልዮን እስከ ዘጠኝ ሚልዮን» ባለው ውስጥ ሽዋሽዋጭ ይጫወታል። እዚህም ላይ ቢኾን፣ «መንግሥት ቁጥሩን ደብቆ ነው እንጂ ብዙ ነው።» ከሚለው አንጻቶ፣ «ተቃዋሚዎች ወይም የመንግሥትን በጎ ጎን የማይፈልጉት ለክሰ እና ለወቀሳ ወይም ለርዳታ መለመኛ እንዲያመቻቸው አጋንኑት እንጂ ይህን ያህል አስደንጋጭ አይደለም።» እሰከ ሚለው ድረስ ከርከር ይደረግበታል።

በጣም የሚገርመው ግን የውይይቶቹም፣ የክርክሮቹም ማለቂያ ለተጎጂው የሚፈይደው አንዳች ነገር አለመኖሩ ነው። መቼም ለድርቁም ኾነ ለኑሮ ውድነቱ ምክንያት ይኖረዋል። እንዲሁ አልተከሠተም። ይህን ምክንያት በትክክል ማጣራት እና እንዳይደገም ማድረግ ያስፈልጋል። እንደ ጓዶ ነቃይ የዕለት የዕለቱን ብቻ ሰናሰብ ይኸው ድርቅ እና ርጉብ እንደ ሳሊባ እና እንደ አኩሳም መታወቂያችን እየኾኑ ነው። የምዕራቡ ዓለም ሚዲያዎችም ሌላ ሌላውን አያስተላልፉልንም እንጂ ድርቅ እና ርጉብ ከገጠመን አላዛኝ ምሳሌችን ማቅረብ የመጀመርያ ተግባራቸው ነው።

ድርቅ፣ የተፈጥሮ አደጋ፣ ቸነፈር፣ የኑሮ ውድነት የኢትዮጵያ ችግር ብቻ አይደለም፤ አደገ በሚባለው አሜሪካም እነዚህ ነገሮች ይከሠታሉ። አንዱ ክፍለ ግዛት በእሳት ሲያያዝ ሌላው ክፍለ ግዛት በውኃ ይጥለቀላል። የአንዱ እህል ሲወድም የአንዱ ፋብሪካ ይዘጋል። የእነርሱ ችግር ከእኛ የሚለየው ችግሩን በሚፈቱበት ዘላቂ መንገድ ላይ ነው። በእነርሱም ዘንድ በመንግሥትም ይኹን በሌሎች አካላት ችልተኛነት አደጋዎች የከፋ ጊዳት ያደርሳሉ። በኒው አርሊየንስ ግዛት የደረሰው የካትሪና ማዕበል በሚመለከታቸው አካላት ችልተኛነት የተነሣ ያደረሰው ከባድ ጉዳት የቅርብ

ጊዜ ትዘታ ነው። የእነርሱ ከእኛ የሚለየው ግን ለምን እንደዚያ ኾነ? ማን ነው ተጠያቂው? ከዚህ ምን ትምህርት ይወሰዳል? ወደፊት ተመሳሳይ ችግር እንዳይከሠት ምን ዘላቂ መፍትሔ ይኖራል? በሚል ጥናት ይደረጋል። ለኮንግረሱ ይቀርባል። ውላኔ ይወሰንበታል። በእኛ ዘንድ ችግሩ ውሉ ሲያድር ይረሳል። «እልፎ አይቼው፤» ብሎ አይደል ገበሬ ለውሻው ለም የሚያወጣው።

«ገብሰ የሚደርሰ ለፍልሰታ እኔ የምሞት ዛሬ ማታ» እለ አሉ ሰው ይው። ይህ ሁሉ ጥናት፣ ትንተና፣ ክርክር፣ ምርምር ያስፈልጋል ብንልም መጀመርያ ግን ሕይወት ማጽኑ ይቀድማል። አራት ሚልዮንም ይራብ ዘጠኝ ሚልዮን እየተነጋገርን ያለነው ሰለ ሰው መኾኑን መዘንጋት የለብንም። የቁጥሩ ጨዋታ የዕለት ምግብ አይኾንም። የቀነሰውም የቀነሰበት፣ የጨመረውም የጨመረበት ምክንያት ቢኖረውም፣ እኛ ላናውቀው ልቡ ቢያውቀውም ወገኖቻችን መቸገሩ ግን እውነት ነው። ምግብ የሚያስፈልገው፣ ርዳታ የሚያስፈልገው ወገን መኖሩ ግን ርግጥ ነው። ከተሞቻችን ያለፍ ሳንታቸው በተሠማሩ ነዳያን እየተሞሉ መኾኑ ግን እውነት ነው። አንድም ሰው ቢኾን በርጉብ እና በችግር ምክንያት ለሞት ይዳረግ ብሎ ማንም አይፈርድም።

ሰፈሩ ቢቃጠል ተመልከታ የምታመልጠውን ሰንቁራረት፣ «አሁን እንቺን ማን እቃጠልሽ እንዳይልሽ ነው የምትሸሸው?» ቢሏት፣ «እስኪጣራ ማን ይገባላል?» ነበር ያለችው። የቁጥሩ ጉዳይ በሚያጣራው እካል ይጣራ። እስኪጣራ ግን ወገን መጉላላት የለበትም። የሚቃወመውም ኾነ የሚደግፈው የምታጣሩትን በኋላ አጣሩ፤ አሁን ግን - ተግባር።

ባለፈው ጊዜ በቻይና የመሬት መንቀጥቀጥ በብዙ ሺሕ ቻይናውያን ላይ የሞት፣ የመፈናቀል እና የእካል ጉዳት አድርሶ ነበር። በዚያ ወቅት ላንዲያን ኾኔ በከተማው የሚኖሩ ቻይናውያን በቀጥታ ቴሌቪዥን የሚተ

ላለፍ የገንዘብ ማሰባሰቢያ ፕሮግራም ያደርጉ ነበር። እንደ ቻይናዊ የተና ገረውን መጥቀስ ያስፈልገኛል።

«እኔ የሁ ጂን ታኦን መንግሥት አልደግፍም። የቻይናን ሕዝብ ግን እደግፋለኝ። እኔ ለሰተኅዱት ወገኖቼ ቁጥር በመንግሥት ሚዲያ እና በምዕራባውያን ሚዲያዎች መካከል የሚኖረው ልዩነት አይደለም የሚያሳስባለሁ። አንድም ሰው ቢኾን የተገዳው ወገኔ ነው የሚያሳስበኝ። አሁን ለዚያ ሕዝብ ለመድረስ ነው የተሰበሰብነው፤ ለለዚህም የሚያስፈልገውን እንሰጠው። ሌላውን ሁሉ ሰው ሊጠግብ እና እገሩ ሲስተካከል እንነጋገረዋለን።» ይህ ንግግሩ በወቅቱ አሰደንቆኝ ስለነበር ከዌብ ላይታቸው ሂጂ እንደ ገና ሰማኹት።

ደረጃ እና ህብቱ በሠሩት አንድ ቀልድ ላይ፡ «ሰውዬው ሰው ሲገድል አይቻለኝ።» ብሎ ለመመስከር በገንዘብ ተሰማምቶ ደረጃ በምስክርነት ፍርድ ቤት ቀርቦ ነበር። ዳኛው፡ «መቼ፣የት፣እንዴት ባለ ኹኔታ፣ ከማን ጋራ፣መልክ፣ ቁመቱ . . » እያሉ ሊጠይቁት ደረጃ፡ «የተከበሩ ዳኛ ሌላውን ነገር ሁሉ ትተን በቀጥታ ወደ ገደለው ብንገባ ምን አለበት?» ብሎ ነበር የጠየቀው። እኛም አሁን ወደ ገደለው እንግባ እባካችኹ።

አብያተ ክርስቲያናት እና መሰሪያዎች ሕዝቡን አስተባብረውም ኾነ ካላቸው ህብት ቀንሰው የምገባ ፕሮግራም ይጀምሩ፤ የሚያስተምሩት ትምህርት እንዲህ ባለ ጊዜ በተግባር ካልተገለጠ መቼ ሊገለጥ ነው። ዕድሮች እና ሰንበቴዎች፣ ማንበራት እና ፎረምች፣ ሰብሰቦች እና ትብብሮች ሁሉ በቁጥር እና በተጠያቂነት ላይ መከራከራችንን ለኋላ እቆይተን ሕይወት ለማዳን ሰንል መነሣት አለብን። ሆኖም ቤቶች፣የምግብ ነጋዴያን እና አህል ያመረቱ ገበሬዎች በነዝኔታ ሰሜት ሕይወት ለማዳን መሥራት ያስባቸው አሁን ነው። የግድ ዐዋጅ እስኪታወጅ መመርያ እስኪወጣ፣ ኮሚቴ እስኪቋቋም ለምን እንጠብቃለን።

አሁን ከእውነት እና ከልብ ለመረዳት የምንነግበት ጊዜ አንጂ ቃላት በመወራወር እና መልስ በመሰጣት ታሪክ የማይረሳው ስሕተት የምንሠራበት ጊዜ አይደለም። ከሚዲያው እና ከመግለጫዎች በላይ መንደራችን፣ ገበያችን፣ ሰድራችን፣ ዘመዶቻችን፣ ሆዳችን፣ ገጽታችን፣ እቅማችን፣ መንገዳችን፣ ወፍጮ ቤታችን፣ የሚነግሩንን ለምን እንሰማም? የሚያመለክቱንንም ለምን እናይም? ለትስታክስን ተጨት፣ ርኅብተኛውን አንሠት። ቁጥሩን ርሱት፣ ምግቡን ሰጡት።

እስቀድሞኮ የኾነውን እና ሊኾን የተፈራውን ነገር በግልጽ እና በዝርዝር፣ በድፍረት እና በእውነት የሚነግረን ብናገኝ ፍሮ በተቸገረ ሰው ህልውና ላይ ቆመን ይህን ሁሉ ክርክር ባልተከራከርን ነበር። ለማዳኝን ለሚነሣ ነገር መልስ መስጠትን እንጂ እስቀድሞ ጉዳዩን ማትረብን አላስተማረንም። የተቸገረው ቁጥር ስንት እንደ ኾነ ከመናገር ይልቅ፣ «ይህን ያህል ነው የተባለው ስሕተት ነው፤» የሚለው ነው የተገለጠው። መጀመርያክ፡ «ይህን ያህል ቁጥር ያለው ሕዝብ ሊቸገር ይችላል ተዘጋጅ፣ እኛም ተዘጋጅተናል፤» ቢባል ዛሬ ክርክራችን፡ «እስከ አሁን ስንት ሰው ታደግን?» በሚለው ላይ በኾነ ነበር።

ማለዎች የሚተርቱት አንድ ተረት አለ። ያሊ በመንገድ ለትሂድ ዝሆንን አገኝቼውና፤ «መንገድ ልቀቅ!» ስትል ጮኸችበት። ዝሆንም፤ «ደግሞ እንቺ ምንድን ነሽ?» ብሎ ረግሟት ሄደ። እርሷም ተናደደችና፤ «ማን መኾኔን ለማየት እንድትችል ለምን ገመድ ጉተታ አትገጥመኝም?» አለችው። እርሱም እየሣቀ ተሰማማ። አልፍ እንዳለችም ጉግሬን አገኘችውና፤ «መንገድ ልቀቅ!» አለችው እርሱም፤ «እንቺ ደግሞ ማን ነሽ?» ብሎ ረግሟት ሄደ። እርሷም፤ «ማንነቴን ለማወቅ ከፈለግክ ለምን ገመድ ጉተታ አትገጥመኝም!» አለችው። እየተገረመ ተሰማማ።

ያሊም ዝሆኑን እየመራች ወደ አንድ ጉብታ ግርጌ ወሰደችውና የገመዱን ጫፍ አስያዘችው። ከዚያም፤ «እኔ ከማዶ ኾኜ ስጎት ትጎት

ታለክ!» አለችው። ጉማሬውንም ጠርታ ከዝሆኑ በተቃራኒ በሌላው የጉብ ታው ግርጌ ወሰዳ ሌላኛውን የገመዱን ጫፍ አለያዘችውና፤ «ጀምር ስልክ ትጎትታለክ!» አለችው። ዔሊ በአንድ ጥሻ ውስጥ ተደብቃ «ጀምር!» የሚል ድምፅ ለታሰማ ጉማሬው ጎተተ። ጉተታው መጀመሩን ሲያውቅ ዝሆኑም ጎተተ። እነዚህ ሁለት ታላላቅ አንበሳት ሲጓተቱ ውለው ተዳክመው ወደየቤታቸው ገቡ። እናም ሁለቱም ከዚያ ቀን ጀምሮ ዔሊ፣ «ለካስ ጎይለኛ ናት! ልናሸንፋት አልቻልንም!» እያሉ አጋንነው ማውራት ጀመሩ።

የተጓተቱት ዝሆን እና ጉማሬ፣ ያሸነፈችው ግን ዔሊ ናት። እኛ እርስ በርሳችን ለንጓተት እያሸነፈ ያለው ርገቡ፣ የኑሮ ውድነቱ እና ችጋሩ ነው። ይህን ወይም ያን የሚለው፣ ተደርጓል ወይም አልተደረገም ብሎ መግለጫ የሚሰጠው፣ የሚደግፈው ወይም የሚቃወመው አይደለም እያሸነፈ ያለው። እያሸነፈ ያለው ችግሩ ነው። ብዙ ጊዜም አሸናፊው እርሱ ስለሚሸን ርገብ እና ችግር ከኢትዮጵያውያን እቅም በላይ መሆናቸውን እንደ ዝሆኑ እና ጉማሬው ሁላችንም አጋንነን አየተናገርንላቸው ነው። ዋሽንግተን ዲሲ፣ ጆን ኤፍ ኬንዲ ስታዲዬም

ሕይወት - መርከብ

ባሕር ዓለም ነው እስምሮው ሸፈር፤
 ሞገዱ ፊተና ማሰባሰቡ ችግር፤
 መንገዱ ኑሮ ነው ኮምፓሲ ምኞት፤
 መቅዘፊያዋ ሥራ ሞተሯ ጉጉት፤
 መልሕቋ ማግኘት ወደባም ርካታ፤
 ጭነቷ ሐሳብ ነው ማቃለያው ፋታ፤
 ሕይወትም መርከብ ነች
 በዚህ ሁሉ መሀል የምትንገላታ።

የነብር ጥያቄ

በአንድ ወቅት አንበሳ እና ጅብ በአንድነት ሽነው እያደኑ ለመብላት ተሰማምተው ነበር። በስምምነታቸውም መሠረት እያደኑ ተካፍለው መብላት እንደ ጀመሩ አንበሳ ጉልበቱን ተጠቅሞ ስምምነታቸውን ይጥሰው ጀመር። በሰተመጨረሻም ጅብ አድኖ ያመጣውን ነጥቅ እየበላ ለእርሱ የተራረፈውን መስጠት ጀመረ። ኹኔታው ጅብን ያማርረው ጀመር። በመጨረሻ ጅብ ከዚህ ጭቆና መላቀቅ አለብኝ ብሎ ተነሣ። «አንበሳ እንዲህ እንደ ጨቆነኝ መቅረት የለበትም። እኔ የወዳደቀ እየበላኹ እስከ መቼ እኖራለኹ? አንበሳ የእኔን መከራ መቅመስ አለበት። ልኩን ማወቅ ይገባዋል፤ ማን ተሠቃይቶ ማን ይቀራል?» የሚሉ ብዙ ሐሳቦች መጡበት። ይህንንም ሐሳቡን ሄዶ ለነብር አካፈለው። ነብር ግን ነገሮችን በጥሞና ያዳምጥ ነበር።

አንበሳን እንዲት ባለ ወጥመድ ውስጥ መጣል እንደሚቻል እና አንበሳ በተራው ሊሠቃይ ለማየት የሚቻልበትን መንገድ እንዲመክረው ጅብ ነብርን ሲጠይቀው ነብር፣ «ጥያቄ አለኝ!» ብሎ እጁን አነሣ። ከዚያም የሚከተለውን ጥያቄ ጠየቀ። አሁን እንተ የምትታገለው አንተ እንደ አንበሳው ሰትሽን ለማየት ነው ወይስ አንበሳው እንደ አንተ ሲሽን ለማየት?»

ነብር ይህን ጥያቄ ሲያነሣ ጅብ አንገቱን አቀርቆሮ ዝም አለ። ከዚያም የዚህን ጥያቄ መልስ ከሞተ አንበሳ ልብ እንጂ ከሌላ አይገኝም ብሎ ፍለጋ ሄደ። ይኸው እስከ ዛሬም አንገቱን አጎንብሶ የሞተ አንበሳ ልብ እያነፈነፈ መልሱን ይፈልጋል፤ ጥያቄውም ሳይመለስ ቀረ። እስከ ዛሬም ድረስ፤ «የነብር ጥያቄ» ይባላል።

በደቡብ እፍሪካ አፓርታይድ ተገርቦላ ኔልሰን ማንዴላ በትረ ሥልጣኑን ሲጨብጡ ነጮች ለፈጸሙት ግፍ ለመበቀል የተዘጋጁ ጥቁር ደቡብ እፍሪካውያን ነበሩ። ሀብታቸውን ለመንጠቅ፤ መሬታቸውን ለመቀማት እና እንደ ጥቁር እፍሪካውያን ሁሉ ሲንገላቱ ለማየት የጓጉ ነበሩ። ማንዴላ እና ፓርቲያቸው ግን ይህን አልደገፉም። እንዲያውም ደ ከ ሳርክን ምክትል እድርገው በመምረጥ ዓለምን ጉድ አሰኙት። የይቅርታ እና የካሳ ኮሚሽንን ለቋቋመው ደምን ያለ ደም አደረቁት።

ለምን? ማንዴላ የታገሉት ጥቁር እፍሪካውያን ለው ሽነው በአገራቸው የመኖር እና ከነጮቹ ጋራ እኩል ዕድል የማግኘት መብታቸውን ለማረጋገጥ እንጂ ነጮች እና ጥቁሮች በዘመነ አፓርታይድ ይዘውት የነበሩትን ቦታ ለማቀያየር አልነበረም። ጥቁር እፍሪካውያን ሲጨቁኑ ነጮቹ ደግሞ በተራቸው ሲጨቁኑ ለማየት አልነበረም። የነብሩም ጥያቄ ይኸው ነበር።

አንድን ክፉ ተግባር መቃወም፤ ከሚደርስ መከራም ለመላቀቅ መታገል ተገቢ ነው። ነገር ግን ያን ተግባር የጠላነው ወይም መከራውን የጽንታገለው እኛ የነገሩ ተካፋዮች ባለመሆናችን ቆጭቶን አለበለዚያም ደግሞ በተሠፈረበት ቁፍ መልሰን ለመሥፈር ከሆነ ግን ችግሩን እስከ መቼውም እንፈታውም። ጉቦ የሚበሉትን በማጋለጣቸው ተመሳገነው መልሰው እነርሱም ጉቦ ሲበሉ የሚያዙ፤ በሥልጣን መባለግን ተጸይፈው እነርሱ በዚያ ወጥመድ የሚወድቁ፤ ለፍትሕ እና ለእኩልነት ታግለው ዕድሉን ሲያገኙ እነርሱ ራሳቸው ፍትሕ እና እኩልነትን የሚያጠፉ፤ ያ ሁሉ ድካማቸው ጅቡን በእንበሳ ቦታ ለመተካት ነበር ማለት ነው።

ጊዜያዊ ወታደራዊ አስተዳደር ደርግ የዐፄ ገይለ ሥላሴን መንግሥት፤ «ፍትሕ አልባ፤ ጨቋኝ፤ ጓላ ቀር» እያለ በመክሰስ ንጉሡን ከሥልጣን እወረዳቸው። «የጠሉት ይደርሳል» እንደሚባለው ደርግም ንጉሡ እደረጉ የሚለውን በባለ ሽኔታ ገባበት።

የነብሩ ጥያቄ መጣ። የድካው መብት ተከብሮ፤ የንጉሡም መብት ተከብሮ፤ ሁለቱም ፍትሕ አግኝተው፤ ንጉሡ እንደ ሰው ሲኖሩ ብናይ ነበር አዲስ ኢትዮጵያ ልትመሠረት የምትችለው። ጨቁኑ ብለን ጨቁንናቸው፤ ፍትሕ እሳጡን ብለን ፍትሕ እሳጣናቸው፤ ገደሉ ብለን ገደልናቸው። ክፉውን እንበሳ በከፋ ጅብ ለመተካት ካልሆነ በቀር ታዲያ አብዮቱ ምን ያስፈልግ ነበር?

ምንም እንኳን የፍርድ ቤቱ ውሳኔ የሚከበር እና የሚፈጸም ቢኾንም እንደ እኔ ግን የደርግ ባለ ሥልጣናት ለው ሽነው ሻሂ ቤት፤ መርካቶ፤ ልቅለ ሳይ፤ ሠርግ ቤት፤ ዕቅብ ሳይ፤ ለንብቴ፤ መሰጊድ እና ቤተ ክርስቲያን ውስጥ ብናገኛቸው እመኝ ነበር። በሳ ሠርተዋል፤ ሲሾሙ ሊሸለሙ ይገባቸዋል ብዬ በመከራከር እይደለም፤ ሥራ እንደ መዛኙ ነው። ነገር ግን እነርሱም ለውን ሲገድሉ እና እስር ቤት ሲወረውሩ ነበር ካልን በሄዱበት መንገድ ሄደን መግደሉ እና እስር ቤት መክተቱ እያስተምራቸውም። የማያውቁትን ነበር ማስተማር። ይህንንም ያውቁታል። እንበሳውን እንደ ጅቡ ባናደርገው መልካም ነበር።

ሌባውን የምንቃወመው፤ «ብቻውን በመሰረቁ» ነው ወይስ በመሰረቁ? ቢያካፍለን ኖሮ እንቃወመው ነበር? ምቀኝነት ነው ወይስ ሰሕተትን መጥላት? እኔም እንደ እርሱ መሆኑን እላብኝ ነው ወይስ እነርሱ እንደ እኔ ሲሆኑ ለማየት? እንዳንዴኮ ጉቦ ሲቀበሉ፤ በዘመድ ሲሠሩ፤ ሙሉና ሲፈጸሙ ዐየን ብለው የሚጠቁሙ ሰዎች በርግጥ ተግባሩን ተቃውመውት ሳይሆን ከጉዳዩ ሲደርሳቸው የሚገባውን ድርሻ ባለማግኘታቸውም ሊሆን ይችላል።

በአንድ በኩል ይህን ችግር የሚፈጥረው ከገሊና የማይጠፋ የተጨቋኝ ነት ስሜት ይመስለኛል። እነ እገሌ ትላንት ጨቁነውናል፤ ገዝተውናል፤ በደል አድርሰውብናል በሚል ሐሳብ ብቻ የሚወጠን ትግል የነብሩን ጥያቄ መልሶ ያስነሣል። የጨቁኑንን መልሰን ለመጨቁን፤ የገቡንን መልሰን ለመግዛት፤ የበደሉንን መልሰን ለመበደል ነው የምንታገለው ወይስ በደልን፤ ጭቆናን እና ለገዛዝን ለማሰወገድ? እንግሊዞች ለማርኛን ጨቁናታል ብለን ሰንታገል የትግላችን ውጤቱ የሚለካው ለማርኛን እንደ እንግሊዞች በማሳደግ ነው ወይስ እንግሊዞች የትላንቱ ለማርኛ ሰማ ፊንታ ደርሶት እገልግሎት ሲያቋርጥ በማየት?

እንዳንድ ጊዜኮ እምባሻ ብቻ ለምን ይበላል? ብሎ በተጨቋኝነት ስሜት የተነሣ ፓሰታ፤ እምባሻ ታግዶ ፓሰታ ብቻ ሲበላ ካላየ ድል ያደረገ እይመሰለውም። የተደበቀ የገዥነት ፍላጎት ስለነበረው እምባሻ ጨቁኝን ብሎ ተነሣ እንጂ በርግጥም ጥያቄው የፍትሕ እና የእኩልነት ጥያቄ አልነበረም ማለት ነው። ይህን መሰሉ የሚና መቀያየር ምን ጊዜም የተጨቋኝነት ስሜት የማይጠፋለት ወገን እንዲኖር ያደርገዋል። ፓሰታው በርግጥም መጨቁንን ጠልቶ ከሆነ መታገል ያለበት ፓሰታ እና እምባሻ በአንድ ማዕድ፤ በእኩል ዕድል

ቀርበው ተመጋቢው የሚጣ ፍጠውን እንዲያነሣ የሚደረግበት ኹኔታ ለመፍጠር ነው።

የመንግሥት ፕሬስ ስለ መንግሥት ተግባራት ብቻ እንጂ ስለሌሎች አካላት ሽፋን አለመስጠቱ ትክክል አይደለም ብሎ የሚያምን ጋዜጠኛ እርሱ ደግሞ በተቃራኒው የመንግሥትን ተግባር ርግፍ እድርን ትቶ ለሌሎች ብቻ ሽፋን የሚሰጥ ከሆነ እሁንም የሚና መቀያየር እንጂ መፍትሔ አሳመጣም ማለት ነው። ስዎች እንዲያደርጉ የምንፈልገውን እኛ ራሳችን የማናደርገው ከሆነ ተቃውሞ ሳይሆን ጥላቻ፣ ችግርን መፍታት ሳይሆን ማሸነፍ ብቻ ነው የምንፈልገው ማለት ነው። በትልቁ ቤተ መንግሥት ልናደርገው የምንፈልገውን በትንሿ ቤተ መንግሥት በቢሯችን፣ በቤታችን፣ በቤተሰባችን፣ በድርጅታችን፣ በተቋማችን ለምን እንዋክረውም?

ያሸነፈ ሁሉ ችግርን አይፈታም። ተርበናል ብለው የሥጋ ፋብሪካ የወረሩ ውሾች ዘበኞቹን አሸንፈው ወደ ፋብሪካው ውስጥ ገቡ። ነገር ግን የሥጋ መፍጫ ማሸነን እንዴት እንደሚከፍቱት ስለማያውቁ እና ጥጠው ከማየት ባለፈ ርገባቸውን ማስታገሥ አልቻሉም። ማሸነፋቸውን እጃቸው መፍትሔውን አያውቁትም ነበር።

ይህ ዐይነቱ ስሜት የምንታገለውን እንጂ ልናመጣ የምንፈልገውን ውጤት ካለማወቅ የሚመጣ ይመስለኛል። ባለ እየጠጣ፣ እየሰነረ፣ ከሌላዋ ጋራ እየወጣ ቤቱን ንብረቱን በተነ ብላ የምታማርር ሚስት እርሷም በተራዋቂይ ላሳየው ብላ ተመሳሳይን ስሕተት በሌላው አቅጣጫ ከሠራችው ይህች ሴት ባሏ ብቻውን እንደዚያ በማድረግ፣ እርሷም የስሕተቱ ተካፋይ ባለ ማድረጉ ተናድዳ ነበር ማለት ነው እንጂ የባልዋን ክፉ ጠባይ አልነበረም የተቃወመችው፤ እንዲሁም ስዚያኛው።

አንድ ጊዜ ሁለት ልጆች ተጋጨና ወደ አባታቸው መጡ። ታናሹ እያለቀሰ ቀረበ። «አባትም ምን ሆነ ነው?» ቢል ጠየቀው። «ራሴን በኩርኩም እየመታኝ፤» ብሎ ተናገረ። አባትየውም ተናድዶ፣ «በኩርኩም እትማታ ብዬህ አልነበረም ወይ?» ብሎ በኩርኩም ታላቁን ልጁን ገጨው። ልጁም እያለቀሰ ሄደ። ወዲያው ወደ እኔ ዘወር ሲል፣ «ምን እድርጎህ ነው የመታኸው?» ብዬ ጠየቅኩት። «ይገርምሃል፤ በኩርኩም እትማታ ብዬ ለንት ጊዜ ነገሬው ነበር። ኩርኩም አልወድም፤» አለኝ። እኔም፣ «እንተ ለምን በማትወደው ነገር መታኸው ታዲያ?» ስል ጠየቅኩት። ራሱን ይዞ ኡ እ። አለ።

ብዙ የእፍሪካ እገሮች ቅኝ ገዥዎችን በመቃወም፣ እገዛቸውንም በመጸደቅ ወደ ፀረ ቅኝ እገዛዝ ለምንና ትግል ሲገቡ ቅኝ ገዥዎችን እንዴት እንደሚጥሉ እንጂ ቅኝ ግዛት እንዴት እንደሚወድቅ አልታለበበትም ነበር። በዚህም ምክንያት በእንዳንድ ቦታዎች አውሮፓውያን ቅኝ ገዥዎች በእገሬው ቅኝ ገዥዎች፣ በሌሎች ቦታዎችም የጥቂት ነጮች መንግሥት በጥቂት ጥቁሮች መንግሥት ተተካ እንጂ መፍትሔ አልመጣም። ገና ጥቂቶች ሆነው፣ በትረ መንግሥት ሳይጨብጡ፣ በታላላቅ እገራዊ እጀንዳዎች ሳይዋጡ፣ ከባዱን ሐላፊነትም ሳይሸከሙ፣ ዴሞክራሲያውያን፣ ፍትሐውያን እና ርቱዐውያን መሆን ያልቻሉ ተዋጊዎች ቅኝ ገዥዎችን አሸንፈው ቦታውን ሲይዙ ከዬት ያምጡት? የነብሩ ጥያቄ ነው ተመልሶ የመጣው።

ሴትዮዋ፣ «ማናቸውንም ችግሮች አፈታለኹ!» ከሚል ዐዋቂ ዘንድ ቀረበች። ዐዋቂው እንደ ችግሩ መጠን ለችግሩ መፍቻ የሚሆን ጫት ያዝዛል። ታዲያ ሴትዮዋ፣ «ወንድ መሆን አፈልጋለኹ፤» ብላ ነበር የጠየቀችው። ዐዋቂውም አስብ እደረገኝ፤ «ይቻላል፤ ግን ብዙ ጫት ያስፈልገዋል፤» አላት ይባላል። የነብሩን ጥያቄ መመስሰ ይቻል ይኾናል። ግን ብዙ ነገር ሳያስፈልገው አይቀርም።

ክሎምበስ፣ እሃዮ

የላጭ ልጆች

አንድ የሚከሰቱ ተረት ይቅደም!

አባት ቆንጆ ቆንጆ የኾኑ ልጆች ነበሩት አሉ። ነገር ግን የእርሱን ቆንጆና እንዳያሰንቁት ስለሚፈራ ፀጉራቸውን ሁልጊዜ ይላጩባቸው ነበር። ጎረቤቶቹ ለምን እንደዚህ እንደሚያደርጋቸው ሲጠይቁት፤ «ፀጉራቸው ቆንጆ እንዲኾንላቸው ነው!» እያለ ያመካኝ ነበር። ልጆቹ ግን ያን የመሰለው ፀጉራቸው መላጩት እና ፀጉራቸው ማጠሩ ምንጊዜም ያሠቅቃቸው እና ያናድዳቸው ነበር።

በኋላ ልጆቹ አድገው ወደ አሜሪካ ለሥራ መጡ አሉ። ልጆቹ ቆንጆዎች ስለነበሩ በቆንጆና ውድድር እንዲሳተፉ በየቦታው ይጋበዙ ነበር፤ ነገር ግን አባታቸው ፀጉራቸውን ለሳሳጠረባቸው በፀጉር ውበት በሌሎች ተወዳዳሪዎች ሁልጊዜም ይበልጡ ነበር። በዚህ የተነሣ ልጆቹ አባታቸውን፤ «አንተኮ ከእንተ እንዳንበልጥ ብቻ ሳይኾን ከሰው ሁሉ እንድናንላ ነው ያደረግኸንን» አሉት ይባላል።

ይህን ታሪክ ያስታውሰኝ፤ አትላንታ ጆርጅያ ስለሚገኝ አንድ ኢትዮጵያዊ ወንድሜ የሰማኹት እውነተኛ ታሪክ ነው። ይህ ወንድሜ በእዲስ አበባ ዩኒቨርሲቲ የተፈጥሮ ሳይንስ ፋኩልቲ/አራት ኪሎ/ የኬሚስትሪ ዲፓርትመንት ተማሪ ነበር። ከዩኒቨርሲቲው ሲመረቅ ያገኘው አጠቃላይ ውጤት ዝቅተኛ ነበር።

ዕድል ገጠመውና አሜሪካን አገር መጣ። ጥቂት ጊዜ እንደ ሠራ ወደ ጆርጅያ ዩኒቨርሲቲ ገብቶ ለመማር ሲያመለክት፤ አጠቃላይ መመሪያ ውጤት ህ/ግሬድህ/ ዝቅተኛ ነው በሚል ሳይቀበሉት ቀሩ። ብዙ ኮሌጆችን እየተዘዋወረ ሞከረ። የሚሰጠው መልስ ግን ያው ተመሳሳይ ነበር። በመጨረሻ ለሌሎች የምትፈትኑትን ፈትኑኝና ከዚያ በኋላ ተቀበሉኝ የሚል ሐሳብ እቀረብላቸው።

የኮሌጁ ሐላፊዎች በሐሳቡ ተገርመው፤ «ለምን አንፈትነውም?» በሚል ፈተናውን ሰጡት። በአንድ ሳምንት ጊዜ ውስጥ አጥንቶ በመፈተን 98 ከመቶ አመጣ። መምህራኑ እና የትምህርት ቤቱ አስተዳደር ተገረሙ። ይህ ሰው ገብቶ መማር እለበት ብለው ለሚመለከተው አካል አቀረቡ። የዲፓርትመንቱ

ሐላፊ ግን የውጤት ሪፖርቱ ከቀድሞው የግሬድ ሪፖርቱ ስለተለየባቸው ሊቀበሉት አልቻሉም። ስለዚህም፤ «ደግሜ መፈተን አለብኝ!» የሚል ውሳኔ ላይ ደረሰ። እንዳሉትም የመጨረሻ ከባድ የተባለውን ፈተና አንዲፈተን ፈቀዱ። ያ ኢትዮጵያዊ ወገኔ ተጠርቶ፤ «ይኸኛው ፈተና ይከብድህ ይኸናልና ሦስት ወር እንሰጥኸ!» ሲሉ ጠየቁት። «አንድ ሳምንት ብቻ ይበቃኛል!» ሲል መልስ ሰጣቸው፤ ፈታኞቹም በራስ መተማመን እየገረማቸው ፈቀዱለት።

ከሳምንት በኋላ ሲፈተን ግን እጅግ የሚያስገርም ውጤት አመጣ። በዚህም የተነሣ የዩኒቨርሲቲው መምህራን እና ሐላፊዎች ተሰብስበው፤ «ይህ ተማሪ ገብቶ መማር እለበት!» ብለው ወሰኑ። በዚያው ሰብሰባ ግን አንድ ፕሮፌሰር፤ «ይህን ለመሰለ ተማሪ ዝቅተኛ ውጤት የሰጠ ትምህርት ቤት መከሰስ አለበት። ተማሪውን «አቢዩክ» አድርጎታል!» የሚል እስተያየት ሰጠ አለ።

የአሜሪካ ተማሪዎች ሁለት እና ሁለት ሰንት ነው ቢሏቸው የሰሌት ማሽን (ክልኩሌተር) ፍለጋ ነው የሚሮጡት እየተባለ ይታማሉ። ሐሳብ እና ፊዚክስ በደረሱበት አታድርሰኝ እያሉ ያሳሉ ይሏቸዋል። በሰንት ክብካቤ ምግብ ተዘጋጅቶላቸው፤ የመማር ደረጃ ተሟልቶላቸው፤ ምን እንላ ብሳለን? ወይም ምን እንበላለን? ብለው ሳይጨነቁ ነው የሚማሩት።

ይህ ሁሉ ኾኖ ግን የተማሪዎቻቸው ውጤታቸው እንዳይበላሽ እና የተሻለ ውጤት እንዲያስመዘግቡ መምህራኑ ጥረት ያደርጋሉ። ፈተና ከመሰጠታቸው በፊት ተመሳሳይ ፈተና አዘጋጅተው ይሰጣሉ። በዚህም ምክንያት የአሜሪካ ተማሪዎች የውጤት ሪፖርታቸው/ግሬዳቸው/ የተሻለ ገጽታ አለው።

እስኪ የተማርንበትን ኹኔታ ተመልከቱት። በኩራዝ ተጠንቶ፤ የሻገተ ተበልቶ፤ በተቀዳደደ ደብተር ተምሮ፤ ለአራት እና አምስት ተማሪ አንድ መጽሐፍ ተሰጥቶ፤ በባዶ እግር ተሩጠ ነው ትምህርቱ የሚካሄደው። ይህ ሁሉ መከራ እይቦቃም ተብሎ ደግሞ መምህሮቻችን በውጤት አሰጣጥ ረገድ መከራ ያደርሳሉ።

በቤተ መጻሕፍት የምትገኝ እንዲት ማመሳከርያ መጽሐፍ ካለች መምህራ ሕርሷን ከቤተ መጻሕፍት ያወጣትና መልሶ፤ «እርሷን ተጠቅማችኹ ጥናት እድርገቱ!» ይላል። «አ» ለመምህር፤ «ቢ» ለገበዝ ተማሪ፤ «ሲ» ለጨዋ፤ «ዲ» ለመላው ተማሪ እየተባለ ግሬድ ይሰጣል። እ.አ.አ በ1980ዎቹ እና ከዚያም በፊት በታተሙት መጻሕፍት የተሞላ ቤተ መጻሕፍት መኖሩ እየታወቀ፤ ድኻ ተማሪ ፎቶ ኮፒ እድርገቱ በኮምፒውተር አሰመትቶ የሚያ

መጣበት እቅም እንደ ሌለው እየታወቀ፤ በክፍል ውስጥ ከሚነገረው ነገር በስተቀር ተጨማሪ ዕውቀት ሊገኝ የሚችልበት አማራጭ ቤተ መብራ ወይም ደግሞ የመረጃ ምንጭ እንደ ሌለ እየታወቀ፤ ከእቅም በላይ የሆነ ውጤት ከተማሪው መጠበቅ ምን ማለት እንደሆነ አይገባኝም፡፡

ዛሬ ዛሬ የተሻለ ነገር እየመጣ ነው እንጂ ተማሪው ውጤቱ ምን እንደ ሆነ ሳያውቀው ነበር ግሬድ የሚሰጠዋለት፡፡ መቆጣት፣ መሰብሰብ እና ከክፍል ማስወጣት የእንዳንድ መምህራን የጠባቦቻቸው መገሰሚ ነበር፡፡

ከሁሉ የሚገርመው ደግሞ መምህራኑ ተማሪ በነበሩ ጊዜ በመምህሮቻቸው እየተማረሩ ተምረው፤ የመምህሮቻቸውን ሰብእና እና የማስተማር ዘዴ ሲገኝ እንዳልነበረ፤ እነርሱ «ሰቃዮች» ተብለው በእስተማሪነት ሲመደቡ ግን ከበራቶቹ የባሉ ሲሆኑ እንጂ ሲሻሉ አለመታየታቸው ነው፡፡ ይህ ብቻ አይደለም፡፡ ውጭ እገር ደርሰው፤ በተዘናና እና በተሟላ ሹኔታ ተምረው፤ የተሻለ ገንዘብ እና መኪና ይዘው መጥተው እነርሱ ከተማሩበት የማስተማር ዘዴ እና ርኅራኤ ጥቂቷን እንኳን ሲያቋድሱን ፈቃደኛ አይሆኑም፡፡ በዚያው በተለመደው መንገድ ነው የሚጓዙት፡፡ እንዴት ነው፤ ዕውቀት ለመኪና እና ለተሻለ ደሞዝ ብቻ ነው እንዴት?

አንዳንድ ጊዜ «ግሬድ» የመንግሥት በጀት ይመስል በጥንቃቄ እየተቆረሰ እና በቃህ እየተባለ የሚሰጥ ነው የሚመስለው፡፡ ለመሆኑ የኢትዮጵያን ተማሪ ሰነፍ ያደረገው ማን ነው? እርሱ መማር ስለማይችል ነው? የማስተማር መሣሪያው፤ የትምህርት ቤቱ አሠራር፤ ምግቡ፤ የጤናው ሹኔታ፤ የቤተሰቡ ንቃት ገሊና፤ የቤተ መጻሕፍቱ ብቃት ተማሪውን ለሚፈለገው ውጤት ያደርሱታልን?

ከዛሬ ሰባት ዓመት በፊት ሌሶቶ በነበርኩበት ጊዜ እንድ የአዲስ አበባ ዩኒቨርሲቲ መምህር፤ «በአራት ዚሎ ተማሪ ላይ ለሠራው ግፍ እዚህ ዕዳውን እየከፈልን ነው፤» ያለኝን አልረሳውም፡፡ እዚያ ሌሌቶ በእንድ ለሚሰተር ለተማሪዎች ሦስት ፈተና አውጥተው የተሻለ ውጤት ያመጡበትን ፈተና ነው የሚጠሰዱት፡፡ ይኸው መምህር ተማሪው እንደ ተመደበ በምብ በምብ የሆነ ፈተና አውጥቶ ተማሪውን ሁሉ ረፈረፈው፡፡ ያን ጊዜ የትምህርት ቤቱ ማኅበረሰብ ተንጫጫ፡፡ «ይህ ሁሉ ተማሪ ከወደቀ እንተ አላስተማርክም ማለት ነው፤» የሚል እለተያየት ነበር የሰነዘሩት፡፡

እውነታቸውን ነው፡፡ የተማሪዎች ውጤት እኮ የተማሪውን የመማር እቅም ብቻ አያመለክትም፤ ይልቁንም የአራት ነገሮችን ውድቀት ነው የሚያመለክተው፡፡ የተማሪውን፤ የመምህሩን፤ የማስተማር ዘዴውን፤ እንዲሁም ለትምህርት ሥርዐቱ ድጋፍ የሚያደርጉትን ነገሮች ውድቀት እና በቂ አለ መሆኑን ጭምር ነው የሚያመለክተው፡፡ ተማሪ ሲፈተን ሌሎች ነገሮችም እየተፈተኑ ነው፤ ግሬዱም ለተማሪው ብቻ ሳይሆን ለሁሉም የተሰጠ ግሬድ ነው፡፡ ያ የአትላንታ መምህር፤ «አቢዩዝ ተደርጓል፤» ያለው ለዚህ ነው፡፡

ይህ ሹኔታ እየጎዳ ያለው ተማሪውን ብቻ አይደለም፤ አገሪቱን ጭምር ነው፡፡ ኢትዮጵያውያን ተማሪዎች በልዩ ልዩ የዓለም ኮሌጆች እና ዩኒቨርሲቲዎች ተወዳድረው የተሻለ ቦታ እንዳያገኙ ያደረጋቸው የችሎታ ማነስ አይደለም፡፡ ይህ እለመሆኑን በአሜሪካ ዩኒቨርሲቲዎች እሳት ልሰው እሳት ጎርሰው ነጥረው የወጡትን ኢትዮጵያውያን ተማሪዎች ማየት ብቻ በቂ ነው፡፡

«ውጤታችሁ ገዝተዎት ነውና ሕክምና እታጠኑም፤» ተብለው ከሕክምና ሳይንስ ኮሌጆች የተከሰከሉ ተማሪዎች ተደናቂ ዶክተሮች ሆነዋል፡፡ «ውጤት የላችሁምና ለሻል ሳይንስ እንጂ የተፈጥሮ ሳይንስ አይገባችሁም፤» ተብለው ከዘገራችን ዩኒቨርሲቲዎች የተባረሩ ኢትዮጵያውያን ናሳን አያዩሩት ነው፡፡ «ኮምፒውተር ሳይንስ ለመማር ውጤታችሁ በቂ አይደለም፤» የተባሉ የአገሬ ልጆች ማይክሮሶፍትን አጥለቅልቀውታል፡፡ እናም ችግሩ የተማሪው ብቻ አልነበረም ማለት ነው፡፡

አሜሪካን አገር በሚገኙ ኢትዮጵያውያን ተማሪዎች ላይ የማየው ነገር ዕድል፤ ፍላጎት እና ጥረት አንድ ነጥብ ላይ ከተገናኙ ሁሉም ጀግና መሆን እንደ ሚችል ነው፡፡ እዚህ አገር ፍላጎት እና ጥረት ያለው ሰው ያገኘውን ዕድል ተጠቅሞ ማንነቱን ያሳይበታል፡፡ ኢትዮጵያ ውስጥ ዕድሉ ጠባብ ነው፡፡ ከጭራ በቀጠነ መንገድ ተጉዞ በጠባብ በር እንደ መግባት ይቆጠራል፡፡ ኢትዮጵያ ውስጥ ለአንድ ተማሪ ውጤት ሲሰጥ አብረው መታየት ያለባቸው ነገሮች ያሉ ይመስለኛል፡፡

እዚያ ተማሪ የነበሩት ዕድሎች፤ የመጣበት ሹኔታ፤ ያሳደገው ሥርዐት እና ድጋፍ ሰጭ ሹኔታዎች/ምግብ፤ ልብሰ፤ መድኃኒት፤ የትምህርት መሣሪያ፤ ወዘተ/ ግምት ውስጥ መግባት አለባቸው፡፡ እነዚህ ሹኔታዎች በመካከለኛ ደረጃ እንኳን ባልተሟሉበት ሹኔታ የሚኖር ተማሪ ያገኘውን 50 በመቶ፤

ሁሉም በተሟላ ሰብት ኹኔታ የሚኖር ተማሪ ካገኘው 50 በመቶ ጋራ እንዴት እናወዳድረዋለን? መቼም የማራቱን እና የመቶ ሚትር ራከርድ አንድ ዐይነት አይደለም።

ያልተዘራበትን የሚያበቅል፣ ያልሰጠትን የሚመልሰ፣ ያልወነሰውን የሚወልድ ማንም የለም። [subject+ verb +object = sentence] እየተባለ እንግሊዝኛን በሒሳብ ለልት የተማረን ተማሪ፤ «ፍሉኤንት አይደለኝም» እያሉ ግሬድ መለጠ፣ «ጌይት ሐውሉን በሕልም ዐይተኝ ለሰ ጌይት ሐውሉ የመመረቂያ ጽሑፍ አዘጋጅ!» እንደ ማለት ይቆጠራል።

በሚከሰቱ ክስዎች ተረት ውስጥ ያሉትን የላቂውን ልጆች፣ እባታቸው እነርሱን ከአርሱ በታች ለማድረግ የሠራው ሥራ ከሁሉም በታች አደረጋቸው፤ እንዳንድ መምህራንም ተማሪው ከእነርሱ እንዳይበልጥ ብለው ያደረጉት ነገር ተማሪውን ከሁሉም የዓለም ተማሪዎች እሳንለት እንደሚቀር የገባቸው አልመለሰኝም።

በርግጥ ኢትዮጵያውያን መምህራን ተማሪ ተጨንቆ እንዲማር፣ አእምሮውን እንዲያሠራ፣ ችግርን ተቋቁሞ እንዲያልፍ፣ በትምህርት እንዲቀልድ፣ ሥነ ምግባር ያለው እንዲኾን ያደረጉት ፕረት የሚመለከት ነው ብዬ አሰባለኹ። እየቀለደ የተማሪ የእሚሪካ ተማሪ ከመዝናናት እና ከፓርቲ ያለፈ ነገር አልቻል ማለቱን ለናይ ደግ አደረጋችኹ ያሰኛቸዋል። በዚህ ኹኔታ ያለተማሩትን ተማሪ በመጨረሻ በግሬድ አለጣጥ ወገቡን መቆረጣቸው ግን የሚያሳዝነው ነው። ይህን ለመሰሉ ተማሪዎቻቸው በጎ ውጤት ሰጥተዋቸው ቢኾን ኖሮ በዚህ ሥነ ምግባራቸው እና ችግርን የመቋቋም ችሎታቸው ላይ ፕረት ተጨምሮ የዓለምን ዩኒቨርሲቲዎች እንደ ሕንዶች ባጥለቀሉት ነበር። ከላጮች ይሰውረን። ሚኒሶታ፣ ሚኒያፖሊስ፣ ዩ.ኤስ.ኤ

መስተዋቱ

አንድ ጊዜ በአንድ ትልቅ ፋብሪካ ውስጥ አንድ ማሳታወቂያ ተነገረ። «ባዕድ ጎታችኹ፣ ለደመወዛቸው መጨመር እንዲሁም ለጠቅላላ ሕይወታቸው ዕንቅፋት የኾነ ሰው ስለ ሞተ እየመጣችኹ አስከሬኑን ተሰናበቱት!» ይላል። የፋብሪካው ሠራተኞች ሁሉ ይህን ለሥራቸው፣ ለሰድገታቸው እና ለሕይወታቸው ዕንቅፋት የነበረ ሰው ማንነት ለማወቅ በጣም ለለጓጉ ሁሉም እየተንጋጉ አስከሬኑ ወደተቀመጠበት የመስተዋት ሣጥን ቀረቡ። በአካባቢው የነበሩት የጸጥታ አስከባሪዎችም ሠራተኞቹን ለልፍ አስይዘው በየተራ አስከሬኑን እንዲመለከቱ ያደርጋሉ።

ሠራተኞቹ በየተራ ወደ አስከሬኑ ሲቀርቡ የአስከሬኑ ሣጥን በተሠራበት መልክን በሚያሳየው መስተዋት በኩል የራሳቸውን መልክ ነበር የሚያዩት። ሁሉም ሠራተኞች ያዩትና። ለዕድገታቸውም፣ ለኑሯቸውም፣ ዕንቅፋት የኾነው ያ ሰው ራሳቸው፣ እያንዳንዳቸው ነበሩ።

ዕንቅፋቱ ማን ነው? ኢትዮጵያ እንደ በለጸጉት አገሮች እንዳትኾን፣ ዴሞክራሲያዊ ሥርዐቱ በተፈለገው ፍጥነት እንዳያድግ፣ ዕድሜ ልካችንን ለሰርገብ፣ ሂሳቀናት እና ችጋር ብቻ እንድናወራ፣ የአኩሰም፣ የላሊበላ፣ የጢያ፣ የሐረር ሥልጣኔዎች እንዳይቀጥሉ ዕንቅፋታችን ማን ነው? ቢባል ራሳችን ከመኾን አንዘልም።

ብዙ ጊዜ የችግሮቻችን መነሻ ከውስጣችን ላይኾን ከሦስት አካላት ለአኛ በአፍፃ/ ነው የምንፈልገው - ከተቃራኒዎቻችን፣ ከጠላቶቻችን እና ከተፈጥሮ።

መንግሥት ተቃዋሚዎችን፣ ተቃዋሚዎችም መንግሥትን፣ የአሁኑ መንግሥት ያለፉትን፣ ያለፉት መንግሥታትም ይኸኛውን መንግሥት ነው/ነበር የሚከለሱት። «እገሌ እና እገሌ የተባሉ ተቃዋሚዎች ባይኖሩ ኖሮ ወይም እገሌ የተባለ መንግሥት ባይኖር ኖሮ ዛሬ ለደገታችን የትናየት በደረሰ

ነበር፤ የሚል እንጂ እኔ ሰድገቱን በመጎተት ረገድ ያበረከትኩት አሉታዊ አስተዋፅኦ ምንድን ነው? የሚል የልም፡፡ ችግሩን ከውጭ ስለምንፈልገውም መፍትሔውንም ከውጭ ሰናፈላልግ ነው የምንኖረው፡፡

ብዙ ጊዜ ለሕጎቻችን ለመመሪያዎቻችን እና ለአሠራሮቻችን፤ «እገሌ የተባለ እገርን ልምድ ቀለመናል፤» እንባለን እንጂ ነባር ለውቀት ያላቸውን ሽማግሌዎች አማካከረናል፤ የእገራችንን ነባር እሠራር ገምግመን የሚለማማንን ወለደናል፤ ጉዳዩን ዓለም ለሰ ተቀበለው ብቻ እንቀበለው ወይስ ለእገራችንም ይሠራል? የሚለው ላይ ትኩረት የምናደርግ አይመለስንም፡፡ በዚህ ጉዳይ ላይ ተከራካሪ ሽነው የሚቀርቡ ወገኖችም እነርሱም ራሳቸው የሌሎችን እገሮች «ምርጥ ተሞክሮ» እየጠቀሱ ይከራከራሉ እንጂ የእገራቱን ነባር ለውቀት እና መሠረት እያነሡ ይሄዳል፤ አይሄድም እያሉ ሲከራከሩ እምብዛም አያለማም፡፡ ስለ እንጀራ መጋገር የጃጋን እና የአውለትራልያ ልምድ መቅረብ አለበትን?

የእገራችን የፓርላማ፣ የምርጫ፣ የመንግሥት ሥርዐት ሲዘረጋ፣ ሕግ ሲወጣ በእርሞ ሕዝብ ዘንድ የነበረው የገዳ ሥርዐት የአመራረጥ ጫል፣ የሥልጣን ርክክብ፣ የውሳኔ አሰጣጥ ምን ያህል ግምት ውስጥ ገብቶ በግብአትነት እንደተጠቀምንበት አሰክ እሁን ሲነገር ለምቼ አላውቅም፤ በምትኩ የእንግሊዝ፣ የአሜሪካ፣ የሶቪየት፣ የፈረንሳይ ልምድ እና ሕግ ሲነገር እስማለኩ፡፡

ለምሳሌ ያህል፤ ኤች.አይ.ቪ/ኤድሰን በመከላከል ረገድ ከሌሎች አገሮች በተገኘ ልምድ በሀውደ ትምህርት/ሴሚናር/፣ በዐውደ ጉባኤ /ሲምፖዚየም/፣ ቲ-ቨርት አሰፍቶ በመልበስ፣ በዚያ በማሰማት፣ ፖለቲካ በመስቀል /በመለጠፍ፣ ሻማ ማብራት፣ ሰልፍ በማድረግ እና መለል ከዋኔዎች ለመከላከል ሞክርን፡፡ ኢትዮጵያዊ የሽኩትን የመረጃ ማለተላለፊያ መንገዶች ግን ረሳናቸው፡፡ ኢትዮጵያ ውስጥ የፈለገውን ያህል መግለጫ ቢለጥ እና ዐዋጅ ቢወጣ ሴቶች ቡና ላይ፣ ወንዶች ጠጅ ቤት እና ጠላ ቤት ተሰብለበው ውድቅ ካደራጉት ፈረሰ ማለት ነው፡፡

በቡና ላይ የሚገኙ የሰፈር ሴቶች እና በጠላ ቤት እና ጠጅ ቤት የሚገኙ ወንዶችን ሕዝባዊ ሰብሰባ፣ ዐውደ ትምህርት፣ ዐውደ ጉባኤ አያውቃቸውም፡፡ ኅብረተሰቡ ግን ያውቃቸዋል፡፡ ነፃን ሲሸን ድንኳን የሚጥሉለት፣ ቁጭ ብለው የሚያስተዛዝኑት፣ ንፍሮ የሚቀቅሉለት፣ የእዝን እንጀራ የሚወሰዱለት እነርሱ ናቸው፡፡ ሠርግ ሲደግሰ ዳሰ የሚጥሉለት፣ በሬ መርጠው

ገዝተው የሚያርዱለት፣ ወጥ የሚሠሩለት፣ የሚያስተናግዱለት እነርሱ ናቸው፡፡ ያለእነዚህ ሰዎች ኢትዮጵያውያን መኖር አይችሉም፡፡

ያለዐውደ ትምህርት፣ ያለሕዝባዊ ሰብሰባ፣ ያለ ቴሌቪዥን፣ ያለ ባለሥልጣን ግን መኖር ይችላሉ፡፡ እናም እነርሱን አክብረው ይለማሉ፡፡ ያሁሉ መግለጫ እና ማብራርያ በቡና ጉባኤ እና በጠጅ ቤት ሰብሰባ ውድቅ ከተደረገ ፎረሽ ማለት ነው፡፡ ታዲያ ኅብረተሰቡ እንዳይሰማን አድርገን የተናገርነው እኛ እንጂ ኅብረተሰቡ አይደለም፡፡

በኅብረተሰቡ ውስጥ እንዲለወጡ የምንፈልጋቸውንም ነገሮች በፖለቲካ እና በባንክ ከማለቀመጥ/በተለይም 85 በመቶ ለሽነው የገጠር ወገኖችን/ በየሰብሰባው ረገጥኸም ንግግሮችን ለምታችኩ ተለወጡ ከምንላቸው ይልቅ በሚገባቸው እና በለመዱት መንገድ ለምን እንነግራቸውም፡፡ በልቅሶ፣ በሠርግ፣ ውኃ ለመቅዳት ሲወረድ፣ እርሻ ላይ፣ ወፍጮ ሲፈጭ የሚነገሩትን ሥነ ቃሎች ኅብረተሰባችን ከመርሳት ይልቅ ከዘመን ዘመን እያሻገራቸው ለትውልድ ሲያደርሳቸው፣ ያለምንም የማሰራጫ ወጪም በየዐታው ሲያሰራጩቸው እያየን ለምን ይህንኑ ኅብረተሰቡ የሚገባውን መንገድ ቢያንስ በአማራጭነት እንደማንጠቀምበት ግራ ይገባኛል፡፡ እኛ መለወጥ እቅቶን ሕዝቡ በማይገባው መንገድ እየተናገርን ሕዝቡ እልተለወጠም ብለን በሕዝብ እናመካኛለን፡፡

ርግጥ ነው፤ የእገራችንን ሰድገት የማይወዱ የውጭ ጠላቶች ድርም ነበሩ፤ ዛሬም አሉ፤ ወደፊትም ይኖራሉ፡፡ ሰድገታችን የሚያማቸው፣ ሥልጣኔ ያችን የሚያቅራቸው፣ ለላማችን የሚቆረቁሩቸው፣ ኅብረታችን የሚያህራቸው ይኖራሉ፤ አሉም፡፡ ነገር ግን እኛ ካልተባበርናቸው ብቻቸውን እንዳችን ነገር እያደርገንም፡፡ ዛሬች መጥረቢያ ጨረሰን ምን እናድርግ ብለው በጠሩት ሰብሰባ ላይ ሽማግሌው ዛፍ፤ «ራሳችንን የመጥረቢያ እጅታ ሽነን ያስጨረሰ ነው ራሳችን ነን፡፡ መጥረቢያ እኛ እጅታ ካልሸንነው ብቻቸውን ምን ያደርግ ነበር፤» ብለው የተናገሩትን እዚህ ላይ ማንግት ያሻኛል፡፡

እናም ለመጥረቢያው እጅታ የሸንበትን ጠባይ፣ እሠራር እና አስተሳሰብ ከውለጣችን ካሳረምነው የውጭ ጠላቶቻችን ያገኙትን እጋጣሚ ቢጠቀሙ ተመቀኛቸው እንጂ ተዋጋናቸው አይባልም፡፡ እህል የተወደደው በዓለም ገበያ ዋጋ ምክንያት ብቻ ነው ወይስ ለገበያው መኖር እኛም ባደረግ ነው አስተዋፅኦ? ድርቅ የመጣው በዓለም መቀት መጨመር ብቻ ነው ወይስ እኛም ለመቀቱ ባደረግነው አስተዋፅኦ? እንዲሞት ከምንፈለገው ጠላት የፊል ሣጥን

በአያቱ ፈረስ ነው

ላይ ራሳችንን ማየት ካልጀመርን ጠላቶቻችንን ማሸነፍ የምንችል አይመስለንም።

የውጭ ሰዎች ባደረጉብን ወረራ ባህላችን ተበላሽ፣ የትውልዱ ሞራል ወደቀ እየተባለ በትውልዱ ላይ ወቀሳ ይሰነዘራል። «ቤታችውን ከፍተው እየሄዱ ሰው ሊባ ይላሉ፤» አለ አሉ አንድ የተከፈተ ቤት ሲሰርቅ ፖሊስ የያዘው ሌባ። እንዳንዴ አውነቱን ነው። ራሳችን ለመተው፣ ለመቀየር፣ ለመናቅ፣ ለማለወገድ ካልፈለግን በቀር ማን ነው ያሰገደደን። በገይል የመጣን ጠላት ድንበር ላይ ተዋድቀን የመለሰን ጀግኖች ይህች አቅታን ነው። «ሊበሷት ያሰሷትን አሞራ ጅግራ ናት!» ማለት ለምዶብን ነው እንጂ።

የሃይማኖት ተቋማትም የችግራቸውን እና የድክመታቸውን መነሻ፣ አማኞቻቸው የኮበሰለብትን መንገድ፣ የሃይማኖት መሪዎችን ንግግር ተከታዮቻቸው መሰማት ያቆሙበትን ምክንያት ከራሳቸው ድክመት ውስጥ ከመፈለግ ይልቅ በተቃራኒዎቻቸው ግቢ ውስጥ ይፈልጉታል። ምንም ያህል ተቃራኒዎቻቸው ስድገታቸውን ባይፈልጉት እነርሱ ራሳቸው ራሳቸውን ለመበደል እና ለማዳከም ይተነሡት በላይ ሊገኝባቸው ግን አይችሉም።

አንዳንድ ጊዜ የአብደላ መጠን ይለያይ እንጂ በሰከነ ሰሜት ባለመመያየት፣ ነገሮችን በቀናነት ብቻ ባለማየት፣ ባለመስማማት፣ ባለመግባባት፣ ለመጠፋፋት፣ ክፉ ዜና ከአገራችን እንዳይርቅ የሚገረግር ብሔራዊ አብደት የተጠናወተን ይመስለኛል። አንድ የሚኒያፖሊስ ከተማ ነዋሪ እንደተረተሰች ያልባሰበች እንጂ ያልጀመረው ያለ አይመስለንም።

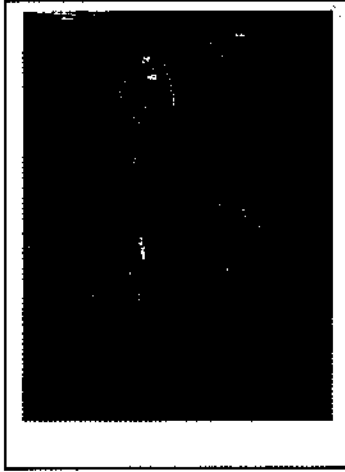
ችግራችንን በጊዜ ፈውሰን የራሳችንን ችግር በራሳችን ለመፍታት፣ ችግራችንን መፍትሔውንም ከውስጣችን ለመፈለግ ካልተነሣን ዓለም እገራችንን የሚዘነጋበት ጊዜ ፍቅ አይኾንም። በምዕራብም በምሥራቅም ከእኛ የሚሰተካከሉ፣ ከእኛም ይበሉ የነበሩ ሁሉ እኛን ወደ ጎሳ በርቀት እያሰከተሉ በዕድገት መሰላል እያደጉ እና እየተመነደጉ ነው። እንዳንድ ጎረቤቶቻችንም በምርጫ ችግር እፈታትም፣ በልማትም፣ በመቻቻም እየላቁን መጡ።

ከዲሊ ጋራ የተወዳደረች ጥንቸል ፈጥሮ ሮጣ ዘወር ብላ ብታይ ዲሊ ገና ስትንቀራፈፍ ዐዮቻትና እስክትደርስ ብላ ተኛች። በዕንቅልፍ ላይ እያለች ጨካኝነት ሰማችና ቀና ብትል ዲሊ ገመዱን በጥሳ አሸንፋ እገኛቸው። ለካስ እርሷ እንደተኛች አልፋት ሄዳ ነበር። እንደ ተኛን ሰንቶች አለፋች። የችግራችን መነሻው ማን ነው? እኛ። መፍትሔውን? እኛ። የት እንፈልገው? ከውስጣችን። ሊልቨር ስፕሪንግ፣ ሜሪ ላንድ

የአውሮፓ አገሮች በመጀመርያው እና በሁለተኛው የዓለም ጦርነት ጎራ ለይተው ተጨፋጭፈዋል። ረዥም እና መራራ ጦርነት አካሂደዋል። አንዱ አገር የሌላውን አገር ሕዝብ ገድሏል፤ ንብረት አውድሟል፤ ድንበር ጥሷል፤ ታሪክ አበላሽቷል። ይህ ሁሉ ቢኾንም ቅሱ ዛሬ «የአውሮፓ ንብረት» ብለው መሥርተው ስጋራ ጥቅም እና ለፍጹማዊ አንድነት በንብረት በመሥራት ላይ ናቸው። የትላንቱ ጦርነት እና የጦርነቱም ጠባሳ ለቀጣዩ ትውልድ የታሪክ ትምህርት ማለተማርያ እና ከሰሐተት መጠበቂያ ከመኾን ያለፈ ቂም የሚያማዝዝ አልኾነባቸውም።

አሜሪካ እና ጃፓን ተዋግተዋል፤ በሃርሽማ እና በናጋሳኪ የተጣለው የአቶሚክ ቦምብ አያሌ ጃፓንናውያንን ገድሏል፤ ለካል አጉድሏል፤ ንብረት አውድሟል። የቁስሉ ጠባሳ ዛሬም አልኾረም። ነገር ግን ጃፓን ዛሬ የአሜሪካ ዋነኛ ሽሪክ ናት። የትላንቱ የጦርነት ታሪክ መማርያ እና መታረሚያ ኾኖ ይኖራል እንጂ ቂም ተያይዘው ለዳግም ጦርነት አይፈላለጉም።

እንግሊዝ እና አሜሪካ አንዲህ ዛሬ ከባል እና ሚስት በላይ ተዋድደው ሲታዩ ጠብ ነክቷቸው የሚያውቁ አይመሰሉም። አነርሱ ግን ከጠብም አልፈው ጦርነት ገጥመዋል። አሜሪካውያን ከእንግሊዝ ቅኝ ግዛት ለመላቀቅ እልክ አስጨራሽ ውጊያ ተዋግተዋል። በመጨረሻም አሜሪካውያን ከእንግሊዝ አገዛዝ ነጻ ወጡ። አለክ ዛሬም የነጻነት በዓል ብለው ያከብሩታል። ያ ሁሉ ተረሰቶ ግን ዛሬ፤ «አሜሪካ ባለችበት እንግሊዝ፣ እንግሊዝ ባለችበት አሜሪካ አለች!» አስኪባል ድረስ ብሔራዊ ጥቅማቸውን በጋራ አለክ ማስከበር ደርሰዋል።

በአሜሪካ ታሪክ «የእርሰ በርሰ ጦርነት» እየተባለ የሚጠራ ከ1861 - 1865 እ.ኤ.አ የተካሄደ ጦርነት አለ። ጦርነቱ የተካሄደው በደቡብ ግዛቶች እና በአሜሪካ ግዛቶች መካከል ነበር። ባርነትን እና መንግሥቱን አጣምሮ በየዘው የደቡብ ግዛቶች አንቅስቃሴ ምክንያት በተነሣው በዚህ ጦርነት አያሌ እሜሪ ወያን አልቀዋል፤ ተሰድደዋል፤ ንብረታቸው ወድሟል፤ ወንድማማቾች እርሰ በርሳቸው ተፋጅተዋል። ዛሬ ያ ታሪክ በአሜሪካ ት/ቤቶች ውስጥ መማርያ ከመሆን አልፎ ቂም መያያዣ እና ነገር መቆስቆሻ አይኾንም።

እስኪ እገራችንን አንቃኛት!!

እነ ግራኝ አሕመድ፤ ዐፄ ቴዎድሮስ፤ ዐፄ ዮሐንስ፤ ዐፄ ምኒልክ፤ ንጉሥ ጦና፤ አባ ጆፋር ያካሄዱት ጦርነቶች አሉ። እነዚህ ጦርነቶች በወቅቱ ለበጎም ታሰበው ይኹን ሰጥፋት - በመካከሉ ብዙ ሕዝብ ሞተ፤ ተሰደደ፤ ተመላቀለ፤ የአገር ቅርስ እና ንብረት ወደመ፤ አገር ተተራመሰ። ዛሬ ኢትዮጵያ የምትባለው አገርም የዚህ ታሪክ ውጤት ኾነች። የእገራችን የታሪክ ክፍል ኾኖም አለፈ። ዛሬ ከዚያ ተምረን አዲስ ታሪክ መሥራት እና ለቅተቱን ላለመድገም፤ በጎውንም ለማጠንከር መጣጣር ሲገባን አንደ ገና በከፋት እዙሪት ተይዘን ወደ ጥንቱ ነገር እየተመለስን እና ክፉውን ብቻ እያነሣን የቂም መቋጠርያ፤ የሕዝብ መቀሰቀሻ፤ የጠብ መዝርያ፤ የተጨቋኝነት ስሜት መቆስቆሻ እያደረግናቸው አን ገኛለን።

በጣም የሚገርመው ነገር ደግሞ የሰብአዊ መብት፤ የግለሰብ መብት፤ የዲሞክራሲ፤ የምርጫ፤ የሴቶች መብት፤ የብሔር ብሔረሰቦች መብት በሚ ባሉ የድገረ ዘመን አስተላለ፦ች ከዛሬ መቶ ዓመት በፊት የነበሩ ለዎችን እየ መዘንን ለመውቀስ እና ለመክለስ ከዚያም አልፎ ጠላትነትን «በዘመናዊ መልኩ» ለመፍጠር መነሣታችን ነው።

በአንድ ዘመን ያለ ሰው ዘመኑ የሚፈቅድለትን ሥራ ይሠራል። በዘመኑ ተሻግሮ ከሠራም ይመለስናል። ነገር ግን ዛሬ አንደምናለበው ትላንት ለምን አላለብኸም ተብሎ አይከለለም። ጀርመንን እነ ቢስማርክ አንድ ሊያደርጓት በምርጫ፤ በዲሞክራሲ ወይም ደግሞ በፈቃደኝነት አይደለም። ግዛቶችን በጦርነት እያንበረከኩ በማሰገዝ ነበር። አብርሃም ሊገንኝ «አንገነጠላለን» ያሉ ትን የደቡብ ግዛቶች ወደ ተባበረችው የአሜሪካ ፌዴሬሽን ያስገቡት በዲ ሞክራሲ ላይኾን በጦርነት ነበር። የዛሬዎቹ የአሜሪካ ታላላቅ ግዛቶች እነ

ካሊፎርኒያ፤ ኒው ሜክሲኮ እና ቴክሳስ የአሜሪካ ግዛቶች የኾኑት በፈቃዳቸው ብቻ ሳይኾን ከሜክሲኮ በንይል ተወስደው ጭምር ነበር።

በአነዚህ ቦታዎች ዛሬ፤ «እገሌ አንዲህ አድርጎን ስለነበር አንዲህ እና ድርገው፤ አነዚህ የእገሌ ትውልዶች ስለኾኑ ይጥፉ፤ ጠላቶቻችን ናቸው፤ ጨቋኞቻችን ናቸው፤» የሚል ወደ ጎሳ የመቀየድ አባዜ የለም። ታሪክ ታሪክ ኾኖ አልፎ ዛሬ ያለው ሌላ ትውልድ ነው። «አባቶች የተበላሽ ወይን በሉ፤ ስለዚህም የልጆች ጥርስ ተበላሽ፤» የሚባልበት ዘመን አልፏል። ሁሉም በባ ላው የተበላሽ ወያኔ የራሱ ጥርስ ይበላሻል እንጂ አያቱ በባላው የተበላሽ ወያኔ የእርሱ ጥርስ አንዲበላሽ አያፈልግም።

ጥንት በተሠራ ጥፋት የዛሬን ትውልድ ለመቅጣት እና ቂምን ለማባዛት መሆኑን በአገር ላይ ምን ዐይነት ጥፋት እንደሚያመጣ በእነ ዝምባብዌ ማየት ይቻላል። «የአፍሪካ የዳቦ ቅርጫት» ትባል ነበር ዝምባብዌ - የዛሬን አያድ ገውና። እነ ፕሬዝዳንት ሙጋቤ በካያኛው መ.ክ.ዘ ሕዝቡን አንደ ገና ወደ አነስተኛ እርሻ ባለይዞታነት ለመመለስ እና «ከሦለት መቶ ዓመት በፊት የተሠራን የነጮች ጥፋት አንበቀላለን» ብለው ተነሡ። ከጎረቤቶቻቸው ከደቡብ አፍሪካውያን መማር አቅቷቸው የነጮችን የእርሻ ይዞታዎች ወረሩ። ለዚህቻቸው የትራክተር አስተራረስን እንኳን ሳያስተምሩ ትራክተሮችን ወረሱ። የሰፋፊ እርሻን ቴክኖሎጂ ሳያሠለጥኑ ሰፋፊ እርሻዎችን ቀሙ። በጥጋብ ትታወቅ የነበረች አገር አንድ ዳቦ በጥቁር ገበያ በሁለት ሚሊዮን ሽልንግ ይሸጥባት ጀመር። ትራክተሩ ተሠበረ፤ ጎተራው ተመዘበረ፤ አገር ተሸበረ፤ ሕዝብ ተሰደደ፤ ከድጡ ወደ ማጡ ቁልቁል ተወረደ።

ደቡብ አፍሪካውያን ማንዴላን የመሰለ መሪ አግኝተው ከበቀል እና ከቂም ይልቅ ታሪካቸውን በብሔራዊ ዕርቅ እና በይቅርታ ብሎም በካላ ዘጉት። አለበለዚያ ዛሬ ደቡብ አፍሪካ እንኳን የ2010 የዓለም ዋንጫ ልታዘጋጅ ቀርቶ ጠደ 15'ው መ.ክ.ዘ ነበር የምትመለሰው።

ትላንትና የተሠራን ጥፋት እና ታሪክ እየዘረዘሩ የአጥፊ ወገን ነው የተባለውን ሁሉ በከፋ ዐይን ማየት፤ አንድን ሕዝብ በሕዝብ ደረጃ ፈርጆ፤ «አያቶችህ በበለት የተበላሽ ወይን የአንተ ጥርስ ተበላሽቷልና እንዲህ እና እንዲያ ነህ!» አያሉ ቂም መቋጠር የትኛውን ኢኮኖሚ እን ደሚገነባ ፈጣሪ ይጠቀው። ዛሬ ትውልዱ ሌላ ነው። አያቶቹ ባደረጉት ነገር የመጠየቅ ቀርቶ

ያደረጉትን ነገር እንኳን የማወቅ ግዴታ የለበትም፤ ከዚያ የመማር እንጂ፡፡ ትላንት አሕመድ ኢብን ኢብራሂም አል ጋዜ ተነሥቶ አያሌ ገዳማት እና አድባራትን አቃጠለ፤ ክርስቲያኖችን ገደለ፡፡ ታዲያ ዛሬ የሚገኙ ክርስቲያኖች ጎረቤቶቻቸው የሾኑ መስሊሞችን በጠላትነት ማየት አለባቸውን? ዐፄ ምኒልክ አገር ለማቅናት ወደ ደቡብ ሲዘምቱ የገደሉት፤ ያቃጠሉት፤ የወረሉት አለ፡፡ ጦርነት ነበርና የተደረገው፡፡ በሰላም የሚከናወን ጦርነት ደግሞ የለም፡፡ ታዲያ ዛሬ የደቡብ ሕዝቦች ዐፄ ምኒልክ ከሸዋ ነው የመጡት ብለው የሸዋ ሰው ጠላታችን ነው እያሉ ማሰብ እና ቂም መቋጠር አለባቸውን? በኦሮሞ ሕዝብ እንቅስቃሴ ጊዜ የጠፋ ንብረት፤ በጦርነት ያለቀ ሕይወት አለ፡፡ ታዲያ ዛሬ፤ «የኦሮሞ ሕዝብ ጠላትክ ነው!» እያልን ማለተማር አስብን? ዐፄ ዮሐንስ ጎጃም ዘምተው ያደረጉት የጭከና ተግባር ለራሳቸው ጭምር ታውቋቸው፤ «በእኔ ይኹን በሕዝቡ ንጢአት አላውቅም አገሩን ሳጠፋው ከረምኩ!» እን ዳሉት ብዙ ሕዝብ ሞቷል፤ ብዙ ንብረት ጠፍቷል፡፡ የትግራይ ሕዝብ ግን ለጎጃም ሕዝብ ጠላቱ አይደለም፡፡ ታዲያ ዛሬ፤ «ጎጃሜ ተነሥ ትግሬ ትላንት ገድሎኻል፤ ጨፍጭፎኻልና፤» እንበለውን? ፍጹም አይገባም፤ አይጠቅምም፡፡

ሁለት ወንድማማቾች በአባታቸው ቤት እያሉ አይስማሙም ነበር፡፡ ምን ጊዜም ታናሹ ታላቁን ይመታዋል፤ ይለድበዋል፡፡ ታዲያ አባታቸው ሲያርፍ ለታላቁ ልጅ «ማጆት በጎረሰው ደጃፍ በመሰሰው» ያለውን ሀብት ሁሉ ለታላቁ አወረሰው፡፡ ለታናሹ ግን ከታላቁ ቤት ተጠግታ የተሠራች ጎጆ እና ከወንድሙ ጋራ በጎብረት እንዲት አህያ አወረሳቸው፡፡

ቆይቶ ታናሽ ወንድሙ ለታላቁ፤ «አህያው ይሸጥና ድርሻዬን ልው ሰድ» ብሎ ጠየቀው፡፡ ታላቁ ግን የጥንት ውርስ ቂሙን እንዴት እንደሚ በቀል እያለበ ነበርና፤ «አህያው ይታረድ እና እንከፋፈለው እንጂ አይሸጥም፤» ብሎ አምቢ አለው፡፡ ታናሹም፤ «እንዴት ይታረዳል፤ እኔ ሥጋውን ምን አደርገዋለኩ?» ብሎ ቢሟገተው፤ «ካልታረደ ሞቼ እንኛለኩ» ብሎ ታላቁ አምቢ አለው፡፡ በኋላም ጉዳዩ ተካርሮ ከዳኛ ደረሰ፡፡ ፍርድ ቤቱም፤ «ይታረድ እና ይካፈላል» ብሎ ወሰነ፡፡ አህያው ታርዶ ታላቁ ድርሻውን ለውሾቹ ሲሰጥ ታናሹ እያዘነ ሄደ፡፡

በዚህ ኹኔታ ሲኖሩ ታናሹ ታላቁን የሚበቀልበትን መንገድ ሲያስብ ኖረና ከታላቁ ወንድሙ ቤት ተጠግታ የተሠራች ጎጆውን «አቃጥላለኩ» ብሎ

ተነሣ፡፡ ታላቁም፤ «ይህማ ቤቴን ንብረቴን ያጠፋብኛልና ግምቱን ልስጥኸና ተውልኝ፤» ቢለውም አምቢ አለ፡፡ እንደተሰመደው ጉዳዩ ፍርድ ቤት ቀረበ፤ ዳኛውም፤ «ማቃጠል ከፈለገ መብቱ ነው፤» ብለው ፈረዱ፤ ታናሹም ቤቱን አቃጠለው፡፡ የታላቁ ሀብት ንብረትም አብሮ ወደመ፡፡ ታላቁም በፈንታው ወን ድሙን የሚበቀልበትን መንገድ ሲያስብ ኖረ፡፡ አንድ ቀን የታናሹ ልጆች ከታላቅዬው እርሻ ገብተው እሸት ሲበሉ ያዛቸውና ታናሽ ወንድሙን አስጠርቶ «ይከፈለኝ» አለ፡፡ ታናሹም «የበሉት ይገመትና ግምቱን አከፍላለኩ» ቢል መሰሰ፡፡ ታላቁ ግን፤ «እኔ የራሴን እሸት ነው የምፈልገው፤ ስለዚህ ሆዳቸው ተቀድዶ እሸቱ ከሆዳቸው ይውጣ፤» ቢል ሙጭጭ አለ፡፡ ያው በተሰመደው መንገድ ፍርድ ቤት ሲቀርቡም ዳኛው፤ «ሆዳቸውን እየቀደደ ይውለድ!» ብለው ፈረዱለት፤ የሕፃናቱም ሆድ ተቀደደ፡፡ እንግዲህ የዚህ የክፋት ቁል ቁስት መጨረሻው ምን ሲሾን እንደሚችል እናንተው ገምቱ፡፡

በልጅነት መንፈስ የሠሩትን እያሰቡ አንደተጫረሱት ወንድማማቾች እኛም አንደ ወቅቱ ልናየው የሚገባንን የታሪካችን ክፍል እያነሣን መጨራረስ አስብን? ትላንትን መለወጥ አይቻልም፤ ከትላንት መማር ግን ይቻላል፡፡ ከተ ሰማማን፤ በግልጽ ከተነጋገርን ነገርን ሁሉ ማስተካከል፤ እንደምንፈልገውም ማድረግ ይቻላል፡፡ በማናስተካከለው «ትላንት» ላይ ስንቆራቆስ ልናስተካከለው የምንችለው «ነገ» ስምን ያልፍ ብናል፡፡

ዐፄ ዮሐንስም፤ ዐፄ ምኒልክም፤ ዐፄ ቴዎድሮስም፤ ንጉሥ ጦናም፤ ግራ ጃም አልፈዋል፡፡ የእነርሱን ነገር እኛ እያነሣን የእገሌ ልጅ እገሌ ነው እያልን ብንቆራቆስ ግን እነርሱ አጠፋት ከምንለው ጥፋት በላይ ማጥፋታችን አይ ቀርም፡፡ ይልቅስ ከየብሔረሰቡ ሽማግሌዎች ተመርጠው ትላንት በተፈጸመው ነገር ላይ ይወያዩበት፤ ትምህርት የሚሾነውን የሚያስወቅለውን ይለዩት፡፡ ከዚ ያም በዕርቅ፤ በካላ እና በይቅርታ ይዘጉት፡፡ ሁላችንም እነርሱን ወክለን ተመ ሳላይ ስሕተት ላለመድገም ቃል እንግባ፡፡ ልጆቻችንም በአዲስ የፍቅር እና የዕርቅ ስሜት ይደጉ፡፡ የምንለያይበትን ትተን የምንተባበርበትን፤ የምንማሳ በትን ትተን የምንስማማበትን፤ የምንዋጋበትን ትተን የምናድግበትን እናስተ ምራቸው፡፡

ጀርመን እና ፈረንሳይ ከፋኛ ተዋግተዋል። ዛሬ ግን የአውሮፓ ኅብረትን መሥርተዋል። ከሰማልያ ጋራ ሁለት ጊዜ ተዋግተዋል፤ ዛሬ ግን ወታደሮቻችን ሞተውታል። ከዚህ ለምን አንማርም?

ለመሾኑ አኛ በምንወቅሳቸው ትውልዶች ዘመን ብንኾን አነርሱ ከሠሩት የተሻለ ለመሥራታችን ምን ማረጋገጫ አለን? ይኸው ዛሬ እንኳን ከአነርሱ የተሻለ መሥራት አቅቶን የለም አንዴ!! እንዲያው አንድን ነገር አጥፍተን በአነርሱ መቃብር ላይ ሐውልታችንን ካልገነባን ያደግን አይመስለንም ማለት ነው? «ጠላትነት» እንጂ «ተቃርኖ» አይገባንም ማለት ነው?

ለውዬው በቅሎውን በዱላ ሲነርት መንገደኛ ዐየውና፤ «ምን አድርጎህ ነው እንዲህ የምትደበድበው?» ብሎ ጠየቀው፤ ደብዳቤውም፤ «ልጅ ሾኜ ፈረስ ረግጦኝ እግሬን ስለ ተሠበርኩ ያን ለመበቀል ነው፤» ሲል መሰለለት። ያም መንገደኛ፤ «ታዲያ ይኼኮ በቅሎ እንጂ ፈረስ አይደለም። ምን አድርግ ነው የምትሰው?» ቢለው፤ «በታውቅ ነው እንጂ በአያቱ እኮ ፈረስ ነው፤» አለው ይባላል። ታዲያ አኛምኮ፤ «በአያቱ ፈረስ ነው፤» እያልን መጨራረሳችን ነው። አስኪ አስተዋይ ልብ ይሰጠን። ሳንዲያ - ካሊፎርኒያ(አሜሪካ)

እንግልጣርን በእግሩ

አንዴ ተሻግሮ የአገሬን ኪላ፤
ሳንድ የሥራ ጉዳይ ተገኝኩ ካምፓላ፤
ከምዕራብ ከምሥራቅ ካሉ እገሮች፤
ተገኝተው ነበረ ያፍሪካ ልጆች፤

ፕሮግራም ተነድፎ፤
ሁሉም ሰላገሩ ባህል እንዲያውራ
ታንኪው ታንኪው ብሎ ተነሣ በተራ፤

ከየትም የመጣ እፍሪካዊ ሁሉ
እያነካከተ በምላስ ከንፈሩ፤
ያስኪደው ጀመረ እንግልጣርን በእግሩ፤
ምንም ቢናገርም የልቡን አውጥቶ፤

ሐሳቡን ቢገልጥም ቃላትን አላከቱ፤
ግራመር - ሰዋሰው ባለመጠበቁ፤
በጣም እያዘንኩኝ ያበሻ ልጅ ሊቁ፤
ሰዋሰው ቀምሬ ግራመር ጠብቄ፤
በተገራ እንግልጣር ልናገር ጠንቅቄ፤
በተነሣኩ ጊዜ ባበሻ ኩራት፤
የሰበሰብኳቸው ጠፋብኝ ቃላት፤

ምንም ባይረዱት ሐሳቤን በግልጽ፤
ሰለተናገርኩኝ ሰዋሰው ሳልረግጥ፤
«ኖ ፕሮብሌም» እሱኝ ጓላ ሰቀመጥ፤
እውነታቸውን ነው፤
ሰዋሰው ከቀና ሐሳብ ባይገለጥ
ምን ፕሮብሌም አለው፤

ደግሞም ባበሻ ደንብ፤
በሊቃውንት መንበር፤
ዋናው ማረም እንጂ እይደለም መናገር፤
ማንም ያልታረመ ሥርዐት ሲጥስ፤
እየሠበበረ እንቀጽና ግስ፤
ምንም ሰው ቢገባው የሚናገረው፤
ቋንቋን ማበላሸት በጣም ነውር ነው።፤
ያገሬ ሊቃውንት ይኸን ሲሰሙት፤
በሕይወት ከመኖር በመረጡ ሞት፤

ደግሞ እንደነገሩኝ ጠልቀው የተማሩ፤
ሐሳብ መግለጥ ሳይኾን ዋናው ቁም ነገሩ፤
ሰዋሰው ማወቅ ነው የሊቅ ምስክሩ።፤

19/6/2001 እ.ኤ.አ
Nsenite Village, Uganda